

«Буковина» виходить
1. (13) і 16. (28.) к. ж. 17.
місяці.

ПРЕНУМЕРАТА
платна в Чернівцях
виносять:

на цілий рік 3 зол. — кр.
« пів року 1 . 50 «
« третину . 1 . — «

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Гардінього і
з графіні Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежить.

Всі предплатителі
дістанут з 12. числом без-
платний літ. додаток 4 ар-
кушів.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГІ
обчислюють ся як найде-
шевше.

ВІЧЕ.

Неодин з наших людей, коли почув з нашої або з иншої газети про віча, які відтримують наші галицькі братя, подумав собі: От знов якась новина. А колиб скликано у нас віче, сказав би також неодин з наших: Сего мій дід і прадід не знав, то й я знати не хочу, не піду. Однак не так річ мається. Незнаємо й нечинимо ми неодного добро, яке знали й чинили наші діди й прадіди. Нелюбимо ми наше питома, рідне, й необстаємо, неборемось ми за него, як то бувало діди й прадіди наші, що за свою землю, за свою віру і мову, за Русь терпіли много, бідували тяжко, бились хоробро, ба й умирали охотно. Нам читати би й неначитатись про славні діла батьків наших, нам припоминати і наново присвоювати собі неодну чесноту, якою славились предки наші. Нам учитись би з історії минушости нашої способу життя на будуче, нам заводити наново неодного добрий порядок, а бувальщини нашої. До таких добрих установ до таких розумних порядків з нашої старини належали загальні народні ради, так звані віча. Коли бувало батьківщині нашої грозила яка будь небезпечність від Турка, Татара чи Ляха, або коли яка инша нужда допікала прадідам нашим, чи то, коли яку будь важну для загалу річ рішити треба було; тогди скликала старшина нарід на раду, на віче. Віче вибирало старшину, віче ухвалювало війну, віче годилося з ворогом, віче давало раду на всяке лихо, віче рішало все. Батьки наші шанували громаду; бо знали, що вона великий чоловік, бо порозуміли, що сто голов то не одна, що слово народа то слово Боже.

Ми-ж, Панове Братя, забули на отею хорошу й добру установу наших батьків, залишили єї, бідуюмо всі разом, нарікаємо кождий

з осібна, ба й один на другого, а незбираємось на раду й неспомогаємо один одного; хоть наш Найяснійший Монарха дав нам на то право, волю. Чехи, Німці, всі народи хіснунються отсим дорогим правом, сею дорогою вільностею, сим великим дарунком нашого милостивого Цісаря; навіть наші братя в Галичині, отгуть такі під нашим боком, у Косові, уживають сего права, тільки ми буковинські Русини як у всім, так і в сім, неживаємо иншого тай сего права. А право збору, так як і право закладати товариства: читальні, шпихлірі, каси позичкові і др., се право добре і хосенне. Нам, дякувати Богу і Цісареві, вільно сходитись разом сотками, тисячами на спільну раду, на віче.

Щож за користи з такої ради, з такого віча? — Ото перша користь та, що коли зійдеся нас громада і один скаже єю, другий ту, третій ще иншу нашу біду, то знати будемо ми, а й ряд і Цісарь і весь сьвіт, що нас болит, що нам недостає, що нам долягає. Пізнати свою біду, то вже перший крок до ліпшого, а много межі нами таких, що не знають, де їх болит. Неодин лікарьвилічив би був неодного хорого, як би був знав, що єму бракує, а так хорий не сказав, що єго болит, а лікарь лічив єго на иншу слабість, а той на иншу знов умер; шкода було труду й видатків. Так то й ряд, хоть як часом помочи рад, непоможе, як ти не ойкнеш, небоже. — Знаєте сами, здорови, що «ласе теля дві корові сее», та що мовчалива дитина звичайно голодна. Так і з тими народами, що допоминаються, ті й всего мають, а ми мовчимо, то й з голими руками остаємо. Колиб побачив ряд, що нам се і то недогода, що нам сего й того недостає, та що ми без того обійтись неможемо й нехсчемо, то мусів би вислухати голосу народу й дати єму, що треба. А чейже нам не так дуже добре поводитися, щоби ємо нічого

непотребували. Кожний з вас, панове ґазди, нарікає на неодно лихо; та що з того, ніхто его нечує, бо колиб ми заговорили сотками уст, то почув би нас увесь світ і ніхто неваживбися маловажити нашим голосом, робити против нашої волі, ба навіть на нашу шкоду. Се користи всенародного віча.

Нім але можна скликати таке велике віче, треба наперед від малого зачинати, треба би уряджувати менші народні ради. Много, дуже много вже межи нашим народом таких людей, що полюбили просвіту цілим серцем, цілою душею. Знаємо з власного досвіду, що всюди, де тільки промовляв який із наших патріотів, чи то при отвореню читалень чи то на яких зборах, слухали его слів наші люди з великою увагою й немогли надякуватися за добру науку. Кожний чоловік із здоровим розумом побачив по такій науці, як мало знав він перед тим свого лиха, свого права, свого обовязку та й способу до ліпшого життя. Велика одже користь і з таких менчих віч. Тут пізнасть нарід свої обовязки і свої права, по другім порадитися, яким би то способом собі в нужді помочи. Щобисьте, панове читателі, пізнали ще ліпше хосен такого віча, надрукували ми вам у сім числі «Буковини» хоть дуже скорочено промову о «нашій біді і як би їй зарадити» з окружного віча в Бережанах. Небавом напишемо вам, що урадило всенародне віче у Львові, а ви розберіт добре вагу таких віч, та оповідайте про їх хосен і другим людям, щоби порозуміли, яке се добре діло. Таким способом прийдемо до того, що й ми зможемо зарядити таке віче, і спільно наратитись і порадитись.

Буковинський сойм.

4. засідане сойму було 5. л. с. м. По розділеню ріжних прозьб о запомоги дотичним комісіям заявив капітан краю, що 4. л. Октобра, яко в день цісарских именин зложив Пану Президентови краю благожелання сойму. Потім відповів п. президент краю на залитане посла Рота і товаришів, що буковинські горільні не з причини финансових властей а з власної вини мусіли застановити палене горівки; бо з 44 бук. горілень тільки дві словили принципси нового закону горівчаного. Вітак прийнято до відомости справоздане виділу краєвого. Ось его короткий зміст. В краю, каже виділ, панує велика нужда, котру побільшила сегорічна повінь. На то ціла рада виділу така, щоби дати тим людям, що потерпіли від повіни запомогу з краєвих і державних фондів. Про поліпшене долі ярочої части народу виділ і неспоминає. — О громадских справах каже виділ, що наглядав і направляв лиху ґоспо-

дарку громацку через своїх комісарів. Кілько насправду направлено, знає кожда громада найліпше. Щоби запровадити в громадах добре ґосподарство і лад, треба, каже виділ, упорядкувати справу громадских урядників, особливо писарів; но замість зробити то, лишає виділ на пізніше. Ось вам і вся порада і поміч! Дальше, каже, треба мати інвентарі всіх громад, що розумієся також лишаєся на пізніше. В кінци каже виділ, що шпиталь в Кимполунзі буде небавом, а в Сочаві нетак скоро, про другі міста й неспоминаєся. За то виготовлено і прийнято статут о пенсії другорядних лікарів Черновецкого краєвого шпиталю; то бачите пильна річ; бо треба своїм завчасу забезпечити добрий кусінь хліба. — Дальше розділено громаду Бросківці на дві осібні громади. — Вітак ухвалено приписи, в який спосіб маюť роздаватися запомоги з ювілейного фонду для бідних школярів та й то, що се має розпочатися аж в осени 1894. року. — В кінци розділено кільком товариствам запомоги, межи тям найбільше румунській «Армонії» (150 зол.). —

5. засідане з дня 10. л. с. м. отворив краєвий капітан оповіщенням височайшої подяки С. В. Цісаря за благожелання сойму в день височайших именин Монархи. Дальше приділено комісії фінансовій прозьбу громад Ставчани, Малиїтинці, Южниця, Шинківці, Веренчанка, Хлівнице, Гаврилівці і Кисилев о злегшіне податкової ексекуції зі взгляду на дуже лихі живна сегорічні. Тій самій комісії приділено внесене краєвого виділу дотично позволіня суми десять тисяч зол. для запомоги людей з Кимполунского, Радовецкого, Сучавского і Вижницького повіту, що потерпіли від сегорічної повени. Дальше вислухано справоздане виділу краєвого й ухвалено: щоби краєвий виділ виготовив закон о перетвореню громадської дороги, що йде з Топорівців до Чорнавки і Добринівців, на дорогу повітову, дальше о вибудуване повітової дороги з Селєтина до Кирлибаби і побудуване й удержане хоріг до стацій бук. залізниць. — В кінци уділено запомоги ріжним товариствам в сумі 2.200 зол., з того тов. «Рускій Бесіді» 150 зол., а тов. «Руска Школа» 50 зол.

Слідуюче засідане сегодня.

Що нового в світі?

Сего разу много нового та й, Богу дякувати, доброго. Найважніща повинна то гостинна німецкого цісаря у Відни. Третого дня с. м. о 9. годині рано заїхав він до нашого Монарха, що разом з Архикнязми очікував его на дворци. Цісарь німецкий цілювався з нашим Монархом і з Архикнязем Рудольфом. По сім поїхали оба Цісарі в одній кареті до цісарської палати. Тут був тогож дня родителій обід а вечером концерт, на котрий запрошено 300 осіб. Разом з німецким цісарем приїхав і его цісарский секретарь Герберт Бісмарк, син славного політика-міністра, котрий, як кажут, і тілом і душею удався у свого батька.

Другого дня, у минувший Четвер, на именини нашого Цісаря ґратулював німецький цісар нашому, дальше радив наш Цісар з молодим Бісмарком, а німецький з нашим міністром політики, обаж міністри нараджувались вже перед тим. Що ся нарада мала добрий skutok, видно із того, що німецький цісарь обдарував наших, а наш Монарха німецьких міністрів і достойників високими ордерами. Найважливішою ознакою дружби між нашим Цісарем а німецьким був гальовий обід того самого дня. При обіді сидів німецький цісарь між нашим Цісарем і Цісаревою. Були також при тім всі наші Архикнязі й Архикнягині і много високих достойників. Підчас обіду сказав наш Цісарь слідуєчий тоаст: «Висказую мою сердечну вдячність і радість, що можу повитати серед нас Е. Вел. цісаря Вільгельма. З чувством тої сердечної, вірної і нерозривної дружби і того союзу, котрий сполучає нас для блага наших народів, яю в здорове нашого цісарского гостя. Нехай всевишній веде его по тій дорозі, на котру вступив він з молодечою силою, а з розвагою і рішчюстію мужа. Его Вел. цісарь німецький, король пруский і Єї Вел. цісарева і королева, най живіть!»

На то відповів цісарь Вільгельм: «Дякую Вашому Величеству з цілого серця за ласкаві ті слова і радуюся тим особливо по тій причині, що можу то зроби́ти в день именин В. Величства. Не приїхав я сюди яко чужий, але відзначений ще перед роками ласкою В. Величства, але приношу з собою святу спадщину мого в Бозі почившого діда і з чувством випробованої і черозривної дружби підношу чашу і яю в здорове нашого союзника Его Вел. цісаря Австрії, Єї Вел. цісареві і цілого цісарского дому.»

На то промовив знов наш Цісарь: «Позвольте В. Вел., що піднесу тоаст в честь В. Вел. армії яко світлого взірця всіх військових чеснот. Най живіть наші прускі і німецькі товариші!»

Німецький цісарь відповів: «Яю за здорове австро-угорської армії: Наші товариші австро-угорської армії най живіть, щераз най живіть і ще раз най живіть!»

Єї промови обох цісарів суть доказом сильного союзу Австрії з Німеччиною і великої ваги політичної. В Італії, куди виїхав вже німецький цісарь, почуємо дальші обезпечення сего мирного союзу, котрому дай Боже як найдовше тревати для добра людского.

В Німеччині наробила много шуму одна газета, що видрукувала записки, які робив собі покійний німецький цісарь Фридрих, в котрих неодного особливо старого Бісмарка неконче користно описано. Бісмарк каже, що ті записки пофальшовані і вже замкнули одного бувшого професора Гейкена, котрий ті записки до газети подати мав. Що з того буде, побачимо. — У Франції виступають остро против усіх чужинців, особливо Німців; з ренітою все тихо; бо генерал Буланже ще не повернув. — У Росії їздит

тепер царь по краю, й кажуть, що коли поверне до Петербурга, змінит многих високих урядників. Мають також перестати вигонити вишних і невишних до Сибіру, а в инший спосіб карати їх мут; бо висилане на Сибір, куда їде річно поверх дванадцятьтисяч засуджених, коштує річно з півтрети міліона рублів. -- В Болгарії нема нічого нового, за то в Румунії кипит перед близькими виборами послів. Недавно тому видала одна партія румунська відозву, що жаєє спити короля-Німця й мати хоче короля-Румуна, дальше прилучити Буковину і Семиград до Румунії. Що то жаби незабагаєсь! —

ДОПИСИ „БУКОВИНИ.“

(ІЗ БЕРЕГОМЕТІ НАД СЕРЕТОМ.) [Відкриті читальні.] На 18. (30.) Августа сего року відбулося торжественно перше загальне зібранє членів нової читальні в Берегометі над Серетом, котра до тепер 73 членів числит.

Зараз по богослуженю, котре Всч. духовні, о. протоєрей Прокопович, парох тутешньої громади, о. Іларіон Граматович, парох з Лукавця і о. Тит Тиміньський, тутешній сотруди́ник відправи́ли, удалися всі члени враз з запрошеними гостями до шкільної комнати, де всечесний збір свого високопочтенного гостя пана Михайла Коралевича, ц. к. адюнкта Вижи́ницького суду, яко предсідателя одноголосно ви́брав, котрий зборови за честь і довіре сердечну вдяку висказав.

По виясненю параграфів статута сего хосенного товариства через самого шановного предсідателя, приступлено до уконституованя виділу, до котрого самі поважні і чесні господарі, котрі яко члени также і до громадского виділу належат, одноголосно, як слідує, ви́браними зістали: Олекса Дмитро Петрюк, яко голова читальні а Василь Граб Грицків, яко заступник голови, Семен Боднарюк, касієром, Максим Бужор, бібліотекарем а Тимофій Бужор, секретарем; шановні газди: Грицько Равлюк і Тодер Ткачук, заступниками.

По уконституованю виділу встав наш високоповажаний гість і предсідатель з стільця і стоячи сказав щиросердечну промову, в котрій членам важність і ціль читальні в загалі так красно і зрозуміло обяснив, що в очах кожного присутного сердечна радість і любов ви́казувалася. Всї, як оден з присутних звернули при сій сердечній бесіді очи на любого гостя, як би діти до свого доброго і щирого вітця і з великов увагов слухали его добрі і щирі слова, а по скінченю сеї прекрасної бесіди виголосили враз з бесідником щиро трикратне слава і многая літа для Его Величства, нашого найяснійшого Монарха Франца Іосифа I. і Его високого Дому за свободу, котру своему вірному народови ласкаво уділив.

По сій промові слідувала также і від отця Тита Тиміньського дуже красна і поучительна бесіда, в котрій сей дорогий патріот членам вартість, користь і добро

читальнів наведеними і вдатними прикладами до зрозумілості в так ясній світлі приставив, що кождий з присутніх з сеї бесіди легко пізнати міг, що тільки наука, просвіта наших дітей в школі а родителів і інших наших старших братів в читальни, може еше нас самих а більше наших потомків в будучности, до великої сили, слави і добра допровадити, если меж нами братами і нашими дітьми правдива єдність, щира любов і неперестанна а взаємна старанність до науки-просвіти, панувати буде. За то виголосили присутні бесідникови грімкі оклики славно і ему много літ для народної просвіти щасливо прожити пожелали.

В кінці відчитано щиросердечні благожелання, котрі читальня з Черногузів зборони враз з дарунком п'яти книжок, через одного з своїх членів передала, за що тутешній виділ тій читальни сердечну подяку складає.

Коло 2 години пополудню оголосив наш високошановний предсідатель закінчене засідання сего збору і обвістив, що нова читальня в Берегометі над Серетом після законних приписів відтворена остала і може уже сьогодні свою діяльність почати.

По тім запрошено гостей до обіду, котрий при найкрасніших нарадах і многих тоаствах по двох годинах весело і приємно закінчився.

При сім зборі зложили високошановні гості і члени читальні (котрих имена нижше слідує) на спомогу тутешньої читальні 47 зол. 90 кр.

Високошановний пан Володимир Ясеницький, начальник ц. к. суду в Віжниці, котрому неможливо було в той день особисто загальний збір почтити, передав через пана ад'юнкта Коралевича на спомогу читальні 5 зол. і пожелав нашій читальни як найліпшого розвою. Високопреподобний о. Ларіон Граматович і наш шановний п. начальник громади, Юрій Гавалишка, дали по 3 зол. Всечесний о. протоєрей Григорій Прокопович, наш Високошановний гість п. Коралевич, Всечесний о. Семанюк, парох з Вижниць, наш Високошановний сотрудник о. Тит Тиміньский і шановний п. Іван Мановарда, громадський секретарь, зложили по 2 зол., шановні гасди як: пан Кароль Коржиньовский дав 1 зол. 40 кр., Олекса Дмитро Петрюк, Василь Граб Грицьків, Константин Шербановский, учитель з Лукавця, Теодор Ткачук, Гаврило Дмитро Гнатюк, Максим Бужор, Григорій Равлюк, Николай Дмитро Гнатюк, Танасій Мендришор, Георгій Мінтянский, Михайло Грабюк, Георгій Стратій, Георгій Косован, Стефан Бужор Тодорів, Іван Мендришор Тодорів, Тимофій Бужор, Іван Манащук, Николай Стратій, Семен Бужор Тодорів, Дмитро Корпан, Гаврило Гавалишка, Тодер Шутаєч член Міговської читальні, Петро Зиничук, член Міховської читальні і Василь Андрієвич, зложили по 1 зол.; Василь Дмитро Гнатюк, Яків Бужор Михайлів, Іван Клим, Семен Берник Онуфрія, Іван Бужор Михайлів, Тодор Саїн, Александер Загарія і Купранец дали по 50 кр., Яків Бужор Косташів 30 кр., Грицько Чорний, Всечесна читальня з Черногузів і Іван Думенко, дали по 25 кр. а Танасій Берник Ставовий, 20 кр.

Тутешній виділ читальні чуєся щиросердечно обов'язаний, всім повижше названим спомогателям нашої читальні, яко также і тим шановним і чесним гасдиням наших шановних членів, котрі ся двома днями перед відкритєм читальні в кухні для гостей старанно і щиро займали, щиросердечну подяку прилюдно висказати.

Василь Андрієвич,
член читальні.

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСЬКІ.

Жертви на «Народний Дім» в Чернівцях: З попередного рахунку 459 зол. 84 кр. Дальше жертвували П. Т. панове: О. Куницький зі Львова, 2 зол., Др. Сембратович з Монастириськ 1 зол., о. Могорь з Бибиків 1 зол. Селяне з Ростік зложили: Атаназій Сава 10 кр., Тетяна Сава 10 кр., Іван Чолан 10 кр., Козьма Шимберко 10 кр., Стефан Лазарович 20 кр., Сава Берла 20 кр., Іван Чолан Прокопів 5 кр., Іван Палинюк 10 кр., Гаврило Джурак 10 кр., Михайло Лилик 10 кр., Гриць Боднар 10 кр., Митро Поляк 10 кр., Николай Борсук 10 кр., Іван Різун 20 кр., Іван Томяк 10 кр., Яків Стринада 10 кр. — Войсковий капелян о. Лавч 10 зол., на вечерку войскового капеляна о. Лауча зібрано 3 зол. 25 кр., п. Шкурган уч. педагогії 1 зол., в Снятині в домі о. Ганкевича зібрав о. Сингалевич з Белеуя 5 зол. 40 кр., в домі о. Стефановича в Кобаках зібрав Др. Стоцький 2 зол. 43 кр. — Разом 487 зол. 72 кр. — Щедрим дателям і ревним збирателям щироруске «Спасибі!»

ВІДОЗВА до всіх руских Читалень.

За два місяці будемо обходити празник сороклітнього пановання нашого Найяснішого Монарха. Всі народи австрійські прилагоджуют на той день різні пам'ятки. Не судилось нам стати, одже й показатись на рівні з ними. Прото й ми, заведи вірні Русини хочемо зробити, на що наших власних сил стане, хочемо уложити «Пам'ятку Книжку», котра би ще й будучим поколінням вповідала про славні діла нашого Батька-Цісаря й нашу до Него любов. Щоби та книжка випала як найкраще і щоби розділити її даром по школах і читальнях, дали Черновецькі товариства рускі одну часть потрібної на видруковане суми, а решту, надіємось, зложат наші рускі Читальні. Тут де се во истину пам'ятка від усього вірного на руского. Просимо одже чесні Читальні наші, подарувати зі свої каси або аби зібрали межа очі членами на сю книжку, що зможут і прислал. Заміні як найскорше до «Рускої Бесіди» в Чернівцях (Улиця Петровича, ч. 4.)

Імена всіх тих, що пожертвуют, що сила, на ту ціль, будут надруковані, то сподіємось, що ніодна Читальня не схоче остати поминеною.

Від товариства „Руска Бесіда“ в Чернівцях.

Голова:
Єр. Пігуляк.

Писарь:
Ом. Попович.

ДРІБНІ ВІСТИ.

(Іменини Цісарські празновано й на Буковині во всіх місцевостях торжественним богослуженем.

(Іменовані:) Др. Воюцький, дійсним проф. університету; — А. Гамер, секр. фінансовим у Відні, Антон Янович, офіціалом, а Юліян Стинґач, асистентом рахункового відділу бук. фін. дирекції; при цловихъ урядях іменовані: Франц Вілер начальником в Цуренах, Кароль Гонткевич контролором в Синівцях, Георгій Гнідий і Іосиф Франк офіціалами в Іцканах, Евґ. Малікієвич і Брон. Опольський побирателями, перший в Устю-Чорнім, вторий в Босанчу а Маркель Радомницький асистентом в Чернівцях.

(Ш. Ясеницький), судія пов. в Вижниці, Богу дякувати, зовсім здоров.

(О. Бобикевич) іменований гр. к. канеляном у Вжжниці.

(Ювілей) 25-літнього сущестованя гр. ор. школи реальної відбувся 3. л. Октября с. р. в присутности Є. Е. П. Президента і других голов Черновецких властей, кромі Митрополита. По привітнім слові директора школи, совітчика Дря Корня, забрав слово проф. Пігуляк Єротея і в цілогодичній хорошій і плавній бекіді німецькій представив важність науки в загалі, а реальної в особенності, згадав щирим словом про заслуги основателя школи бл. п. Митрополита Євґенія Гакмана, а закінчивши моголством на Цісаря, почім товариство співоче відспівало кантату. Є. Е. нп. президент і капітан краю і другі достойники подали проф. Пігулякови руку, ґратулюючи ему до его одличної мови. По сім відкрито в хоромях памятну таблицю, уставлену бувшими учениками сеї школи. По тім оглядали гості виставу рисунків і мальовань теперішних і бувших учеників школи; межи першими відзначились ученики проф. Юстина Пігуляка, межи послідними образи проф. Ю. Пігуляка і академіка Лії Івасюка. Дальше мали ученики промови, а то: по румуньски, по русски, по французки і по анґлійски. Русску промову на честь консисторії (!) зрозумів хіба один о. Цуркан(ович), прочим гостям, навіть Русинам, була она майже то само, як анґлійска. незрозумілою. І сам бесідник ученик 7. класи Черский дав своїм виголошенем довід, що русское язичіє господина профессора Кириловича годі й по семилітнім «упражненію» поняти, не то собі его присвоїти, о чім посвідчили два «дашки», які закрались мимоволі до варварского «ізковерканія» нашої милозвучної мови. Час би вже, щоби г. Кириловичъ зі своїм «твердозычієм» пішов в слід за г. Глібовицьким.

(Ювілей) 40-літнього панованя Цісаря обходити мут черновецкі товариства рускі в слідуючий спосіб: 1) Декороване й освітлене «Народного Дому»; 2) Вислане депутації, котра іменім бук. Русинів зложит у Є. Е. пана Президента краю благожеланя й обіт вірности Цісареві; 3) Участь в богослуженю; 4) Видане й безплатне розділене «Памятної книжки» межи бук школи, читальні і шкільну молодіж.

(На місце г. Глібовицького) іменовала рада шкільна тимчасовим заступником, п. Клима. Як чуємо, переконався новий учитель, що, як се ми нераз доносили, питомці майже нічо не уміют. Із сего пізнаня можна би ся сподівати, що новий учитель хоче працювати. Як возмемся він до діла, особливож, чи буде він учити рускої мови, покажесья небавом. — На місце хорого учителя-Русина п. Шутки покликав д. Ісопескул Поляка п. Жуковского. Так то остав на цілу школу тільки оден учитель-Русин, хоть число учеників-Русинів найбільше. Чи й тепер ще «Ревіста Політикъ» напише статю: «Гербелі, молдован дін Буковіна»?

(Агітацію) за «етімологіческою кривописею» а властиво за московскою фонетикою розпочав, як зачуваємо, один господин в Кіцманьскім повіті, що кілька років тому хорував на голову. Той високо учений, що сам, на то маємо доводи, невме пійкої орґоґрафії, виробив петицію против фонетичної правописи і на ню збираються тепер підписи, до чого навіть силувано учителів. Як видно, недоста ще агітаторам ляха, яке вже накликали на Русинів кіцманьского повіту. Лежит то в інтересі рускої ба й личної справи, щоби Русини кіцманьского повіту, особливож панове учителі мались на осторожности перед тими «русскими господинами».

(Всенародне віче) у Львові удалось знаменито. Зверх три тисячі Русинів зі всіх кінців Галичини ухвалило важні резолюції. Обширніше про се напишемо в слідуючим числі.

(Грету нагороду) за одличні вироби переплетничі получил Черновецкій інтроліґатор п. Осип Віцентович. Преміований передтоді на краєвій виставі в Чернівцях, а тоді на виставі в Кракові, получил п. Віцентович сего року на ювілейній виставі в місті Вельс, срібну медаль. І справді чудно хороші, а при тім дуже дешеві вироби п. Віцентовича, чи то дороґоцінні оправи Єванґелій, чи найменшої книжочки, як також ріжних а ріжних діл ґалантерійних. Записуючи се, звертаємо заразом увагу всіх, на правдиво штучні роботи п. Віцентовича в Чернівцях при улиці Цвѣтній.

(Рада шкільна) краєва ухвалила на засіданню з 28. л. Сент. розширити румуньскі школи в Іджештах, ґураґуморі, Станівцях, а отворити нову 2-кл. школу в Сереті; дальше іменовала сґало: Андрія Зугасевича надуч. а Аделю Ясін підуч. в Заставній. Касіяна Павлюка уч. в Онуті а Дмитра Маріянчука в Самушині; тимчасово: Лію Ілюка уч. в Руснебоул, а Герміну Вайсман уч.-поміч. в Кіцмани; дальше признано много пятилітних додатків, а в кінца ухвалено, щоби повітові ради шкільні предкладали пляни будови нових шкіль краєвій раді шкільній.

(Плян їзди) бук. зелізниць від 1. л. сего місяця змінено так, що з Чернівців до Новоселиці йде що среди рано о 6. а щодня пополудни о 4., а з Новоселиці до Чернівців йде що дня о 1/29., а в Середу ще о 2. год. пополудни; — з Глібокої до Берегомети що дня о 1/29. рано, а в понеділок, середу і четвер о 5. пополудни, назад же що понеділка, среди і четверга о 5. рано і о 2. попол., а в неділю, второк, пятницю і суботу о 9 1/2 рано; — з Баранчева до Чудина знов що дня о 1/26. пополудни, а в понеділок, середу і четвер о 9. рано, назад в понеділок, середу і четвер о 6. рано і 3. пополудни, а в неділю, второк, пятницю і суботу лиш о 11. рано; — з Гатної до Кямполунґу йде щодня о 6. рано і у вечер, а в понеділок ще й о 5. рано; назад з Кямполунґу вертає щодня о 6. рано і о 2. пополудни, а в четвер ще

й о 1/25. рано., з Сучави знов їде 8. потяг о 6. год. пополуни а приходит до Чернівців о 10. в ночи.

(«Рустикальний банк») передав стягане довгів на Буковині адвокату в Чернівцях, котрий задля свої користи продавати буде господарства довжників ще громадніше як доси бувало. Найже подякують люде своїм послам соймовим, котрі доси не зарадили лиху, яке тепер всім численним довжникам сего банку грозит.

(Два учителі). Дім Народний в Чернівцях, надїя буковинських Русинів, найшов межи бук. учителями, честь їм за то, велику піднору. Межи учителями має се товариство найщедрїйшого свого члена. П. Андрієвич з Берегометі над Серетом вступив в основателі сего товариства з вкладкою сто зол., якої ніхто і з заможніших Русинів доси не зложив. Честь і слава сему мужови за его безпримірну щедроту! Та на жаль найшовся один учитель, котрий прославився противним ділом. Ото п. Маковієвич, учитель з Іспаса дішнав сумної слави через то, що відмовляв іспаских людей від жертв на Народний Дім. Давно ми вже чули про сего нана, що він іспаскій читальни не сприяє. Сид і ганьба ему за те! Богу дякувати і честь нашим учителям за то, що між ними такі рідкі винятки.

(ЦІНИ ЗБИЖА В ЧЕРНІВЦЯХ.) Дни 24. лат. вересня с. р. коштовали 100 кіло: пшениці 6 зол. 25 кр. до 7 зол. 25 кр.; — жита 4 зол. 80 кр. до 5 зол. 10 кр.; — вівса 4 зол. 40 кр. до 4 зол. 90 кр.; — ячменю 4 зол. 90 кр. до 6 зол. 50 кр.; — кукурудзи 5 зол. — кр. до 5 зол. 50 кр. —

(Послідна вість.) Сегоднішня Віденьська газета урядова доносить: намістник Чех граф Шенборн, іменований міністром справедливости, а Пражак міністром для Чех, міністер Земьяльковский уступив, а на его місце став намістник Галичини міністром для Галичини, на его місце має прийти грабя Бадені.

ДЛЯ НАУКИ і ЗАБАВИ.

Що Луця Заливайка витверезило.

(Дальше і конець.)

Нема то на світі нещаслившої людини, як жінка піяка. Піяństwo то хвороба тяжка, претяжка, нівечит і майно і здорове і честь. В хаті піяка не тільки біднота але й вічний неспокій. Згода, задоволене, словом щастє непробуває в такій хаті. А вже найбільше терпит бідна жінка. Хоть най вона як працює-гарує, то незбільшит нічого; бо що вона придбає, то піяк розтрицькає. До того ще й вічна лайка або й бійка, то грїб, в котрім пробуває жінка з дітьми вже зза жита. Оттака то гірка доля судилась і бідній Марті, жінці Луця Заливайка.

День і ніч і знов один день і одну ніч пересидїла вона вижидючи надармо свого «чесного ґазда». А его, як нема, так нема. Вже й Середа настала а Луць ще не вернув. Годі Марті довше ждати. Зібралася, їде до Чернівців свої долі шукати. Взяла з собов дві клани яєць, що склала від одинокої свої Рябушечки; в Середу у Чернівцях торг, — думала Марта,

— продам покладки, мукиці купю. — Вже від моста та аж на «шіф» докучали їй перекупки-жидівки допитуючись, що має в трайстрі, так неказала, бо знала, що перекупки дешевше возьмут, як у самім місті. Прийшла на ринок, небавом продала і то добре по 5 та по 6 за лева. Спродавши пустилася на торговицю свого ґазди шукати. Ледво дійшла до магістрату, аж тут виводит поліцай — кого? — єї долю, єї Луця. «Чоловіче!» крикнула Марта несвоїм голосом, «що з тобою?»

«Біда», каже Луць, «біда тай годі.»

Прилучилась вона до него, їдут обоє оперед поліцай, а Луць став їй вповідати про его нещасливу пригоду; як корову продав, як могорич пив, як гроші й сердак пропали, як пересидїв до Вівторка до вечера голодний у корчмі, ждучи визвоління з жидівських рук. «Дурно ждав я», вповідав Луць, «знакомї душі не діждався.» А коли у Вівторок уже стало вечеріти, вийшов я з мого криминалу, з корчми на двір, чей побачу кого, щоби заплатив ті прокляті три кватири горівки й визволив мене з біди. Та лише що я за двері, а жид-шинкарь лап мене із заду, стій, каже, утікати хочеш. Ні, кажу, от моя капелюшина оттам на лаві. Що, каже він, капелюх твій хіба на сміте викинути варт, заплати горівку, тогди й забирайся. Заплачу, не бійсь, кажу я. Так він, ні, каже, зараз плати, а ні на магістрат повести кажу. Такий крик справив, най Віг боронит. Збіглося жидови і людей купа. Я незнав, що робити, став вповідати мою нещасну пригоду, прошу жиди, най пустит, божуся, кленуся, що довг верну. Та невіра й чути нічого нехоче. Прощу людей: змилюйтеся, скиньтеся по крейцарови, викуніт з нехрещених рук. А вони, люди, христїане, відступились, порозходились, не повірили, хоть я на Бога яко свідка мого нещастя покликався. Оттака то межи нами христїянами віра і любов. Не так у жидів. Зараз обстали за шинкарем, схопили мене два й повели до магістрату. Тут вповів я все, та недали віри, волоцюга-піяк, кажут, руш з ним до арешту, а завтра шунасом домів. От і ведут, щоб домів відослати.»

Марта стала просити поліцай, вповідає, як річ ся має, що то єї муж, ґазда, що за горівку заплатит. Поліцай нехотїв з першу вислухати, в кінци наміркувався, завернув з Луцем назад до магістрату. Тут ледво не ледво повірили, прикликали жиди, Марта заплатила за горівку й обоє з Луцем повернули домів.

«Тяжко відпокутував я за мій піяцкий грїх о голоді і холоді цілу добу у вонючїм шинку а цілу ніч в арешті. Там присяг я перед Богом, а тут кленуся, Марто, перед тобою, що більше того трїла, тої браги в моїх устах небує.

«Дай Боже!» сказала Марта недовірчиво.

Дотримав Луць свої присяги. Нині він один майже тверезий і заможний ґазда на ціле село. З тверезостев вернув розум, труд і достаток. Ходит і тепер Луць на «Петра» до Чернівців на армарок, та до корчми більше не заходить, могоричу не платит і непе.

По торзі заходить що року до редакції «Буковини», платит за газету, календарь а від тогид дає ще й да-ток на «Народний Дім». Коли его похвалит хто, що тільки дає на добре діло, він відзиваєсь, що то за гріш, а було одної ночі більше пропивав.

Дай Боже, щоби всі такі тверезі були як Луць, но щоби не ждали, аби їх аж біда витверезила; бо тогди буває вже звичайно за пізно, не кождому поца-ститься як Луцєви Заливайкови, бо каже пословиця: «не все в Серєду Петра», як того року було, коли отся пригода Луцєви лучилась.

Омєлян Мурашка.

Наша біда, і яка на ню рада.

Реферат Д-ра А. Чайківського на вічу в Бережанах.

Що у нас особливо між сільським народом не га-разд, що ми бідніємо, се річ загально знана. А при-чини того всякі: одні лежат в нас самих, инші від нас не залежат.

До першого роду причин належит темнота, недостача просвіти народу, і то головна причина. Дальше нетверезість, особливо в деяких сторо-нах. З пиянства іде лінивство, люде марнуют маєтки і здоровє. Що до здержання пиянства, то закон проти пиянства міг би бути дуже помічний, колиб тільки був належно виконаний. Але доси так дієсь, що тільки жандармерія назирєє за піяками і шинкарями і віддає їх судови, инчіж до того покликані, особливо началь-ники громад, ужитку з того закону не робят. Богато инчих причин біди селянської самі ми усунути немо-жемо, се залежит від правительства, сойму і ради дер-жавної, бесіда о них буде пізніще, а вперед треба об-рахувати наші доходи і видатки.

Людей в Галичині єсть тепер близько 6¹/₂ мілі-она, — Русинів мало що менше як половина, жидів кругло вісімсот тисяч (на кожду сотку людей 12 жи-дів.) (В Буковині єсть більше як пів міліона людей — межи тими Русинів також мало що менше як половина, жидів около 68 тисяч (на кожду сотку людей майже 10 жидів). Найбільша часть людей жие у нас з рілі, бо ремісників, купців панів і урядників дуже мало. Зі всеї родючої землі з половина в людських руках. Обчисливши во жинвах всі видатки: насінє і роботу, линаєсь пересічно на кожду душу мало що більше як 30 лєвів чистого. З того мусит хлібороб вижити і всі тягарі понести. Житє одже дуже нужденнє, а з того смертність у нас дуже велика, найбільша в Австрії: дїтвора мре, глуханя майже не вигасає, при бранці що раз більше харляків. І недивио; на одного Англичанина або Француза припадає 6 сотнарів збіжа на рік, а на галицького і буковинського лєдво 3 сотнарі. «Наш чо-ловік їєть за пів чоловіка, то праця его виходит за чвєрть чоловіка.»

Люде жиют в державі, краю, повіті, громадї; му-сят мати й видатки на публичні потреби. Найбільше видатків має держава. Доходу має австрійська держава

(без Угорщини) річно над 500 міліонів зол., а й того нестєє, що року єсть недобір. У нас податок ще не-надто великий; бо в инчих державах (у Франції і Ан-глії) далеко більший, але для нас він занадто великий; бо ми дуже бідні, бо у нас і на житє і на податки має чоловік мало що більше як 30—35 зол., а в других державах богато більше (н. пр. в Англії 450 зол., у Франції 350 зол. і т. д.). То рахувалося на всіх рівно, але й межи хліборобами не всі маються однако: не один має й більше, як тих 35 зол. на голову, але є й такі, що дихають голодом і холодом: одна козушина і одні чоботи на цілу сємю, цілий рік голий борц і пієні бараболі.

На удержанє порядків у державі треба богато грошей, одже заведено всякі податки: ґрунтовий, до-мовий, доходовой, стемплі, акцизу і т. д. Податки му-сят платити всі горожанє держави, але они повинні бути справєдливо розложені, аби не дуже тисли одних, а неминали других. Учені люде дійшли до того, що по-винен бути заведений податок пієля доходів: хто має 1000 зол. на своє житє на рік, тому лєкше дати з того десятую часть с. є. 100 зол., як тому, що має сто зол., дати двацятую часть, т. є. 5 зол. Отож чим більше хто має доходу, тим більшу частину податку повинен з того платити, а хто вже лєдв з чого має дихати, з того вже й годї що брати. Такий податок доходовой з увзглядненєм конечної потреби до житя заводят уже поволі держави, а і в Австрії, тим, що лиш платят податок доходовой, т. є. урядникам, полишено дохід до 600 зол. неоподаткованим. Сєлине хлібороби, хоч яєа у них біда, не мають полєкшіня в податках, бо у нас є податок від ґрунту, а не від доходу, і ніхто не дивитєсь, чи хлібороб з того ґрунту може вижити. У нас уже і острі еєзекуції нічо помочи неможут. Аби було ліпше, треба би замість тепєрішних податків безпосєредних, завєсти загальний податок доходовой і люєсусовий.

Уряди, суди, староства, власти автономичні, — все то разом називаєсь администрація цивільна. З уря-дів тих велике значєнє мают суди. Права у нас не-кончє лихі, одно тільки лихо, що наше судовє посту-пованє, заведєнє ще перед 100 роками, дуже дорогє, довгє і неприступнє особливо для неписьменних. На-рід наш вєдє дуже богато процесів і власність ґрун-това тепєр наново уладженє і люде до того непри-викли; і всякі справи з крутарями, що визискуєт те-много й недбалого чоловіка, доводит до великих про-цєсів; і таки нарід наш любит процесувагєсь. Процєси вєдуться так, що сторони все готовє подаєт на письмі, а темний чоловік на терміні настойтєсь, поки не скажут єму відійти, і не знає, що на терміні було. Троха ви-на сєго в тім, що судових урядників за мало, а більше в тім, що тає вже право процесовє. Ще як увєдили конституцію казали, що заведєсь новє процесовє право, устнє і явнє, аби сторони до очєй собі виявили, що против сєбє маєт, та щоби свідків від разу вислухано і все на однім терміні кінчилось, як при баґатєльках. У нас кождий, хоть і неписьменный, мусит знати всі

права і дуже игльнувати процесу, бо як що не так зробіт або утратит термін, то хотьби і як правда була по его стороні, він програв. Таке право добре для кругарів, але не для хліборобів, що немають часу тягтися по судах. Тож треба, щоби вже раз завели у нас давно обіцяне поступоване устне в справах цивільних, як вже завели в карних і багательних.

За кожду резолюцію, яку суд видає, платиться вольному 17½ кр. (звичайно 18 кр.). Таких резолюцій кождий суд видає тисячі що року. То дорога річ, одже або оплату знизити, або, що лучше, посилати резолюції поштою де і коли можна.

Покутні писарі, звичайно жиди, ссуг кров з бідного а темного селянина. В кождім місци, де є суд, таких писарів є багато, по улицах і шинках чикають на людей, як вовк на вівцю. Винні суди, що терпят таку з'їжу, винні і самі люде, що даються неукам здирати і ще програють справи. Тому лихови можнаб зарадити, якби наказано було судам приймати письма писані покутними писарями, якби уложено приступну таксу для адвокатів і збільшено число судових урядників, щоби жалоби людей могли брати до протоколу.

Наших селян нищать також дуже процеси о «образу чести». В Галичині є 100 повітових судів руских, (в Буковині 10). До кожного суду вплине на рік пересічно до дві тисячі жалоб о «образу чести», а пишуть їх покутні писарі по 50 кр. за жалобу. Рахунок виїде такий в Галичині $2000 \times 100 \times 50 = 100.000$. Сто тисяч зол. коштують т. з. «гонорки», нечислячи страти часу та худоби на їзду до суду того, хто обжаловує, обжалованого і бодай двох свідків. Коли ще то все почислити, а дальше і роботу урядників судових, яку на ті «гонорки» тратит; то виїде величезна сума, виїде до мільона зол! (В рускій части Буковини певно кілька-десять тисяч зол. — Ред.) А то видаток непотрібний, і держава повинна з тим щось зробити: або ті справи «пискові» передати, аби судив уряд громацький, або щоби їх неписали покутні писарі, але щоб кождий суд визначив один день в тижни, коли би вільно було жалобу о оскорбу чести внести устно до протоколу за оплатою стемпль н. пр. 25—30 кр.

Дуже даються людем в знаки т. зв. посмертні такси і належитости нотаріальні. Умер господарь — і так уже при нещастю доста-видатків, а тут плати ще нотареві, вольним, на стемплі, а потім приходит такса переносна — і все то тягнесь кілька літ. Справу ту порушувано вже в раді державній і обзиваються голоси, аби відумерщити вартости до 300 або 500 зол. були вільні від усяких такс і оплат, і щоби пертракції спадкові переводили не нотарі, але суди, бо то було би о четвертину дешевше: судія міг би акти в суді списати, або й на селі кілька справ на один день. Єсть надія, що може у Відни таке право ухвалит, щоби спадщини селянські бодай до 300 зол. були вільні від такс. О то ми мусимо і тут упімнутися.

Належало би також змінити нинішнє поступоване з ґрунтовими книгами, щоби на злучай розділу землі

нетреба було платити інжинерови, нотареві і табулі стемплями. Можна би так річ уладити, що присягний геометр міг би їздити по селах, розмежувати землю межі властителів а потім переводити зміни в табулі. Тогди селянин непродавав би з несьвідомости чужу землю за свою.

Велике нещасте для селян — то огні. В останніх десяти роках ішло з димом річно людского добра на зверх 2 мільони, 1886. року на півпята мільона зол., а за 16 років (від 1870 до 1886) разом на більше як 43 мільони зол. а з того ледво на 10 мільонів було асекуровано. Тут треба би догляду, аби зверхности громадські строго виконували поліцію огневу і треба по селах заводити сторожи огнені. А наконєць стра-там запобігала би примусова асекурація. Колиб всі мусіли асекуватися, то асекурація була би дуже дешева і не прикра.

Тепер переходимо до того, чим держава і край причиняються, щоби добро краю визнавалося, рілляництво і промисл підносилися. Задача держави некінчиться на тім, аби дбала о лад і безпечність, але також, щоби край богатів, а не упадав під податками і тягарями. Наша держава далеко більше опікуєся торгівлею, а особливо залізницями, як рілляництвом. Про рілляництво мало дбає, хоть з рілі жне три чверти всеї людности і єсть підставою гаразду.

Сіль, річ дуже в рілляничім господарстві потрібна, а дорога, бо дуже високо у нас оподаткована. Податок від соли, то як то «поголовне»; бо ніхто без неї необійдєся. Она потрібна не лиш людем, але й для худоби. Дешева сіль для худоби при нинішній тяжкій доли хлібороба була би великим поратунком. В Галичині соли дуже багато (а й на Буковині немало єї), то копаєся, то плине як сировиця, але нікому невільно самому з неї користати, бо она оподаткована. Податок на сіль дуже великий: гуска соли неоподаткована коштувала би півтора крейцара, а з податком коштує 10½ кр., одже 9 кр. самого податку. Той податок приносит державі більше як 20 мільонів; — та лихо в тім, що на дорожнє соли господарство рілляничє тратит, а найприкріше, що нема за дармо або бодай дешевої соли для худоби.

(Конец буде.)

БУКОВИНСЬКИЙ Ілюстрований КАЛЕНДАРЬ на рік 1889.

виданєм товариства „Руска Бесѣда“,
уложивъ Омелянъ Поповичъ
вже на окѣнченю.

Цѣна 50 кр.
(Зъ поштовою пересылкою 55 кр.)

«Буковина» виходить
1. (13) і 16. (28.) кожного
місяця.

ПРЕНУМЕРАТА
платна в Чернівцях
виносит:

на цілий рік 3 зол. — кр.
" пів року 1 " 50 "
" третину " 1 " — "

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Пардінського і
в графіні Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

Всі предплатителі
дистають з 12. числом без-
платний літ. додаток 4 ар-
кушів.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Буковинський сойм.

Перший наклад нинішнього числа „Буковини“ сконфісковала ц. к. Прокураторія державна за статтю: „Що діють наші братя“, в котрій була допись з Галичини, з Рогатинського повіта.

ПО СОЙМІ.

Відтримавши 9 засідань закінчив сойм свою сегорічну, а zarazом передпоследню сесію. Ми подали подрібне справоздане діяльності нашого сойму, а тепер хочемо зібрати все разом. Ото і сегорічна сесія соймова скінчилася на тім, що наложено на край нові тягарі, а невчинено нічого а нічого для полекшіня его прикрого стану. Головною справою сегорічної сесії було викупно пропінанції. Про се писали ми обширно в попередних числах. Одже носли-дідичі згодилися на викупно пропінанції на рахунок краю і певно надіються для себе хісна, коли всі, як один, на то згодилися. Дальше ухвалив сойм іменувати діличівських людей урядниками, підвиспив їм пенсію, ба ще й додатки від комісій. — Дотого підвиспив сойм додаток на школи, поставив нові податки, а й наложив новий тягар на краєвий фонд шкільний через закін о катихитах. Навіть запомогу для людей, що потерпіли від повіни, дав тільки яко позичку по 5%, якби який банк. Оттак то ухвалив сойм лиш самі нові видатки, з чого вийдуть нові додатки до податків. Ненайшовся ні один посол, котрий би був порушив справу банку рустикального і банку львівського, що то сотки наших людей драти мут небавом зі шкіри. З сего видите панове виборці, як ваші послы дбають о ваше добро. Все лиш кажуть: давайте, ба на се, ба нате. Запам'ятайте собі отсе про ваших послів; бо нові вибори до сойму уже за плечима.

6. засідане сойму краєвого було 13. с. м. Відчитано кілька петицій, між котрими на особлившу увагу заслугоє прошене дорнянського повіту судового, щоби спірні справи цивільні, непереходячі суми 50 зол., нерозсуджував суд, але начальники громад. Дальше позволено громаді Вашківці над Черемошем через дальших 10 літ побирати мостове, а громаді Радівці побирати оплату мійську від слідуячих напоїв: від гектолітра пива 1 зол., від гектолітра солоджених напоїв 14 зол. 60 кр., а від горівки 6 зол. 6 кр. від кожного степеня. Ухвалено звернути внесене Виділу краєвого (щоби на дорозі повітовій Чернівці-Заставна-Кодовбище поставити другу рогатку), назад Виділови, щоби сю справу щераз пересмотрів разом зі справою прилученя дороги Заставна-Дорошівці до категорії повітових доріг. Ухвалено уповажнити Виділ краєвий до виплачення 15.000 зол. для роздачи поміж діткнезих школами сегорічної повени на виживлене і закуплене насіння, яко пожичку 5-процентову, силачувану в 6 рівних ратах почавши від р. 1890. Ухвалено зміну приписів о емеритурі для краєвих урядників, учителів, слуг, урядників адміністраційних краєвого шпиталю, як також для вдів і сиріт по них.

Вимір емеритури по 10 літах має рівнятися 34 сотням частям побраної платні сталої і має зростати за кождий рік о $2\frac{2}{10}$ сотних частей так, що по 40 літах емеритура буде рівнятися пенсії.

Вимір емеритури для вдів має виносити 35 сотних частей последней сталої платні помершого мужа, однак емеритура для вдів по урядниках краєвих не може перевисшати суми 800 зол. і для вдів по профессорах школи агрономічної суми 600 зол. Додаток активальний директора школи агрономічної 300 зол. не має вчислятися до емеритури для вдови. Сироти за життя матери побирати мут 4 сотні части а по смерти і матери 10 сотних последней платні батька. Додаток на виховане не може переходити суми 100 зол. на одну дитину, а загалом для всіх сиріт не може переносити 60 процент платні батька. Потім уділено 3000 зол. ко-

мітетови вижницьких доріг повітових, а 3000 зол. комітетови радовецьких доріг повітових. Петицію громад повіту кіцманецького щоби злекшити тягарі податкові, передано правительству до увзглядення. Наконеч уділено товариству „Volksfreund“ 50 зол. за помози.

7. засідане сойму краєвого 17. с. м. На сім засіданю ухвалено закон о катихитах шкіл народних на Буковині. Катихити, що будут уділяти найменше 20 годин тижнево науки релігії мут побирати і платню сталу. Всі катихити, котрі не уділяють 20 годин але менче, будут побирати лиш відповідне винагороджене. Осібний учитель релігії буде установлений при якійсь школі і мусит учити 25 годин в тижни хотьби навіть і в кількох школах тої самої громади. Впрочім під взглядом і прав до емеритури, учителі релігії зі сталою платнею, будут мати ті самі права які посідають в загалі всі інші учителі тої самої школи.

Дальше ухвалено там дати Виділови краєвому абсолюторіюм з его діланями і прийнято на внесене барона Гормузакого і Виділу краєвого підвисшене диет подорожи для краєвих урядників і слуг. Диети прото будут такі: для совітника краєвого 5 зол., для секретаря і старшого інженера 4 зол., для комісара краєвого і директора канцелярії 3 зол., для офіціала 2 зол. 50 кр., для канцелісти 2 зол. денно.

Крім того мають ще право до звороту оплати за так звану «екстра почту» і осібну їзду поспішну поштовою, а за їзду желізницею одержат: совітник зворот коштів їзди I. класою, а другі урядники зворот кошта їзди II. класою.

Члени виділу краєвого при комісіях і подорожах будут побирати 6 зол. денних диет, зворот коштів «екстра почти» і осібної їзди поспішної поштою, а їздою на желізниці зворот коштів I. кл.

В кінци уділено: «Товариству музики костелної в Чернівцях» 100 зол., вдові по уряднику шпитальнім п. Горновій дар з ласки 50 зол. тов. «Чителня академічка» субвенцію 30 зол., одному віденському тов. академічному 30 зол.

8. засідане відбулося дня 20. с. м. рано і поплудни. Ціле то засідане неговорили п. п. послі о нічім лиш о горівці, о панах пропінаторах і о відшкодованю. Деякі послі не хотіли допустити, щоби панам пропінаторам мав край за дурно платити відшкодованя за коршми. Посол, Др. Рот, подавав ниний проект знесеня права пропінатції, та неміг нічого вдіяти з дідичами, котрих в нашім соймі найбільше, а найбільший рей водит п. Лунул і Зота, завзятий оборонця горівки і інтересів, дідичів. Др. Рот поставив був проте внесене в соймі, щоби правительственный проект викунна права пропінатційного відослати ще до Виділу краєвого, нехай Виділ ще раз его добре обдумає і предложит новий проект на другий рік, позаяк сей проект вкладає лиш непотрібні тягарі на край та бідний нарід, а користь з него хіба одним властителям права пропінатційного. Та настрашився тим дуже п. Зота щоби не випустити смачного куска за

право пропінатційне, бо хто знає як би було на другий рік — отже почав налягати в соймі, щоби справу не відкладати. Так отже прийшла черга на: 9. посліднє засідане сойму дня 21. жовтня. Помимо сильного протестованя деяких послів проти правительственного проекту викунна пропінатції, нічого непомогло, бо переважна більшість соймова ухвалила той проект без жадної зміни.

Так маємо отже платити дідичам за коршми — а податки підуть в гору. В тім ніхто нам невинен лиш ми самі, бо немаємо жадного свого посла, котрий би за нами обстав, а п. Зота, наш посол, тішиться тим, що за право пропінатції дістане масне відшкодоване від руского народа, котрий уже під податками та додатками дальше і дихати неможе.

Залагоджено ще деякі прошеня і п. маршалок, барон Василько, закрив сойм німецькою і румунською бесідою, а по руски додав 2 слова: «Многая літа! Диво!

ДОПИСИ „БУКОВИНИ“

(З ІСПАСА.) [Страшне нещасте, читальня а учитель, молодий священник.] В нинішнім числі в дрібних вістях подаємо звістку про «святість» коршми, о котрій, яко о огнищу «ширення моральности» між нашим руским народом польський посол в соймі галицьким, граф Лясоцький, горичо розводився. На сім же місци подаємо докази тої моральности яку коршми між нашим народом розсівають.

В селі Іспасі, недалеко Вижниць, потроїлося грибами пять душ в вересні сего року. А річ малася ось як: господар пішов був зі силами і лишив був жінку з двоїма діточками і служничкою зовсім здорових. Та хоть жінка була в стані надійнім любила собі часом зайти і до коршми. — Так пішла вона в неділю рано до поблизького присілка до одного господаря за грибами, котрі там заробив був єї чоловік, а по дорозі назбирала грибів і принесла кілька моримухів на мухи. Зваривши діточкам щось їсти, трафілася добра кумка, а гроші були, та гай, обидві до коршми. Нанивалися добре, бо ледви поприлізли до хат. Прийшов вечір, а діти зачали просити, щоби мама вставала ладити вечерю. Але мама немогла підняти голови і лиш сказала, щоби діти варили «гриби!». Діти побачили що не всі гриби однакові, почали питати чи всі кришити?

Мама непамятаючи і за світ божий, а нето за гриби, котрі принесла яко трійло на мухи, сказала кришити і варити усі.

Діти зварили тай наїлися; а міркуючи що і мамі час би чимось покріпитися, зачали будити маму до вечері. Мама встала до готових грибів, сконтувала що чогось гіркі, та й пригадала собі за моримухи. Але по хвили розваги: що то «трійло на мухи лише, а не на людей!» з'їла гриби і пішла дальше спати. В ночи пізно збудили ю якісь страшенні болі в животу і почувала, що кожда дитина веся в страшних муках.

Та заким ясне сонце кинуло свій луч через ни-

зоньке вікно застало уже 2 трупи малих, невинних дітей; а нім від вікна своє лице піднесло в гору, уже і жінка по полозі неживою дитиною серед тяжких мук зачинала жити. Лише мала служничка мучилася довго, бо аж до вівторка в обіда. І неостало одної живої душі — лиш сам ґазда повернув як раз, щоб похоронити свої діти, жінку і служничку. Чи се та моральність дорогоцінна яка виходить з коршем нашому народови? Так говорити о коршмі і доводити, що вона удержує моральність між народом, як говорив ґраф Лясоцький в галицькій соймі, потрафивби хіба іспаский просвітителю п. Леон Маковієвич. Той бо добродій старався підвернути чесних людей від читальні та виговорює, що там ходять самі простаки, неукі і т. д. Адеж підуть порядні люди? Отже хіба до коршми! І для п. Маковієвича Леона відповіднійшого місця відай нема. Що до читальні ходять самі «неукі» п. Маковієвича, то повна правда. Бо п. Маковієвич Леон вже кількадесять літ в Іспасі учителем, а неможе повелічатися хотьби одним чоловіком, котрийби під его рукою вивчився щось прочитати. Кождий з читальників письменних вивчився сам від себе, а тепер багато людей є таких що у читальні вчаться. Зате нарікає п. Маковієвич Леон на «тупі» голови. І справді що іспаскі діти ходять по кілька літ, тай ні одної букви неуміють. Якесь таке нещасливе вже відай село, бо по сусідніх селах; як в Мілієві або в Черногузах діти читають аж мило, а від учителів ніколи нечути щоби діти мали «тупі» голови. Правда, що в Мілієві хотять люди заложити читальню, а учитель п. Крилатий всіми силами намагає людей і заохочує до того діла, бо видить, що у него нема людей з тупими головами, котрі би від читальні відмаляли, а учитель в Черногузах п. Понич позаводив в читальні такі порядки, що аж мило чути і ніколи не нарікає на тупі голови. Зате наш п. Маковієвич великий політик! О, з ним і не заходіть! Він вам ліпше розумієся на «уніятах» як со рока на перциці! А дуже уніятів не любить, а кажуть що з жидами навіть цілуєся.

Ми там незнаємо на правду як воно іде, але знаємо, що уніятів він дуже не любить а особливо тих, що збирають на „Народний Дім“ в Чернівцях. Незнаємо лиш напевно сказати, чи п. Маковієвич Леон, боїтс я більше уніятів, чи того, щоби неказали ему дати яку ленту на „Народний Дім“. Раз якось сталася така причта: п. Леон стоїт собі гарненько на дорозі, а до него підходять два люди з пушкою. Один з них був іспаский читальник, а другий якийсь хтось. П. Маковієвич Леон зараз завітрав, що той хтось мусит бути уніят, бо ходить з читальником та збирає на „Народний Дім“ в Чернівцях на Буковині. Отже завернув зараз до хати і нім той уніят з читальником уйшли з 20 кроків до его хати, там сказали, що п. Маковієвич Леон далеко-далеко на полі!..

Зате в Іспасі неможут люди нахвалитися молодого свого священника, о. Дігона. Кажуть, що той панотець небоїтс яні «уніятів», ані некаже що до читальні

ходять самі простаки та неукі, але в церкві впрекрасних народних проповідях захвалює читальню, захвалює читане книжок і газет, захвалює просвіту, а страшно ганьбит горівку, жидів і коршму. Словом: пан Отець Дігон захвалює все, що ганьбит п. Маковієвич Леон, а ганьбит тото все, що захвалює п. Маковієвич Леон. Затежто і любять люди молодого пана отця Дігона, котрий навіть сам записався до читальні і допомагає ю грішми. Але читальня іспаска має також добрих членів. Суть там чесні ґазди Мазуряки, Дінеси, Горюки і інші котрі належат до перших ґаздів, а котрі з читальні як то кажуть і не вилізять.

Особливо ч. ґазда Стефан Дінес добрий Русин. Він є також оглядачом мерців, а ціле своє урядоване, протоколи і карти посмертні хоть на німецьких друках, веде по руски. Честь му за тое (Редакція «Буковини» постарась о рускі друки.) Всі читальнянські книги провадив п. Мазуряк, церк. півень дуже порядно і був душею читальні, поки не змусили і его вороги читальні відтягнутися від хсенного того діла. Та іспаскі люди пізнали в чім правда лежить, не боїтс янічого, розвивають свою читальню дуже красно так, що їх читальня стане на рівні з читальнею Черногузкою, о котрій багато цікавого і красного напишемо в слідуючій числі.

П о д о р о ж н и й.

(ІЗ ЗАСТАВНИ.) Світла Редакціє! В однім з попередніх чисел «Буковини» подано звістку про нашу Заставну, згадано про ґосподароване братчиків церковних, та про православну церкву, яка вона старенька та похила, що далі вже звалитс я і порушено ще і инше. Прочитавши ту статю, не хотів я вірити, що може так в істині бути. Та недавно тому був я у Заставні і переконався сам о всім. Приїхавши туди в неділю з раня пішов я до храму Божого і прийшов саме підчас служби Божої. Нікуди ввійти, церков битком набита народом так, що немож прихатис до середини, а на дворі під церквою стояло більш як сто людей. Церков замала, невідповідна до числа парохіян. Люди вже кілька літ тому рішились церков поставити нову, муровану, коли неможутся погодити з патроном, котрий не дає обовязкової частини.

Діхавшися до середини церкви, здивувався я дуже, побачивши у середині мерця, бо наш панотчик мали службу Божу і разом похорон, (у неділю рано!) та ще до того домовина зверха до половини відкрита, що через сонух у церкві і видержати годі. По службі Божій пішов я в село до мого приятеля. Балакаючи про то-та про се, а я звернув бесіду на заставнецьких селян. Письменних, каже він, у нас дуже мало; бо хто ся і неучив письма, а хто не читав і не писав нічого, окінчивши школу, позабув. Та все такий найшлося кількох людей світлійших, що рішились завязати у Заставні читальню, а зголосилося на тое 25 ґосподарів, чесних і тверезих, між ними теперішній заступник, бувший начальник, Семен Турчик. Місяць тому як звернуло правительство етатут на руки С. Турчика

(бо був ще тогди начальником), та якось млаво з відтворенем йде, нарід наш незнає як, та куди, а більша часть інтелігенції місцевої рускої в слові дуже патріотична, а як прийде до діла народного, так кожний і руки загне і немішаєся. Дуже нерадо, оповідав мій приятель, посилають люде діти свої до школи. Як би припису шкільного небуло, та кар неналожувано, тоби і школа стояла пустки.

Але наш професор чесний та сумлінний чоловік, стягає як найбільше дітей до школи. Ходит їх 230. А школа така нужденна, як рідко в яким місці. Цілий будинок складаєсь з 3 комнат і одної кухоньки. Дві комнаты призначені на школу, а надучителя помешкане ограничене на оден покій і кухню. Та дасть Біг, що буде ліпше, бо вибрано п. Пассакаса на двірника, чей може буде і инший лад. Є надія, що буде під его зарядом і церква нова, побудують школу а читальню в сих днях відтворят. Се вже річь Семена Турчика, п. Стрішки і місцевого професора. От так розговорювався я аж до вечера, а в вечер пішлисьмо до касина, що вже на ринку у Зільбербуша. Там перебувши часок, пустився я в дорогу дальше. Ось тільки про Заставну. Як буду иншим разом там і довідаюсь щось цікавого, то і Вам напишу. Тепер майтеся гаразд.

І. Дмитрів.

БУКОВИНЬСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСКІ.

Товариство «Руска Школа» в Чернівцях буде мати головний збір 9. лат. Грудня с. р. о 11. год. рано в комнатах «Народного Дому» в Чернівцях, на що сим всіх п. т. членів запрошаєся.

Жертви на «Народний Дім» в Чернівцях: О. Ем. Лісінецький з Васильковец зібрав на весілю в Трибухівцях 5 зол., На храму у п. учителя Петра Войновского в Юрківцях, збрала Вп. пані Маріянчук з Самушина 5 зол. 58 кр., панна Е. Я. заворожила 30 кр. Разом з попередними 498 зол. 60 кр. Щирим дателям і ревним збирателям щиро руске «Спаси-Біг!»

Іван Тиміньский,
касир.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(Від Адміністрації.) Всім тим панам, що побирали нашу часопись а доси неуплатили належної пренумерати пригадуємо, що час уже крайний. Ми рішилися проте вислати їм упімення, котрі сими днями і розіплемо. Дорога то зівсім недогідна, позаяк наражує нас на непотрібні видатки, а довжникам нашим се се приспорює лиш непотрібної неприємности. Однак просимо зрозуміти, що видавництво наше стоїт о власних силах, непобирає від нікого жадних субвенцій, а боронит совістно і безсторонно інтересів руского народа. До-

того гнетут нас довги, а в послідній хвили прилучеся ще і п. к. Прокураторія своєю конфіскацією до більших тягарів. На 3 зол. річної платні, котру ми, для догідности Вп. наших читателів навіть на рати приймаємо, чей здобудеся кожде патріотичне руске серце, кому добро і доля нашого народа щиро і правдиво лежить на серци!

(Редакція часописи «Руска Школа») упрашає всіх П. Т. Панів, котрі доси першого випуска ані незвернули, ані предплати непислали, ані незамовили собі тої часописи, щоб зволили прислати предплату або виразно єї собі замовити. Слїж ні то упрашає звернути той перший випуск, позаяк немож знати кому висилати другий випуск, котрий незадовго опустит початню

(Неумолима смерть) забрала, як хоть пізно довідуємося, церковного півця в Карачеві — Луговского, єдиного чоловіка, що старався в тім селі о просвіту, отверезіне і народа. Цером ему земля.

(Минушого тижня) упокоївся господар Шлемко, головна підпора читалні в Лашківці. Вічна память!

(Іван Сарнавский), п. к. адюнкт уряду податкового, упокоївся в Чернівцях.

(П. Мих. Пітей), совітник і управитель висшого краєвого суду в Чернівцях, одержав уже декрет переносичий го в стан сталого супочинку. Так лише «Газета Польска» і додає: Єст то рід печати на цілій довгій а бурлявий діяльности того урядника, котрий, при незвичайній своїй здібности, міг був числити на зовсім инший кінець кар'єри. В сїм случаю уважаєся п. Пітей мабуть ще за щасливого, що лиш на тім скінчилося.

(Іструги в керниці) в Іспасі у Матвія, Долінчука ховаєся в керниці великий іструг, котрий має в керниці, як кажут, чистити воду. В Стефана Горюка є знов 4 іструги. Жиют вони комахами і хробаками як в керниці знаходяться, однак мають їсти дуже радо і звичайний спр.

(Рідкий чоловік.) В гуцульских горах, де ще просвіта і стежки собі незробила, живе в селі Мариничах, вижницького повіта, один гуцул, іменем Василь Скварчинський родж. (як він сам подає) 29. руск. грудня 1800 р.; має одже 88 літ. Однак помимо свої черствоти, здаєся що буде літами старший. Той гуцул білий як голуб, косматий як Ісава — бо не лиш груди, але навіть руки сильно оброслі волосом, говорит лише і читає добре по руски, по польски, по німецьки по рухуньски а навіть потроха читає і розуміє по російски і по угорски. В розмові і в обходженю ся єго даєся добачати інтелігенція, якої у других гуцулів і в загалі у людей непросвічених нема. Іноді уживе слова, яке уживаєся в наукових книжках, а якого прості люде неуживають. Василь Скварчинський є зайшлий з України, чи як він каже, з «Малоросії» з Ориїні, Каменецкого уїзда, за імператора Николая Павловича. Найперше зайшов до Галичини, а був «грамотний» і чув багато о красній, веселій Буковині, тому з Галичини перейшов в Буковину, а оженившись осів в селі Мариничах і доробився якого такого маєтку. Ростом невеликий, борода коротко стрижена, вусатий і носиться по гуцульски але вже недочуває.

(Нова святість.) Ніколи і від нікого нечули ми доброго слова о коршмі. Кожний на коршму нарікав, кожний проклинав, кожний — навіть найбільший

ніж, не дав по тверезому доброго слова коршмі, а загал людей називав коршму просто пеклом. Та змиловався один посол польський, граф Лясодккий, котрий доказував в галицькій соймі, що коршма то святість (świętość!!) бо вона удержує моральність між народом!! Отсе мудра голова! Звичайно графська, то не проста з моста, — і у воді неутоне.

(Важне для лікарів Русинів.) В Качиці на Буковині є опорожнена посада лікаря з платнею 600 зол. річно, 7 моргів поля і помешкання від саліни, а від громади 100 зол.; практика на кілька сіл, на сезон купелевий і в сусідній Солці! Подання вносити треба до заряду саліни в Качиці до кінця с. м. Русини Качицькі були би дужі раді, колиби який Русин лікар туди подався!

(Рівноправність на образку.) Межи містечком Витковом а селом Радванцями в Галичині, на границі двох староств, при публичній дорозі, на найвиднішій, найвишій місці стоїть стовп, на стовпі таблиця а на таблиці таке намальовано: в чоботах налених, в зеленій куртці з конфедераткою (рогатою шапкою польською) на голові стоїть «хтось» дуже сердитий, а коло него стоїть другий «хтось» похилений, в сіраку без шапки. Той хтось в конфедератці держит одною рукою того другого в сіраку за чуприну, а другою рукою окладає его буком по спині. Під обома тими «хтосями» підписано по польски: Невільно ходити по лісі під карою 5 зол.

(Русини галицькі) здобувають собі право за правом. В галицькій соймі засідають і Русини, вірні своєму народови, котрий їх рік-річно вибирає. Через кілька літ допоминався руский посол, п. Романчук, котрий галицьким Русинам виборів уже і руску гімназію в Перемишлі, щоби маршалок краєвий промавив в соймі не лиш по польски, але і по руски. Кілько раз відкривав маршалок сойм бесідою польською, тільки завше допоминався п. Романчук і о руску бесіду. Та, як то кажут, «толкущему отверзется!» П. Романчук довів до того, що маршалок закриваючи сегорічну сесію соймову, закрив ю і рускою бесідою. От, що то значит свій чоловік хоть де? Хтож за нами обізвесь в наших краєвих соймі? Хто виборе нам гімназію котрої нам так треба, сли ми небудемо мати своїх послів в соймі краєвих? Беріть же собі з того науку, панове громадо!

(За ляху.) Польська газета «Курер Львівський» подає, що жид-бурмістр містечка Динова в Галичині, Мендель Ландау, брав по 25 проценту від сотки та зате засудив его суд, по вислуханю около п'ятдесяти свідків котрі той процент пану бурмістрови, Мендельови платили, на три місячну вязницю і 100 зол. гріними, а жінку его на три місяці арешту.

(Ворог жінок.) В англійськй найбільшій місті Лондон, від довшого часу зарізує і мордує в нечуваний спосіб акась особа жінки і дівчата — розриває їм внутренности і четвертує. Поліція неможе внасти на слід, а в місті страшний переполох.

(Вандруюча карта.) До редакції нашої принесено карту кореспонденційну, котра нехотючи далеко більше світа звиділа за 2 кр., ніжби то міг чоловік звидіти умисно за 2 сотці. Один син писав до Кушурміка. Урядники почтові, відай в цілях політичних, порішили вислати ю як Бісмарк Вільгельма, за границю. Ну, і поїхала наша карта до Росії. Чи була в Петрі чи ні, чи виділася з Александром чи ні, сего вже не скажемо, бо се бачте дипломатична тайна; але можемо лиш сказати, що звиділа багато урядів почтових в Росії і збрала многі свідцтва. А що немала більше

грошей як лиш ті два кр. котрі в Чернівцях дали їй на дорогу, тож там в однім місці прибили їй печать з написею «Доплата» і так привурашену премногими ордерами почтових стампіль прислали ю зі всякими припалекними їй почестями і німецькою допискою: „Kuschurmk Bukowina“ до Чернівців, з відки прибула вона по кількатижневій подорожі на місце призначення. Як догадуємося, то вона була би поїхала і на Камчатку, але наглий неприяний зворот політичних німецьких і російських часописів змусів ю повернути на Буковину меже почтових лібералів. Але ми зівсім негодимося на такий лібералізм, щоби наші рускі карти вислати туди, куди ми самі неспішимось. Ми дуже вірні Австрії і своїй вітчизні, але бажаємо, щоби нас на нашій землі і наше письмо також не лиш «лібералні» але і нелібералні вміли пошановати, проте просимо дуже чемненько дирекцію поchtову, щоби зволила дати своїм урядникам на Буковині кілька лекцій о правах буковинських Русинів і їх письмі.

(Віче повітове) устроюють Русини повіту стрийського в Галичині в половині місяця падолиста. Ціль того віча така: будиги народ руский до свідомости національної, поучувати его о его правах конституційних, указати народови способи як піддвигатися з нужди економічної, та як організуватися для тої ціли і наконець, дати народови самому нагоду висказати свої потреби духові і матеріяльні. Требаби і нам щось думати, панове громадо, треба дати знати що і ми живемо, а то готові не лиш наші карти але далі далі і нас Панбіг знає куда вислати!

(П. Іван Данилевич), учитель з Рогізної винайшов голосник, нову голосничу свиставку до строеня скрипки. Єсть то кілочок в скрипці до котрого привязана дощичка зі струнами. В тім кілочку єсть блишка, котра має голос парижського „а“. При строеню притулюєся скрипку тим кілочком до уст, а подуши в кілочок же скрипник голос свиставки а разом тягне смичком по струні „а“. Так можна скрипку докладно настроїти, голосник є все при скрипці, а голосу его чує тільки скрипар. Голосник сей можна вложити до кожної скрипки. Сі голосники патентовані й не вільно їх підробляти, продає їх sklep музикалій Емануїла Розенцвайґа в Чернівцях по 30 кр., а п. Данилевич сам по 20 кр. Припоручаємо винайдене нашого земляка не тільки задля его вартости, але щоби громадною покункою уможливити осуцнене ще нинішніх винайдень нашого чоловіка.

(Сучавська «Ревіста Політика») славна із своїх спростовань, без котрих майже ніяке сі число не обійдеться помістила в 19. числі нову клевету на Русинів-патріотів і нашу газету, яко би то отсі завинили, що в Лужанах малися празнувати іменини царя російського. Кожний, хто знає нашу газету, усміхнесь на сю денунціяцію, се вчинив певно і ряд, до котрого «Ревіста» звертаєся з криком: Поліцай! Поліцай! Небудемо очищувати ні себе ні прочих Русинів оклеветаних «Ревістою», що до послідних, то помістит наша кукона «Ревіста» й сама їх спростоване; витолкуємо тільки куконі, щоби немішала руску часопись «Буковину» з русским обществом «Букавіна». Поданий газетами празник русофільський в Лужанах послідував небавом по гостині рускої, «Букавіна» в Лужанах, а в яких дружних відносинах стоїть наша руска часопись «Буковина» до Лужанських проводирів, о тім свідчит факт, що п. Орза, котрого «Ревіста» на підставі «злих язиків» представляє ініціатором висше помянутого празника, звернув, правда без відомости читалні, нашу газету.

(Як рознесли часописи), то мав сербський король Мілян взяти вже цілковитий розвід зі своєю жінкою. Чи то правда, то діждемося ще в Сербії великої ворохобні, бо як ми самі чули від деяких Сербів, королева має велику любов серед сербського народу, якою король Мілян не може похвалитися.

(З Вишнева почта Букачівці), завернено нам кілька разів „Буковину“ з допискою: „retour“ хоч описи одержували ми рекламації від наших читателів власне о ті самі числа. Ми старалися вислідити причину і одержали з одної сторони пояснене, хто нашу часопись звертає. Ми робимо дуже уважним того „господина“, що і ми потрафимо звернути его увагу, що таке діло нелиш не „патриотическое“ але і незаконне. Вільно кожному пильнувати свого „Отчєнашу“ але не вільно допускати злочинства морального на руськім народі зкотрего ся жие. Єслиби ся ще раз щось подібного стало, то ми уділимо перед дотичними властями в повній основі нашу попередню гадку і зажадаємо задоволення.

(П. Михайло Павлик) в протягу одного року упорядкував величезну бібліотеку славного польського писателя Йосифа Ігнатія Крашевського, і на жаданє родини покійного видав відповідний каталог в язиці польським, котрий обіймає 649 сторін дрібного друку 8° і носить заголовок: „Каталог книгозбору, рукописів, диліомів, штихів, мал, атласів, фотографій, як і личних диліомів, адресів і т. п. позісталих по бл. п. Йосифі Ігнатію Крашевським, старанєм Францішка Крашевського упорядкував і списав Михайло Павлик. Накладом родини покійного. Львів 1888.“ Записано там найменшу дрібницю з великою старанністю, котра дуже похвально свідчить о великій трудолюбивості п. Михайла Павлика, автора цінного діла „про русько-українські народні читальні“, виданого тамтого року. Бібліотека по бл. п. Крашевським є на продаж за 20.000 левів. Як подано в списі, мають там бути і різні портрети нашого кобзаря Тараса Шевченка, роблені приятелем і товаришом педолі Шевченкової, котрому він посвячав навіть свої стихи і зним дружно довгий час переписувався, Залеским (Броніславом).

(З руских кольоній в Америці.) Редакція «Америки» постановила видавати свою газету з ч. 14 в збільшенім обемі: одного четверга буде давати 4, а другого 8 сторін, а все за 2 долари на рік. Редакція заохочує Русинів, щоби піддержали свою одну газету, бо такі Хинці мають в Америці три газети. Руска газета «Америка» має в Шенандорі свою друкарню, а як повідомляє читателів, друкує книжки і все, що входить в обєм друкарні, в язиках: руським, польським, словенським і англійським; має також письмо церковне. З новин із життя Русинів американських находимо в 14 ч. «Америки» деякі більше і менше цікаві вісти. Найцікавішою буде та, що дня 4. (16.) вересня в неділю о. Ів. Волянський поставив угольний камін під нову церков в Шамоках. Мимо дощу шамоцкі і доокрестні Русини зійшлися дуже численно; було також досить Англічан, Поляків і інших. На закінченє вніс о. Волянський многолітство о. папі римському і львівському митроп. Сільвестрови, єпископам перемиському і станіславівському, а в кінці всім парохіям. Фундаменти під церков уже докінчені; церков має бути 60 стіп довга а 32 широка, має бути збудована на взорець Кінгстонської, тільки з тою ріжницею, що на переді стане дві вежі а на середині баня 16 стіп широка. Ціла будова буде коштувати до 3000 долар. і має стати ще сеї осени під дахом. З дрібніших новин зачитуємо з «Америки»: В новім краю перший раз ду-

чилося, що Русин, Иван Козяр з Фльоринки, відцуруєсь своєю віри і народности. Підчас посвященя угольного каменя під церков він, а з ним і другий, Михайло Льорко, стояли в капелюхах, хоч навіть чужі люде відкрили голови. Козяр, надигнувши сурдутину, уже й перемінив своє прізвище на панське: Козловський. «Пураєтесь тут свого имени — відзиваєсь до него «Америка» — а як прийдете до рідного краю, то вас свої люде відцурають, бо вони знали Козяра, а не «Козловського».

(Поганий заклад.) В Бєслє в Франції заложився один чоловік за 5 франків і кварту горівки, що за одним заходом піліє три дванацятки живих жаб — і заклад виграв, але почув в середній такий страшний біль, що мало невмер, заки принесено ліки, щоби видобути з него жаби. Пятнацять з них вже нежило а прочі були ще живі.

(Урвався беріг ріки Сяну в Галичині) в селі Святім Ярославского повіта, а 11 штук худоби що паслася на березі утонуло.

(Нові імена.) В Америці, в місті Чикаго, надав один батько своїм синам такі імена: одному „Один“, другому „Другий“, третьому „Третий“ а четвертому „Четвертий“. Коли его питалися люде нащо він дітям такі дивні подавав імена, то він заявив, що діти звичайно як подоростають несуть задоволені зі своїх імен, а так нехай собі потім самі вибирають імена які схочут.

(Напись на цвинтарі.) Тут спочивають моці „хтось“ що утопився в ріці і дотепер еще не віднайдений!

(П. Камінський), управитель школи на улиці Краєвої палати в Чернівцях. розпочав тут свою благосклонну діяльність взлидом рускої мови тим, що порушив науку єї в 2. і 4. класі учителям некваліфікованим до того, ба навіть незнаючим говорити по руски. Звертаємо на се увагу п. надзирателя Черновецьких шкіл, а взгляно тов. «Руска Школа», щоби зарадили сій новій затії п. Камінського проти рускої мови.

(ЦІНИ ЗБИЖА В ЧЕРНІВЦЯХ.) Дня 28. лат. жовтня с. р. коштували 100 кіло: пшениці 6 зол. 60 кр. до 7 зол. 25 кр.; — жита 4 зол. 70 кр до 5 зол. 10 кр.; — вівса 5 зол. — кр. до 5 зол. 40 кр.; — ячменю 5 зол. 10 кр. до 6 зол. 50 кр.; — кукурудзи 5 зол. 20 кр. до 5 зол. 60 кр. —

ДЛЯ НАУКИ І ЗАБАВИ.

Наша біда, і яка на ню рада.

Реферат Д-ра А. Чайківського на вічу в Бережанах.

(Конець.)

На конець запитаймо: як виглядаємо ми у себе дома?

Найважкіше у нас господарство рільне, бо звиж $\frac{2}{3}$ всієї землі, що мають селяне, то ріля. Але господарство рільне у нас дуже слабе; земля родит дуже лих. Чистий дохід у нас з морґа недоходить 2 зол., а в Чехах, Мораві, обох Ракусах 5—6 зол. Земля родит у нас гірше, бо й гірше справляєсь. Колись, кажут, молоком і медом пила, нині спустіла. До того ще й то сказати, що у нас три чверти людеї жие з землі, то в тамтих краях лише половина, а решта з ремісла та купецтва. І ціна збіжа деінде вища, як у нас. З того всего виходит, що там хліборобови і легше жите.

Зле у нас тому, що все тиснеся коло рілі, нема

у нас промислу та фабрик, і до науки і до ремісла наші люде мало беруться, а сидят як мурашки на гнізді і ту рілю друг на шматочки. По друге, наші люде такі недбало господарують, а то диятого, що хибує їм фахової освіти. Школа практична богато піднесла би стан селянський.

До торговлі, ремісла та промислу у нас береся дуже мало людей. На сто людей у нас 12 віддаєся промислови (в Чехах 40) а 4 торговлі. (На Буковині ще менше. — Ред.) А коли зважити, що з тих 16 душ на сто припадає 9 на живі, а решта в більшій половині на Німців та Поляків, — то ми Русини стоїмо на тім поли дуже нужденно. Зачинати треба від крамниць по селах. Уже децо робится, але надто мало. (В Буковині зовсім нічо. — Ред.) Маємо вже і по містах «Народні Торговлі», а всі Русини повинні їх підпирати. Наші ремісники починають лише-що освідомитись: у Львові zaloжили своє товариство «Зоря», за їх приміром повинні іти всі рускі ремісники в краю. (В буковинських містах рускі ремісники по більшій часті винародовилися, а прочі пропадають в нужді, непомагають собі спільно. — «Народної Торговлі», ні крамничі рускої нема підної; все в чужих руках. — Ред.).

Черейшли ми по трохи наше жите: невеселе оно, то правда, але ми не повинні тратити надії, бо в великій мірі також в наших руках наша доля. Треба лиш праці, витревалости, відваги і єдності — а і в наше віконце засвітит сонце! —

Нові книжки.

Запросини до передплаши

на III. і IV. Том монографії М. Костомарова

„Богдан Хмельницький.“

Мимо ріжнородних трудностей і перепон повелось видавництву «Рускої Історичної Бібліотеки» пустити досі в світ 8 томів, а голоси заохоти, які доходат нас з ріжних сторін від наших Родимців, додають нам сили вести дальше розпочати діло. Однак від живої і численної участі і щедрої підмоги Родимців залежати ме, чи розпочате видавництво можна буде довести до кінця. Тому відкликуємося до всіх щирих Родимців, котрим лежить на серці основне пояснене нашої історичної бувальщини, щоб зволили поскорити з замовленнями і предплатою на III. і IV. том діла «Богдан Хмельницький», котрі появляться перед кінцем 1888 р. Ціна за оба томи в оправі 2 зол. 85 кр., з реком. пересилкою 3 зол. 10 кр., за оден том без оправи 1 р. 25 кр. с пересилкою. — По тій ціні можна ще дістати всі попередні томи «Рускої Істор. Бібліотеки» в оправі і без оправи, коли хто замовляє нараз — на сплату ратами. Редакція просит

всіх пренумерантів, котрі залягають з уплатою рат, о як найскорше надсилане належитости.

Замовлення адресувати від 1 лат. листопада 1888:

Олександр Барвіньский,

проф. мужескої семінарії учительської у Львові, ул.

Личаківска ч. 7. I. поверх.

„БОЖЕ БУДИ ПОКРОВИТЕЛЬ“ гимн народный, в память дня 2. грудня 1888 ілюстрований австрийскими артистами накладом Темпского у Відни і Празі в роді хорошего альбома зложеного з 10 картв образах так, що завше на одній карті поміщені сугь між ілюстраціями відповідні варіанти гимну, а на другій образ. Ціна 80 кр. Часть чистого дохода на воспиталище дочок офіцерів в Герпальс. Гимн виданий в 9 мовах отже і в рускій. Представляєся хорошо, а дістати можна у книгарни Г. Пардінього в Чернівцях,

ТОВАРИШ.

письмо літературно-наукове, видаване кружком молодежи львівської під редакцією Ст. Козловського, почало виходити у Львові. Перше число видане 15. липня в збільшенім обемі (7½ аркушів друку) визначає ся богатим доббором праць літературних і наукових, з котрих назвемо: «Домашний промисл», оповідане Ів. Франка, «Науковий метод в етнографії» М. Драгоманова, «Русини в Америці» М. Павлика, «Наша публіка» Н. Франка, «Первістні форми семі» З. Северина, вірші К. Попович, О. Маковея і др.; рецензії, справоздане з руху наукового товариств студентських і т. д. Число становить цілість і коштує 50 кр.

Предплата на «Товариша» до кінця сего року виносить 1 зол. 50 кр.

Часопись тую витаємо ми дуже сердечно а припоруцаючи її нашим читателям сподіваємося, що наша публічність неменше горячо її прийме. Віддавна бо давалася відчувати конечна потреба такої літературно-наукової часописи як власне „Товариш.“

Поодинокі випуски можна дістати або і дальні замовляти через нашу редакцію.

СТАТУТИ затвердженого в. ц. к. правительством товариства

„Власна Поміч“,

(каси позичкової і шиххліря) продає по 30 кр. (за 5 примірників разом з прозьбою.)

Редакція «Буковини.»

БУКОВИНЬСЬКИЙ ІЛЮСТРОВАНЬЙ КАЛЕНДАРЬ

НА ЗВЫЧАЙНИЙ РІКЪ 1889.

РОЧНИКЪ XVI.

ВЫДАНЕМЪ И НАКЛАДОМЪ ЛІТЕРАТУРНОГО ТОВАРИСТВА

„РУСКА БЕСѢДА“

ВЪ ЧЕРНОВЦЯХЪ

уложивъ секретарь товариства

ОМЕЛЯНЪ ПОПОВИЧЪ.

Цѣна 60 кр. (зъ почтового пересылкою 65 кр.)

ЗМѢСТЪ.

I. Часть календарска. Лѣтопись. — Календарь астрономичный. — Календарь церковный. — Празники подвижной грецкой церкви вѣдъ року 1889 до 1900. — Свята грецкй и свята римскй (червоный друкъ). — Днѣ смерти славныхъ Русинѣвъ. — Кватирѣ мѣсяця. — Погода. — Календарь жидѣвскй. — Выхѣдъ и захѣдъ сонця и мѣсяця на всѣ дни року. — Азбучный списъ звичайныхъ именъ (мужескихъ и женскихъ) святыхъ грецкой церкви, ихъ значене и днѣ празнованя. — Календарикъ на рокъ 1889 зъ означенемъ святъ грецкихъ и латинскихъ. (Можна витати й ужити яко календарь стѣнный.

II. Часть інформаційна. Цѣсарска родина. — Выказъ стемпльовыхъ оплатъ. — Почтовый и телеграфичный указатель. — Стемпльова таблица.

III. Часть: „Для науки и забавы.“ Святый вел. муч. Иванъ-Новый званный Со-чавскй. (Изъ «Руского лѣтника» Юрія Федьковича.) — Якъ люде прощають. (Оповѣдане, зъ російской мовы переклала Настя Сагайдачна.) — Павло Апостоль. (Поема Степана Руданьского.) — Нетверезый начальникъ. (Оповѣдане Евгеніѣ Ярошиньской.) — До цвѣтки. (Стихъ Омеляна Мурашки.) — Маковейка. (Образокъ зъ житя, написавъ Данило Млака.) — Безрѣдний. (Поезія Александра Кониського.) — Иванъ Вороничъ-Орленко. (Поема Данила Млаки.) — Вѣтеръ и колька. (Спѣвомовка С. Руданьского.) — Зъ історіѣ літературы рускои Омеляна Огоновского: I. Історичный замѣтки; II. Просвѣта на Буковинѣ, III. Упадокъ просвѣты въ угорскй Руси и IV. Доля літературного змаганя на Украинѣ. (Зъ портретами Ом. Огоновского и Володимира Барвѣньского.) — Неразъ такъ буває. (Стихъ Данила Млаки.) — Господарь хаты. (Спѣвомовка Ст. Руданьского.) — Зъ історіѣ Руси Ис. Шараневича: О первѣстныхъ жителяхъ надъ низнимъ Прутомъ и Дунаемъ, — о Румунахъ, ихъ приходѣ, витисненю Русинѣвъ зъ тыхъ сторѣвъ и заложеню воеводствъ Молдавіѣ и Волощины. — Добры рады для громады.

IV. Часть: Повный шематизмъ. I. Власти політичнй, II. Власти судовй, III. Власти фінансовй, IV. Власти церковнй (и всѣ гр. ор. и гр. кат. приходы), V. Власти шкѣльнй (и всѣ бук. школы высшй, середнй и народнй), VI. Власти земледѣчнй, VII. Власти торговельнй и промысловй, VIII. Буковинскй товариства рускй.

V. Оповѣщеня.

Календарь высылае тѣлько за грошѣ або на замовленя:

тов: „РУСКА БЕСѢДА“ въ Черновцяхъ.

(Улиця Петровича, ч. 4.)

«Буковина» виходить
1. (13) і 16. (28.) кожного
місяця.

ПРЕНУМЕРАТА
платна в Чернівцях
виносить:

на цілий рік 3 зол. — кр.
на рік 1 . 50 .
на третину 1 . — .

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Пардівського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ца Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежить.

Всі предплатителі
дистант з 12. числом без-
платний літ. додаток 4 ар-
кушів.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Z. 9438.

Im Namen Seiner Majestät des Kaisers!

Das k. k. Landes- als Pressgericht in Czernowitz hat über Antrag der k. k. Staatsanwaltschaft vom 31. October 1888 Z. 6863 zu Recht erkannt, dass in dem am 28. October 1888 erschienen und am 30. October 1888 herausgegebenen Blatte Nr. 20 der in Czernowitz erscheinenden periodischen Zeitschrift «Буковина» der Inhalt des auf der ersten Seite unter der Aufschrift «Що діють наші братя» abgedruckten Artikels, den Thatbestand des Vergehens gegen die öffentliche Ruhe und Ordnung nach §. 300 St.-G. begründe, und werde unter Bestätigung der erfolgten Beschlagnahme des diesen Artikel enthaltenden Blattes der «Буковина» das Verbot der weiteren Verbreitung dieses Blattes ausgesprochen und die Vernichtung der saisirten Exemplare desselben angeordnet.

Gründe:

Da in dem incriminirten Artikel durch Schmähungen, un- wahre Angaben und Entstellungen von Thatsachen Andere zum Hass und zur Verachtung gegen einzelne Organe der Regierung in Beziehung auf ihre Amtsführung aufzureizen gesucht wird, so begründet der Inhalt dieses Artikels den Thatbestand des im §. 300 St.-G. bestimmten Vergehens gegen die öffentliche Ruhe und Ordnung.

Es erscheint daher die Beschlagnahme des diesen Artikel enthaltenden Zeitungsblattes gerechtfertigt und das Verbot der weiteren Verbreitung desselben, wie auch die Anordnung der Vernichtung der saisirten Exemplare dieses Blattes begründet.

Vom k. k. Landesgerichte für Strafsachen

Czernowitz, am 3. November 1888.

Dylewski.

Що діють наші братя.

В попереднім числі на с'м місці подавали ми сумну, невідрадную вість про Русинів галицьких з рога- тинського повіта, котрі мусят тяжко боротися, ба і покутувати за свої добрі змагання, щоби жити в кон- ституційній державі, в своїм питомім краю рівноуправ- ненім так, як живуть і другі на нашій рускій землі. Та ц. к. прокуратурія узнала, щоби сего непоказувати світу, хоть ми як все, так і сего разу не мали ні най- меншого заміру прийти в суперечність з державними уставами.

Русини галицькі стараються законними дорогами запобігати лиху хоть в часті, стараються протестувати проти своїх кривд сполученими силами і одногосно, чей ті, до котрих се належить знати, зрозуміють раз, що руский народ відчуває свої кривди дуже болючо і що хоть як він терпеливий, такой дальше терпіти вже негоден.

Тому то Русини галицькі латають свою біду на всі можливі способи: скликають то повітові віча по мен- ших місточках і містах, то всенародні віча на цілий край у Львові.

Таке всенародне віче було у Львові і сеї осені 29. вересня (11. жовтня) про котре ми писали в по- передніх числах, а тепер хочемо описати его подріб- нійше, бо треба би вже і нам раз зійтися пізнатися та добре і над своєю бідою об'єднатися. Ізза лежі — як то люде кажуть — нема одежі; тяжко сидіти з за- гненими руками дивитися як другі роблять та, хвалити їх, бо нас за те ніхто не похвалить.

На львівське віче з'їхалося множество народа так інтелігенції як і селянства з ріжних закутін Гали- чини і взяло участь в нарадах. Засідане відкрив те- лями словами совітник краєвого Виділу Береж- нийський, а коли его одногосно вибрали на пред- водителя збору, заговорив він так:

«Будучи покликаний Світлим Збором на предсі- дателя, складаю мою подяку за честь і довіре, а отви- раючи наші Збори, позволяю собі ще раз відозватися короткими словами:

Рускі послі скликали всенародне віче, а ціль того є: обговорити декотрі справи доти- каючі нашого краю і нашого народа, зая- вити чого нам до розвою народного і ма- теріального потрібно і яких доріг ужи- ти до тої цілі.

Яке єсть теперішнє наше положенє, як ми, Ру- сини, старались добитися до запорученого законами всім народам рівноуправнєня, — се пояснит почтен- ний референт відповідної справи; я тільки зазначу, що всі стремлєня руского народа опирались і опираються на законі і справедливости. Ми немаємо окремих

бажань, домагаємося тільки того, чого домагаєся кож-
дий народ в конституційній державі -- а то: свого
історичного становища і своїх народ-
них прав...!

По закінченню сеї бесіди багатолітнім Его Ве-
личеству Цісареві наступили реферати: посла Ан-
тоновича о справі пропінанційній, посла о. Сі-
чинського о справі дороговій і посла Роман-
чука о справах політично-народних.

Для нас найважнійший реферат є сей третій по-
сла Романчука, тому подамо его нашим читателям на
тій місці.

Реферат посла Ю. Романчука

на всенароднім Вічу у Львові.

Всім літ доходить від першого всенародного Віча,
пять літ минуло від другого, чотири від Віча львів-
ських Русинів в справі Василя руских. На всіх тих
Вічах висказав нарід руский, що его болит і чого
він домагаєся. Час минув уже довгий, а мимо того не
заспокоєно потреб народу руского. З konieczности треба
нам знов відозватись голосом сильним як грім Бескида,
чистим і ясним як звук звона, що скликає християн
на молитву, або того що прадідів наших сгаликував
в хвилях тревоги на віча. Треба нам обізватись, щоб
чути було далеко і широко по цілїм краю нашім і
гень аж в далекій столиці над Дунаєм.

Чи полєкшало нам від того часу, чи вдоволені те-
перішнім положенєм нашим, чи може дієсь нам кривда,
чи може належаласьби нам лучша доля? Вправді має
руский нарід Галичини своїх заступників, своїх по-
слів в соймі і радї державній. Але їх єсть мало, дуже
мало! А коли нарід заходиться, щоб їх було більше,
тоді противники наші а в часті і власна вина наша
до того недопускають. Та ж най заговорит сам нарід,
най могутий свій голос злучит з голосом вибраних
своїх. Може тоді скорше его почують і послухають.

Присмотрімся-ж нашому теперішньому положеню.
Якби я хотів вірно і докладно описати, якби хотів
розказати все, що нам доляє, треба би нам до схід
сонця зібратись, а о заході розходитись та і не в день
перед Покровою, але в найдовший перед Іваном. Час
нам короткий, ждуть ще справи інші, тож мусимо огра-
ничитись на висказанє найважнійших річей.

Розгляньмось насамперед по наших селах. Землі
мало, бо людей прибуває а єї ні. Людям тяжко вижити,
хотя ні кусень землі не лежить тепер пусто а все взято
під управу. Ґрунти розкавалковані, господарі неуправ-
ляють їх так, як за границею, в Німеччині або в Бел-
гії, бо нема кому селян научити такої управи тай
нема чим справити ґрунту, бо худоби мало, бо пасо-
виска мало і то, що єсть, буває кепске, а солею ви-
правити нашу годі, бо сіль заступає самим людям
омасту і чоловік рад, коли єї для себе має. Хоч край
наш багатий і нераз земля добре уродит, то знов вода

забере, бо ріки наші неурегульовані, або забере огонь,
бо нема доброї поліції огневої і відповідної устави
будівляної. А хоч би було одно і друге, то і вони не-
придадуться до нічого, як нема доброї старшини гро-
мадської, щоби всему давала лад. А чому нема доброї
старшини громадської? То вже вина не на однім ле-
жит. Винна громада, що не вибирає найлучших людей,
але винні нераз і другі люде, що власне стараються о
то, щоби вийт був лихий, бо такі вийти їм дуже на ру-
ку. Девиде знов працю лючку нищить дика звірина, а
людям неподають змоги боронитись перед нею. Додаймо
до того всі тягарі і податки: громацкі, повітові, краєві
та державні: на дороги, школу, церков, будинки паро-
хіяльні і інші справи, тож і не диво, що сторонами
люде продають за безцін землю, а самі йдуть на заробі-
тки чи в Росію, чи на Волощину і навіть в далеку
Америку.

Хотілиби не олен ратуватись та чи то в свободний
час чи в зимі взятись за який небудь промисл домо-
вий, так зараз наложат на него такий податок, або ро-
блять ему такі труднощі, що він відречєся і того за-
робку. Таким способом дієся, що нарід наш бідує і
мусит бідувати, хотя працює тяжко. Его праця вихо-
дит в великій часті більше в користь других, іменно
вірителїв. Хотілиби люде просвічуватись, щоб їм лучше
жилось на світі, та щож, коли нема навіть як і в чім
дитину післати до школи, а знов в тій школі не учат
того, що селянській дитині найбільше би придалось,
або учат єї в чужій мові. Хотів би селянин набратись
науки і поза школою, закладає читальню, — так і тут
ствяляють ему всякі перепони. Щож має наш селянин
за свою працю, за всі податки в майні і крови, за всі
роботизни? Недосить, що нужденно жие, але ему не-
дають навіть свободи і можности поправити свою долю.

І в виборах членів до рад повітових, до сойму і
ради державної суть наші громади ограничені. Як пе-
реводяться всі ті вибори, кождий з нас знає докладно.
Вибори ті, то найбільша деморалізація народу.

Міщанство руске переживає ще тяжшу долю.
Чужий елемент витискає міщан наших чим раз дальше
на передмістя. Школи народні по містах і місточках
суть всюди польські, (у нас румунські або німецкі. Ре-
дакція.) а послі рускі дармо упоминаються від кількох
літ, щоб бодай там, де руске міщанство має пере-
вагу або де єсть більше шкіл народних, заведено бо-
дай одну школу руску. (У нас зате ніхто і неспіє
бо немаємо своїх послів. Ред.) З того і виходит, що
міщанство руске бідніє і польщиться. (У нас румун-
щиться і німчиться. Редакція.) (Конец буде.)

„ДОПИСИ БУКОВИНИ.“

(ІЗ ЧЕРНІВЦІВ.) Світла Редакціє! На підставі
ухвали запавшої на зборі черновецких православних
Русинів з Неділі, дня 11. л. с. м. просимо помістити

слідуюче письмо вистосоване до Ви. Пана барона Гормузакого, яко председателя ексекутивного комітету займаючогося устроєнем празника в честь 70 дня уродин Его Преосвященства Митрополита о. Сильвестра Мораря-Андрієвича. З поважанем і подякою — делеґати збору прав. черновецьких Русинів: Єротей Пігуляк, Іван Тиміньський, Омелян Попович.

Ваше Високоблагородіє!

Пане Барон!

В мисль желаня В. В. яко председателя ексекутивного комітету для устроєня празника в 70 день уродин Его Преосвященства Високопреподобного Митрополита д-ра Сильвестра Мораря-Андрієвича спросили підписані всю в Чернівцях проживаючу світську інтеліґенцію руску гр. ор. віроісповіданя в неділю, дня 11. л. с. м. о 3. год. помилудни на нараду а майже повночисленно зібрані уповномочили нас объявити В. В. запавшу ухвалу, а то таку, що православні Русини буковинські по зрілім розсліґденю пануючих тепер об-стан неможут найти ні найменшого оправданого по-воду до участи в наміренім тержестві. Православні Русини приневолені противно висказати свій превеликий жаль над тим, що — не суть мимо найщиршої волі в пожаданім положеню, справляти празник теперішній голові своєї церкви; а то з віроісповідного взгляду задля сожальня достойного упадку нашої правовірної церкви на Буковині, зайшовшого під час теперішньої архипастирської діяльности, з національного-ж взгляду задля придавленя розвою нашої народности, якого дізнавала бук. Русь неустанно з тої самої сторони.

Прийміт В. В. вираз нашого особливого поважання, з яким пишемоя В. В. покірнійші

Чернівці, 12. падолиста 1888.

Єротей Пігуляк, в. р.

Іван Тиміньський в. р.

Омелян Попович, в. р.

(Село Черногузи). Мало знаємо читалень, котрі би так хорошо розвивалися як читальня в Черногузах, мало знаємо людей, котрі би так щиро горнулися до поступу, до видвиґнення себе з нужди матеріально, котрі би так щиро заанималися і інтересувалися житєм руским, як читальники в Черногузах. А сїще се невеличке, бо числит всего навсего 300 нумерів. Але коли ми маємо села і великі і богаті хоть жити духового у них неслідно, то мусимо признати, що Черногузи могут служити приміром для других.

Тамошня читальня числит 62 членів, котрі як найточнійше уплачуют свої членські вкладки і пильно до читальні сходяться. Сама бібліотека, котра числит 266 книжок, а крім того ріжні часописи, бо навіть щоденне «Діло», свідчит найкрасше о пильности членів, і о розвою їх читальні. Правда, що під совісною управою тамошного учителя, п. Понича, сталася вона нелиш читалнею, але школою для старших осіб в цілім того слова значеню, то се вже лиш

лична заслуга неумомимого, правдивого і щирого просвітолюба, п. Понича! Богато людей перед своєю старостію, або такім вже в повній старости узріло там світ книжки, пізнало письмо і вивчилося читати, а другі ще учатся. Є се справді любови і поважання гідне дивлячися, як поважний і віковий господар, котрий ніколи перше в житю небрав книжки до рук — нині, відколи отворилася читальня виступає в церкві з книгою і читає апостола!

А щоби вирвати себе з кіхтїв жидівських, заложила читальня собі шпїхлїр. Члени зсинали по можности, а сеї весни в тяжкі часи, саме тогди коли жида від бідних людей найбільше заробляют — розділило товариство 21 кірців зерна (кукурузи,) помеже біднійших яко позычку до осени. А вже сї 21 людей як віддадут з процентом, то на другу весну вже з самої надвижки, буде мож поратувати кількох людей. От що значит добра охота. Правда, що некожде село може і тим похвалитися, щоби добрі заміри попирав кождий двірник так як в Черногузах. Черногуский двірник зробив уже до тепер неоднo добре діло в селі. Дбав він, щоби в его селі не лиш порядок був добрий, але хоче щоби і люде его були людьми. Він сам є одним з перших пильнійших членів читальні, ба, є навіть заступником председателя.

Коли будували нову звінницю, двірник нікому нічо некажучи журився — деби то зробити зсип на збіже. Та вивав на дуже щасливу гадку, бо в звінниці казав по двох боках поробити комори, а знов на горі казав зробити переділі і поробив з того такі хороші шпїхлїри, що ми хотїлиби всюди таке видїти. Аж мило і любо дивитися на будиночок ладно обдуманый, що і звінниця гарна і будівля не дарма, бо може бути зсип ріжного зерна. Заходами тамошного пароха о. Томюка, побудувала громада недавно нову церков, хорошу велику святиню. Образи і різьби іконостаса виконані справді красно, особливо різьба на царских вратах представляюча лози виноградні з виноградом і листками крім деяких малих похибок, відбивають дуже удачно. І в тім головна підпора ба, скажемо і турбота п. двірника, котрий радби ще і зі школою зробити порядок. Дуже би добре було, слиб п. двірник зарядив так, о чім навіть несумніваємоя, щоби теперішня школа остала на читальню, де з часом далобися заложити і sklep громацкій.

Безсторонність наша не дозволяє нам замовчати в кінці і о тім, що великі заслуги около витверезїня і підвиґнення народа, розбудження житя і просвіти, особливо в розвитку тамошної читальні положив парох місцевий о. То м ю к, котрий навіть зі свої бібліотеки дарував читальні багато позиточних книжок. Неменше щиро і горячо займався о. То м ю к долею шпїхлїра — і ми сподїваємоя, що під управою таких людей, якими сут о. Томюк, учитель Понич і начальник громади піднесєся село і матеріально і морально і стане взірцем для цілої Буковини.

Подорожний.

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСКІ.

«Руска Бесіда» в Чернівцях відтримає загальні збори своїх членів в лютім 1889. р., коли то припадають 20. роковини засновання сего найстаршого бук. товариства руского. В день зборів буде відслонений образ основателя і довголітнього голови «Рускої Бесіди» бл. п. о. Василя Продана, котрий намалює проф. Юстин Пігуляк. — Заразом подає виділ до загальної відомости, що хто з старших членів хоче і надаліше остати членом «Рускої Бесіди», має найдаліше до кінця 1888. р. прислати вкладку 2 зол., за що дістане крім прав звичайного члена ще цілий річник «Бібліотеки для молодіжи» і календарь на рік 1889. д а р о м. Нових членів приймає виділ до кінця січня 1889. р., вони то діставати мут за вкладку 2 зол., котру можна зложити і по 1 зр., однак все з гори, через цілий рік 1889. «Бібліотеку для молодіжи», «Календарь» на р. 1890. і інші періодичні видання товариства. Подаючи одже вже тепер книжочки вартости 1 зр. 85 кр., надісь виділ «Рускої Бесіди», що всі рускі читальні, пренумеранти «Бібліотеки для молодіжи» і прочі письменні Русини не пожалують остальних 25 кр., а вишутся в члени товариства і уможливят усталення черновецької «Рускої Бесіди» на лад «Просвіти», «Общ. Качковского» і т. п. тов., через що могло би товариство побільшити число, або обем своїх видань, ба навіть обнизити вкладку членську, і статися осередком просвіти руского народа на Буковині. В ціли докладнійшого ознайомлення ся з устроєм «Рускої Бесіди» висилає виділ даром новий статут тов. всім тим, що вишутся до товариства й пришлють 1 зр. яко першу половину річної вкладки.

«Руска Школа» тов. педагогічно-наукове в Чернівцях запрашає своїх членів і прочих Русинів, котрим лежить на серцю добробит руского шкільництва, на 2. головні збори, що будут в неділю, дня 9. лат. грудня с. р. о 11 год. рано в «Народнім Домі» в Чернівцях.

Що нового в світі?

За минувший місяць назбиралося много нового. Уже в передпосліднім числі споминали ми, що німецький цісарь поїхав з Відня до Риму в гостину до італіянського короля. Приняте було й тут вельми величаве, а виголошені при обіді тоасти свідчат о тіснім союзі німецько-австрійсько-італіянським. Німецький цісарь був і у папи римського, а звідавши ще кілька міст італіянських вернув назад домів. Тут дав нагану німецьким вільнодумцям, що викликало між Німцями дуже зле вражінє.

З Росії рознесли газети вість о великій пригоді, яка сталася російському цареві на его недавній подорожі по Росії. О численних арештованях ріжних підозріних осіб, що, як кажуть, наважились були на жите

царя, нема чого й споминати, се бо в Росії річи щоденні. За то розголосили всюди, що потяг, котрим вертав царь російський домів виїхав, з шин, обі машини і всі вози подрухотані на кавалки, 19 осіб раниено тяжко, а 18 убито, тільки один царь з царицею остали якимсь чудом цілі. Мимо розголошеня сеї вісти, твердят новійші газети, що та пригода не лучилась самому цареві, а поїздови, що їхав перед ним, та що се тільки була видумка, щоби показати Москалям якесь чудо. Тяжко живесь Росіянам, та і царь їх недуже щасливий. Таке то добро й сербському королеві, котрий в кінци довів вже до того, що сербський митрополит вволив его волю й розвів его з королевою Наталією. Що з того вийде, хто май знає, та ледви мабуть щось доброго; бо сербський нарід незадоволений з теперішнім ладом, а властиво з неладом, за котрий винуватого свого короля. Щоби Сербів укоськати, задумав король скликати велику скупштину (раду), котра має змінити теперішню конституцію. В тій ціли видав король відозву до народа з нагоди 500-тих роковин упадку колишньої сербської держави, запоручає свободу виборів і накликає многокrotnie до згоди; бачит, видно, що якось воно на лихо заноситься. Що з того вийде почуємо, коли велика скупщина стане 1. Грудня с. р. радити. Тимчасом раді Сербі сему крокови короля, особливож вільним виборам, котрих нині нігде майже нема, та хто знає, чи і в Сербії будут. Бувша королева сербська перебуває тепер в Румунії, а відти перевезеся до Росії й мабуть неперестане такі турбуватись Сербією і своїм сином, наслідником престолу. — У Франції якось тихше стало, Французи бо бояться, що через їх невзгодини не udaться всесвітня вистава призначена на р. 1889., отсе мабуть і причина короткого супокою у них дома. — В Болгарії зібралася скупщина на раду та й радит собі супокійно. Сам князь розпочав сесію промовою, на котру відповіли послы, бажаючи остаточного ладу болгарської справи, про котру всі, навіть і Росія, на якийсь час притихли, хоть певно що забули. — В Греції празнують тепер 25. роковини панованя грецького короля, котрого син заручився недавно з німецькою принцесою. — З Англії хіба тільки цікавої новини, що лікарь Мекенсі, котрий лічив покойного німецького цісаря Фридриха, видав книжку, в котрій звальє цілу вину прескорої смерти Фридриха на німецьких лікарів. — В американських сполучених державах, — де є вже немало Русинів а й руска газета «Америка» виходить, — мають тепер вибрати нового президента, найвисшу особу, що відбуваєсь у них що гри роки. — Ось тільки цікавіших новин у всему світу. Богу дякувати, що доживаємо сей рік у мирі і спокою, хоть так дуже всі побоювались війни. Росія, кажуть, все ще нагромаджує на грaнцях войска, та і другі нескладають рук, то може ще тяжкими, претяжкими коштами докупимося й на даліше супокою.

ДРІВНІ ВІСТИ.

(† О. Стефан Качала), славний руский патріот-ветеран упокоївся в Суботу 10. н. с. падолиста в Шельпаках, місци свого душпастирства. Пресумна вість дійшла нас задля спізнєня дотичного числа «Діла» запізно, так що годі вже було взяти бук. Русинам відповідну участь в похоронах незабутного покійника. Однак ціла самосвідома бук. Русь ронит з прочими сестрами горячі слези щирого й глибокого жалю над могилою батька Стефана. Вічна ему пам'ять!

(Новий порох стрільничий) винайшов один французкий інженір і виробом того пороху займаються тепер в Гамбурзі. Порох той не видає диму а дуже мало гуку. (Можут тішитися вояки, бо на війні їх ані неприкурят ані неперестрашат, лиш так собі як воробчика острожно зметут.)

(Справедливий постунок). Рада громада міста Коломиї порішила, на внесок деяких радних Русинів і Поляків, щоби всі написи на вивісках і таблицях урядових міста Коломиї, а також оголошення ухвал і рішень громадних по газетах були писані також по руски і руским письмом. Ціла Рада ухвалила се одноголосно. Нехайже другі міста беруть собі приклад з коломиїської Ради.

(Знад Дністра нишут до «Діла»): Дивні дива діються на світі. Буде нераз чоловік твердо рускаго заклада, якби міг, тоби задушив котрого «народовця» для того, що нібито «21 мільоновий народ руский, Україна, козаки і т. д. все то польско-езуїтська интрига», і ти думаєш, що коли він народовця зараз задушивби, то що він зробивби з самим „Его милостею езуїтом?“ — на мак би посік! А тимчасом дивні дива! Він з езуїтом за пан брата, обнимаєся, цілуєся аж любо! Таке дієся з одним знаменитим руским місіонером-проповідником. Старі літа незм'ягчили его твердості супроти України бо яко гість в одній читальні над Дністром за пісню „Ще немерла Україна“ викликав авантюру, але з читальні прямо поїхав на езуїтку місію за Дністром і величав імя патрів езуїтів на Задністровю.

(Урожай на миши.) Як чути зі всіх сторін руских земель, то урожай на миши сего року дуже великий. Зате урожай на збіжа поскупив Панбіг, як звичайно; а що троха де і світилося те стала мишва або ще на пни, або вже в снопах, або тне собі тепер вигідно по стодолах та сиртах. З усіх сторін нарікають на миши по газетах. От що пише якийсь газда до „Діла“: „Недавно тому була хороша днина, тож виїшов я босий орати на поле; але зоравши кілька скиб мусів чим скорше утікати до дому та взувати чоботи, бо миши так уганяли по оранці та чіпалися босих ніг, що я боявся, аби мене не з'їли живцем як неприємком кажучи того нещасного короля польского Попеля...“ А до „Батьківщини“ з України знов отаке пишуть: „З мишами у нас пропала година, в поли ніяк орати неможна. Пройдеш так, як кієм кинути, а натрапиш на гніздо, аж худоба стане. А як смикнеш, то й вигорнеш мишей з макітру. А як увійдеш в клуню, то аж тріщить панаша, — так їдять!“

(Поліція і академики. Львівська поліція зажадала від академиків, щоби вони о кождім зборі кружків академічних у Львові і о відчитках в тих кружках завчасу доносили їй знати, бо вона хотілаби вислати туди своїх комісарів. Академики почулися скрив-

дженими таким розпорядженням поліції і щоби боронити своїх прав та свобод порозумілися чим скорше поміж собою і скликали віче в котрім взяла участь всі львівські академики без ріжниць народности. Розумієся, що тим способом дали докази свої зрілої розваги і поважної оборони своїх свобод. Віче се відбулося дня 27. м. м. в саях університетських, в присутности самого ректора університету, д-ра Пентака а дирекція поліції вислала свого комісара Зайончковського. Віче відбулося дуже поважно при участі множества академиків, котрі немогучи всі поміститися в сали заповнили коридорі (сіни.) Академики доказували остро а поважно, що поліція немає права мішатися до їх академічних, наукових справ, а тим менше ограничати їх свободи. Проте ухвалили академики виготовити на розпоряджене дирекції поліції відповідний рекурс до висших властей, вислати депутацію до намісника краю і до університетского сенату, а заразом вислати зажадане о сім розпорядженю поліції — до Відня на руки послів Ковальского (Русина) і Леваковского (Поляка.) Тими справами має зайнятися вибрана на тім вічу комісія зложена з 9 академиків Є надія, що правительство стане по стороні працюючої молодєжи, котра чей непотребує виховуватися під поліційними указами на будучих свободних горожан в конституційній державі, котрі мали би колись укладати закони горожанських свобод!..

(Цензура в Росії.) Одна руска часопись надана дня 21. н. с. червня в Чернівцях до Росії повернула 9. н. с. падолиста (отже майже в піврік!) назад до Чернівців, обв'язана на охрест инурочком і припечатаним ляковим відтиском печатки з царским орлом і такими словами: „Одескскій комитетъ ценсуръ иностранной.“ Коби там найшовся ще такий завертаючий „комитетъ“ і на наших людей, котрі на рускім хлібі у нас зросли, та виховалися, а тепер пішли до Росії тим комітетам служити.

(Нова руска читальня) має отворитись заходом О. Свманюка у Вижилиці. Боже помагай!

(Протест проти банку) Товариство кредитове мейске у Львові, котрий вимагає від многих наших селян доплати за своє банкруцтво, внесло кількадесят селян черновецкого повіту за помічєю багатого о добро народа старости барона Гормузакого і черновецких Русинів-патріотів.

(Зима) і то таки зима добра з морозами й снігами загостила до нас, а з нею і час до заснованя нових а оживліня старих читальень. До діланя, панове брати, збирайтесь, читайте!

(Нові карабіни) (репетірки) одержали вже й наші бук. вояки, а дивно виглядають нові байонети, короткі о половину від давніхчих. До виравни з новими карабінами покликано також резервистів на 7 днів, з котрих один відділ вже вернув домів, а другий власне виравляєся.

(З черновецкого університету). Вклади на черновецкім університеті розпочалися через реперации доперва минувшого понеділка. Проф. др Стоцкий читати ме сего семестру про «руську старину» и «літопись Нестора». Вільше не почувеш і сего року на нашім університеті; бо із «практичних управ» на теології остала хіба одна катихетика, та й то на такім язичю, котрого ніхто нерозуміє проти румунського обіту, яким зложив новий ректор о. К. Попович в соймі запротестували в осібнім письмі до ректора всі професори, котрим не в смак румунизация.

Тов. «Руска Школа» в Чернівцях ухвалило по поводу цсарского юбилею закупити для бібліотек в сіх бук. шкіл руских по одному примірникови памя-

тної книжки оповіщеної межі «новими книжками» в сім числі «Буковини».

(«Димник»). горб за черновецькою митр. резиденцією засаджено деревами і перетворено в парк, котрий онюди при посадженю «ісарських дубів» найменовано «взгірем Габсбургів».

(В Путулові ухвалено в день ісарського ювілею положити камінь угольний під будову нової школи народної імени «Франц Іосифа».

(Подяка). — Високоповажана панна Мальвіна Паславська, учителька з Манастириск в Чернівцях, прислала для нашої нововідкритої читальні в дарунку 6 книжок «бібліотеки для молодежи» і обіцяла пізнійше других таких 6 книжочок в дарунку прислати; при тім пожелала нашій читальні до її початкового розвою як найкрасшого успіху.

За вижше згаданий і присланий дарунок, як також і за щиросердечні благожелання чуєся Виділ сеї читальні обов'язаний Всечестній приятельці народної просвіти п. Мальвіні Паславській щиросердечну подяку висказати. За читальню, Андрієвич.

(При останніх виборах). до черновецької ради громадської вишили всі кандидати ліберальної. З Русинів вибрані совітник суду Винницький Ісидор. Черновецька «Газета польська» урадувавшись вельми, що Подяки перенерли своїх кандидатів пише, що Русини дались обманути Румунам, з котрими зв'язалися були. Сей докір зовсім неоправданий; бо Русини з ніким не зв'язались, а кождий з них голосував після свого щироного переконання.

(Товариство) руских академиків «Союз» вибрало сеї неділі новий виділ, а то: голова: Завадовський Антін, прав., заступник голови: Семака Ілія прав., секретарь: Явєцький Кость, прав., касієр: Тарновецький Евгеній прав., бібліотекар: Пасічницький Е., фил., контролор: Виднівський Сем., прав.

Від Адміністрації:

На численні заявленія відповідаємо, що ми висилаємо «Буковину» кождому правильно. Слиз хто не стане якого числа хоть не з нашої вини, то просимо реклямувати на чвертці паперу зложеного як лист, (лиш незапечатуваного, ані незаліплюваного;) почту неплатити. В горі над адресою до нас, треба лиш написати: «Реклямація». Ми по одержаню сеї картки зараз вишлемо у друге бракуюче число. Розумієся, що треба подати до того свій точний адрес, щоби ми знали хто реклямує, котре число і кому висилати. От подаємо взорець такої реклямації:

Адрес:

Реклямація.

До

Хвальної Адміністрації часописи

„БУКОВИНА“

в Чернівцях, улица Петровіча ч. 4.

В середині:

Хвальна Адміністраціо!

Читалия в ТОПОРІВЦЯХ, почта ТОПОРІВЦІ, не одержала ще доси 19. числа «Буковини» з сего року. Прошу проте о висилку сего числа.

З поважанем
ПЕТРО ГЕЛИЧ,
голова.

(Зажаляне.) Дійшло до нас зажаляне, що в Гаврилівцях мав забрати панотец Я. статут читальні і не хоче основателям звернути, надіючись тим недопустити щоби в его селі отворилася читальня. Сподіваємося, що кождий хоть троха інтелігентний чоловік — назвавши се діло просто варваризмом слів воно справді так було. Основателям радимо удатися з тим до правительства і зажадати відпису того статута.

(Вечерок.) Наші «Союзане» постановили дати в неділю перший вечерок з танцями. Писемних запрошень розсилатися nebude. З цілого серця витаємо щирі і многохосенні наміренія наших Академиків і жемаємо їм горячо щастя Боже!

(ЦІНИ ЗБИЖА В ЧЕРНІВЦЯХ.) Дня 28. лат. жовтня с. р. коштовали 100 кіло: пшениці 6 зол. 60 кр. до 7 зол. 25 кр.; — жита 4 зол. 70 кр. до 5 зол. 10 кр.; — вівса 5 зол. — кр. до 5 зол. 40 кр.; — ячменю 5 зол. 10 кр. до 6 зол. 50 кр.; — кукурудзи 5 зол. 20 кр. до 5 зол. 60 кр. —

ДЛЯ НАУКИ і ЗАБАВИ.

Світлій Редакції «Буковини».

I.

Зазеленій, Зелена,
Весною, весною,
Одягни луги і поля
Славою, красою.

Роспусти вітви величії
Животворної сили,
Як орлиця бистролетна
Могучії крила —
Сли побачит над немодем
Ворожі шпони.

Зеленій нам Зелена —
Понад ліси гори,
Понад наші курні хати
Зазеленій, мати,
Дай тим свіжим відітхнути,
Злидні законати.

Зазеленій — Зелена —
Понад темні бори
Та розвивай світлі вітви
Правди і любови.

II.

Розвивайся, Зелена
Хоть тернистий Тобі
шлях,
Ніхто Твоїх гірких невре
Ні високий принц
— ні граф.

Не всім одна доля цвие
Золотим колише сном,
Хто за святий прапор
возьме

Народа честь і любов.
Не всякому сприя щасте
Шляхи виможає,
До закритих тих підземних
Двері отвирає,
Не всякому вдаєсь ціло
Звідтам виходити,
Не всякому цвиець довго,
Знаний слизько цвие.
Ту зацвиешь, ту вже
вянеш,

А потім — потому
Горе, злидні, сором
в людей
Несеш неодному.

Тож вітайтесь, кому,
як там,
Ласк тих море грає,
Хто ублесках світ
свій видит
Занимивання;
Хто свій нарід лише
словом,
А не серцем любить;
Хто за чужу ласку нарід,
Дає на погубу,
Той най тіпнит, наповає,
Серденько несити;
Колись встане ясна правда,
Й незрячих освітит:
І немудрі умудряться
Та отворят очи,
Дізнаються неодного,
Хто? де? чого хоче.
Хто був Лицар, полководець
Що вивів з неволі,
Хто ратник, хто світлоборець
Що боровсь за долю;
Хто пригорну в недовитків

На батьків могила
Вилетів із невіжів
Орлів сизокрилих¹⁾;
Хто відчинив зачинені
Ворота до раю,
Хто окрасив твої ниви
Краю ти наш, краю.
Хто поорав доморідні
Лучи перелогів,
Хто цурався²⁾ своє
орать
Личив³⁾ чужі зорі.
Хто Зелений протолючив
Тинисті запони,
Хто просвітив та розв'язав

Темности окови,
Взніс зеленої щит⁴⁾
високо
Понад темні хмари,
А хто давав на поталу
Відну безталанну.

Розвивайся Зелена
Лист Твій най невяне
Зак виростут з недолітків
Лицарі гетьмани.
Зак виростут квіти діти,
За честь твою станут,
Тебе мати безталанна
Славов приодягнут.

Високоповажаний Пане Редактор! Прошу, прий-
міть сих моїх простих кілька слів яко заплату за Ваші
щирі труди...

Купчинці, дня 28. вересня 1888 р.

ПАВЛО ДУМКА,
голова читальні.

(Радо поміщаємо без змін ці стихи яко до-
каз, що наш нарід сам пізнаєся на науках деяких
наших запроханих, що то покидають свій край і свій
нарід та шукають по чужинах для себе добра, а за чу-
жу ласку та гроші неважують і свій нарід баламутити
та забивати ему голови своїми накрученими науками і,
як каже пісня, «свій нарід лише словом а не сер-
цем люблять!» — Редакція.)

Братя селяне!

Небагом настане той торжественний день, котрий
записаний в серцю кожного Русина австрійського неза-
бутно, т. е. день вступлення на трон нашого Монарха
Франца-Йосифа I. Станьтеж тогди всі, брати селяне:
і старики і мужі і діти, тай заспівайте з щирого серця
сей гимн в славу нашого любезного Царя, а я гадкою
і серцем буду з вами.

А. Манастирський.

(На жельодию народного гимна.)

1.

Днесь вже сорок літ минає,
Як наш Цар на трон вступив,
Франц-Йосифа нарід знає,
Бо під ним лиш в щастю жив.
Вся держава торжествує
Гомонит австрійський світ;
«Слава Царю що панує
Миром правдов 40 літ».

2.

Рівноправність, просвіщене
І щасливий супокій,
Добробиту розширене

Пили з волі все царскій.
Днесь тому народ ликує
Шле Франц-Йосифу привіт:
«Слава царю, що панує
Миром, правдов 40 літ!».

3.

Кров, богатства, грудь положим
За царя, що любить нас,
Лаврами Его дорожим
Станем храбро в бурний час.
Бог на небі, Він нас чує,
Він скріпит Габсбургів цвіт;
Франц-Йосифа, що панує
Миром, правдов 40 літ.

Нові книжки.

«Наш Цесарь. Памятна книжочка для
русской молодёжи въ сороклѣтній роковины
правлѣнія Е. ц. к. Ап. Величества ФРАНЦЪ
ЮСИФА I., уложивъ Омелянъ Попо-
вичъ».

Ся книжочка печатаєся й вийде ще сего тижня.
На однім аркуши друку містити ме легко зрозумілу
житєніє нашого Цісаря з многими прехорошими об-
разками, як: заголовний образ з теперішнім портретом
цісаря, 4-літний Арх. Франц Йосиф обдаровує войка,
Архикнязь Франц Йосиф в битві під Ст. Люція, абдика-
ція цісаря Фердинанда, портрет цісаря під час всту-
плення на престів, слюб цісаря з принц. Єлисаветою,
портрети Арх. Рудольфа і Стефанії, битва біля Ліси,
коронація Ф. I. на короля Угорщини і др. Книжоч-
ка написана на підставі текстунімець-
кого апробованого ц. к. міністерією
просвіти. Ціна 1 книжочки 20 кр., 10 книжоч-
ок 1 зр. 80 кр., 25 книжочок 4 зол. — Зі взгляду
на малий наклад і короткий час повинні п. п. учителі по-
старатись, щоби як найскорше з громадської ка-
си або узираних грошей замовлено відповідне число
книжочок для роздарованя межи молодіж. шкільну.
Замовленя разом з грішми присилати до: Літ.
тов. «Руска Бесіда» в Чернівцях. (Ул. Петровича, ч. 4.)

Иллюстрированный календарь товариства
„Просвѣта“ на рік звичайний 1889. Рочникъ
дванадцятий: Коштомъ и заходомъ товариства «Про-
свѣта». У Львовѣ, 1888. зъ друкарнѣ тов. им. Шев-
ченка. Цѣна 50 кр. Є се 8. і 9. книжочка виданъ тов.
«Просвѣта» за рік 1888. Календар сей як звичко, один
з найліпших календарів наших, оброблений дуже ста-
ранно. Заголовок, імена місяців, неділі і свят (крім
свят церковних) напечатані червоним друком, а навіть
свята жидівські таким друком увидатнені. Обширний
устав церковний обнимающий 49 сторін друку (з додат-
ком і «Списомъ найпотрѣбнѣйшихъ рѣ-

¹⁾ Вилетів із невіжів орлів сизокрилих, значит: Хто з тем-
них людей зробив неодного світлого і горячого просвітолюбного
чоловіка.

²⁾ цурався-встидався.

³⁾ личив-раховав чужі зв'язи, як не один чужі гроші..

⁴⁾ Щит, значит тут тільки що фану.

чей уставнихъ для скорого ихъ нахо-
ження»), уложив Теодор Мельник руский
священник в Старяві Сяноцкій. Неменше гарна і бо-
гата часть літературна, складаючися з добірних, ори-
гінальних праць навіть наших перших писателів як:
Ю. Федьковича, Перебенді Д. Млаки, та Мирона.***

Подаємо тут повний зміст календаря:

Календарь историчный, астрономичный, церков-
ный памятный. — Мѣсяцѣ зъ записками и календарь
жидовскій. — Уставъ церковный. — Спись книжокъ
тов. «Просвѣта». — Часть інформаційна. — Часть
литер. Зъ Поезії Павла Думки. — Хрещене Руси
и св. Володимира. — Зъ поезії Данила Млаки. —
Омелько Кульга, онов. нар. М. Цвѣта-Колядинь-
ского. — Чому не сибвасшь? — поез. М. Бачинь-
ского. Дещо про выборы. — Такъ намъ треба!
комедія Ю. Федьковича. — Надъ пробойомъ Пру-
та, поезія Ю. Ш. — Спѣвакови, поезія Мирона***. —
Три дороги поезія В. И. Масляка. — Деспо! зъ
новогрецкихъ пѣсень, В. Чайченка. — Охъ не
спить ся менѣ, поезія С. Павленка. — На весело-
му вечерѣ, поезія Перебенді. — Бажаний рай, по-
езія П. Кирчова. — Пѣсня, поезія О. Маковей.
Мѣсяць, поезія П. Кирчова. — До меты, поезія
О. Маковей. — До забутихъ, поезія Кл. П. — Каз-
ка про жабу та рожу. Вс. Гаршина перекладъ Васи-
ля Маслова Стокози. — Зъ поезій Дм. Тре-
тяка. — Гірскій пригоди, Ф. Букатчука зъ надъ
Черемоша. — Зъ життя Русинівъ (зъ портретами.) —
Некрольоги. — Часть господарска. О корыстяхъ са-
довництва. — О навозѣ підъ огородину и садовину. —
О управѣ ярины. — Знряды господарскі. — Помѣчъ
въ наглыхъ випадкахъ хорѣбъ звѣрятъ домовыхъ. —
Роблене брындзѣ. — Рады господарскі и рѣчне. —
Смѣшне.

„Добрі Радѣ“. Практична газета для сѣль-
ского господарства, всего домовства и забавы.“ Выхо-
дитъ каждого нового мѣсяца. Предплатѣ на рѣкъ 1 зол.
50 кр. Выдає и за редакцію ѳтпывѣдає Иванъ Ив.
Данилевичъ. Таке писъмо почав видавати п. Ів. Дани-
левичъ учитель в Рогізнѣ.

В память 40.-лѣтної годовщины вступле-
ния на тронъ нашего найяснѣйшого Монарха ФРАН-
ЦА-ЮСИФА I. (2. Декабря 1848—1888) посвящаєтъ
смиренно Александръ Манастирскій.

Є се удачна пісня зложена з 3 гладких стихів,
котру мож співати на мелодію «Боже буде покровитель»,
а випереджає її слово до селян. Оскільки ми чули від
других людей і скільки легкий склад сеї пісні вказує
на стихотворну даровитість о. А. Манастирського, то міг-
би він багато причинитися своєю даровитістю до взбо-
гачення нашої убогої, а хорошої народної літератури,
слиб схотів мати все на тямі, що наші перші світила,
як Шевченко, Вивчок, Маркіян Шашкевич, Федькович,
своїм питомим народним словом зложили на жерт-

веник народний свої найблагородніші чувства та здо-
були лаври і безсмертну память; слиб схотів перекона-
тися, що сам Пушкін, Тургенев, Толстой і майже всі інші
перворядні поети та писателі російскі придержувалися і
придржуються форм і вимову загально народно-го
а не книжного і в тім власне лежить їх краса і заслу-
га около свого языка. Книжний язык остане все мерт-
вим хоть красним постументом, котрий нейде з духом
часу, нерозвиваєся, нецвѣте і невказує нових, сві-
жих живих красок люцього духа! Нехай о. Мана-
стирскій затамт собі, нехай при кожній нагоді скоро,
возьме перо в руки, запитає себе: для кого хоче пра-
цювати? Слиз сумліне шепне ему, що лишъ для сво-
го народа, для руского народа, для того наро-
да, між котрим жие, котрого чарівна пісня про-
будила і в нїм струну живої душі, струну пісні про
долю свого народа, про «рівноправність, просвѣчене
і щасливий супокій, добробиту розширене» то нехай
рівночасно звенят ему в душі отсі святі слова:

Мово рідна, слово рідне,
Хто ти забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має!

Ми дозволили собі змінити лиш форму і право-
писъ языка і подаємо на нижнім місци передне слово
і цілу сю пісню о. Манастирського в надії, що наші
поважані читателі в наших поглядах зовсім з нами
згодяться.

П. К-ів.

БУКОВИНСКИЙ
ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ
на рѣкъ 1889.

выданемо товариства „Руска Бесѣда“,
уложивъ Омелянъ Поповичъ

вже вийшовъ и розсылає „Руска Бесѣда“ и редакція
„Буковини.“

Цѣна 60 кр.

(Зъ почтовою пересылкою 65 кр.)

БУКОВИНСКИЙ

Альманахъ „Союза“,

що на 12 печатаних аркушах великои 8-ї жѣститъ в собі
значне число поезій и повѣстей продає за третину пернісної
цѣни: 50 кр. (з пересылкою 55 кр.)

Редакція «Буковини.»

Видає і за редакцію відповідає: Павло Кирчів.

З печатні Г. Чоппа.

«Буковина» виходит
1. (18) і 16. (28.) кожного
місяця.

ПРЕНУМЕРАТА

платна в Чернівцях
виносит:

на цілий рік 3 зол. — кр.
" пів року 1 " 50 "
" третину 1 " — "

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарни Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

Всі предплатителі
дистають з 12. числом без-
платний літ. додаток 4 ар-
кушів.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

20. XI. (2. XII.)

1848 — 1888.

Всю неділю припадає многозначущий день, празник славного сорокліт-ного правління Їго Цісарского й Королівського Величества найяснійшого Цісаря нашого Франц Іосифа I. Не гучними парадами, а численними й ріжно-родними милостинями обходити мут всі австрійські народи сей празник; така бо була височайша воля самого милостивого Монархи. Мілїони, що мали піти без сліду, останут по вік дальшим памятником великодушности володителя Австрії, Їго невтомимого старання о добро народів. Но й під час звичайного богослуження, яке по височайшій волі і сеї памятної неділі відбутися має, напов-нит душі й серця мілїонів австрійських горожан свідомих сеї великої днини незви-чайне чувство радости і вдячности, а впливом того чувства буде, если се взагалі можливо, ще щирійша молитва-прозьба о многолітне здравіє і спасеніє Батька-Цісаря. Колишні піддані з 48. року, нинішні горожане, батько-панщанин і віль-ний син-горожанин, темний дід і просвічений внук, всі і вся заспівають в сю не-ділю звучно, сердечно хоть ріжним словом, но єдиним духом: Боже, буди покро-витель Цісарю!

І ми, буковинські Русини, все вірні Цісарські сини, і ми памятні, як завсїгди, так і в сім дни, Монаршої ласки, опіки. І ми, і всі австрійські Русини свідомі собі всего добра, яке сплило на нас за тих сорок років з душі Цісарської. Ми знаємо добре колишній сумний, а й теперішній відрадіщий стан наш. Найбіль-шеж дорожимо ми просвітою, волею й правом, що дав світлий і справедливий Мо-нарха нашому народови яко сильну запоруку ліпшої долі. Ми глибоко й свято пе-реконані, що сотки законів освячених іменем Монархи нашого мають на ціли до-бро народів, а неменше й благо Русинів. Ми віримо кріпко, що предобре серце нашого Батька-Цісаря обнимає щирою любовію і наш достойний милости нарід руский. Се все витворило в нас сильне переконанє, що в Австрії наше спасенє, що нашого народа й Габсбургів трону судьба буде все одна. Тому руский нарід стояв, стоїт і стояти ме все вірно й непохитно при престолі Габсбургів й за Цісаря добро і кров від-дати радий і готов. «Вірність веде к побіді», отсе знамя вишпите матерію нашого Монархи, бл. п. Архикнягинєю Софією на хоругві руского полку з 1848. року, єсть надією руского народу, що й ему удасться добитись конституційними доро-гами до мети: зайняти між австрійськими народами приналежне ему правне стано-виско. Полагаючи отсю свою надію в першій лінії на свого Монарху прилучаєсь і руский нарід до могучого хору австрійських народів, що в неділю задзвонит пісню-молитву: «Боже, буди покровитель Цісарю!» від себе з осібнаж додає ще щирє трикrotnie: «Многая літа!»

† Стефан Качала.

декан і парох в Шельпаках, славний патріот-ветеран, котрого галицькі брати 12. с. м. місяця зложили до сирій землі на вічний спокій, родився 1815. року в Ферлїві коло Бережан яко син незаможного господаря. О голоді і холоді окінчив покійник гімназію в Бережанах, а по окінченню богословія подружився й 1842. року став священником. Яко кість із кости і кров із крові полюбив він цілим серцем бідний свій нарід, а пізнавши з історії, що була его любимою наукою, причину горя народного, старався словом і ділом усунути єї. Від 1848. року аж до самої смерті, одже через довгих 40 років працював о. Стефан невпинно над кращою долею свого роду-народу. Яко посол до ради державної, особливож в галицькій сеймі боровся покійний неустрашимо за долю-волю руского народу. Памяткою его досвідів політичних остане на віки знаменита книжка «Політика Поляків взглядом Русів» написана покійним 1879. року. Славний покійник добачив давно святу правду, що нам будувати би долю на твердих основах, двигати би нарід з самого долу душевно й тілесно все вище і вище. Се списав він в знаменитій книжці: «Що нас губить, а що нам помочи може», котру печатала «Просвіта» аж три рази. Та о. Стефан не попереставав на самих словах а прикладав і сам всіх сил до осягнення сеї спасенної цілі. На кожде шире руске діло, на товариства і видавництва народні пожертвував він звиж десять тисячів тяжко заощадженого гроша. Від 40 років не засновано й неспроваджено ніодного діла народного без помочи й поради покійного. Вже тяжко недужий бував о. Качала усяди, куди звав его обовязок патріотичний. — Нині нема вже о. Стефана, нестало старого невтомимого, труженника-борця народного! Не тільки одна Галичина а вся Русь росит его могилу горячою слезою, а з тої слези-роси виросте цвітка-незабудька, що тревати ме від рода в род, по віки, й голосити ме славу батька Стефана, що через сорок років нежалував тяжко здобутого добра, незаложив ні на хвилинку своїх рук, а жертвував і жив усе для Русі! Вічна память, честь і слава ему за те!

О. О. П.

ПРАЗНИК РУМУНИЗАТОРСКИЙ.

Заявлене Черновецької православної інтелігенції рускої дотично празника румунизаторского помічене в попереднім числі „Буковини“ рознеслось по всіх газетах австрійських ба навіть многих заграничних і зробило усяди велике вражінє. Черновецькі Румунизатори збиті сим мужественним кроком православних Русинів не знали довго, що робити. Перша їх гадка, підмовити перекиничиків-Русинів до противного заявленя не удалась, зрумуниціні Русини не мали на такий крок відваги, бо знали добре, що їх жеде немилосердне здемакування. Коли одже ся агітація проваджена впливовими,

ба навіть за справедливих (!) Румунів викричаними людьми, — котрих імена в разі потреби оголосимо, — не удалась, вислав один з них до Віденьської „Presse“ безименну депись, в котрій неповстидався піднести велику прихильність (!) Митрополита Андрієвича — (імя Могаріу опущено) — для Русинів, та що теперішній Митрополит бук. зумів повздержати (!) вибух національної борби на Буковині, і що тому приступили до румунського комітету поважані Русини, о. Воробкевич, сов. Чеховский і т. д. і т. д., щоби обходити сей празник. Оттаку фінту пустили Румунизатори в світ; но на їх превеликий жал нїодна газета сеї ложної вісти неповторила; порозуміли видно, й чужі люди глупу румунизаторську штучку. За то загомонів повсюди голосний регіт на таку підлу дож румунизаторского дописувателя „Press-и“, а декотрі газети пояснили ще й то, що о. Воробкевич, яко підвладний священник, а н. сов. Чеховский, яко свояк солєнізанта не могли відтягнутись від многократного завізвання румунського тов. „Армонії; та що під додатком „Press-и“ „і т. д., і т. д.“ можна ще хіба розуміти знімченого Турка професора „für Russisch“ г. Кириловича, котрого ніхто з Русинів не признає Русином. *

Коли одже й ся штучка так провалилась взялися Румунизатори на инший спосіб, а то до витуманювання підписів на „адрес возвеличення“. Підсуваючи незаписані аркуші паперу ріжними хитрощами удалось було їм витуманити навіть підпис одного необачного Русина, що на зборі Черновецьких православних Русинів був один з перших і найбільших противників участі Русинів в сїм румунизаторськїм празнику. Полапавшись однако вимазав сей Русин своє імя з адреси, помимо всяких противних забігів Румунизаторів. Таке мабуть нелучилось ще ніякій адресі. Сей один факт свідчить найлучше, як заходились Румунизатори при збираню підписів. Яких способів уживано, що до селян, з котрих мимо того многі світліщі відказались від усякої участі в празнику румунизаторськїм, про се маємо також вже вісти, а доповнивши й спровірюючи, подамо їх до загальної відомости.

Поки що певно, що ніхто самосвідомий з рускої православної інтелігенції світської так Черновецької як і замісцевої не брав участі в сїм румунизаторськїм празнику. Се наразі достаточний обяв задоволення просвіченої верстви православних Русинів бук. з поступованєм теперішньої влади церковної. Колиж Румунизаторам сего замало й они замість аби звернути з дотеперішньої для православія на Буковині погубної дороги, хотят туманити світ ріжними штучками, то ми православна інтелігенція руска постарасьмо о дальші виразніщі і ще важкіщі докази, що ми негодимось на румунизаторську політику теперішніх керманичів бук. православної церкви й ужиємо всіх дозволенних способів, щоби положити їй конец; а побачимо, чи церковь для народа, одже й для Русинів, чи для румунизації.

Реферат посла Ю. Романчука

на всенароднім Вічу у Львові.

(Конец.)

І так званій інтелігенції рускій нежияє краще. Учителів народних віддано на ласку-неласку інспекторів окружних. Їх без причини переносять з місця на місце, хотя би они сиділи вже на посадах сталих. В найновішій часі мали ми кілька таких випадків, а причина до перенесення лежала в тім, що они були Русинами. Священники зависають знов від дворів, котрі хотя неналежат до церкви нашої, мають в руках своїх неоправдане право презентування або так званого патронату. Урядникам-Русинам запертий аванс на висшій становищах. В політичній службі, на становищах старостів, маємо ледви одного чи двох. (У нас і того нема. Ред.) В міністерстві не маємо нікого. Некажу вже, щоб з Русинів покликали кого на міністра, але і в бюрах міністеріальних і в найвисших судах нема ні одного. І чи можуть в Відні відтак знати потреби народу руского? Що більше! множество руских урядників перенесено без всякої потреби в західну часть Галичини, а польських урядників, що незнають руского языка, дають на становища до рускої части краю.

В загалі, доля Русинів єсть дуже незавидна. Ми живемо в державі конституційній. Всі народи австрійські засіли до того великого стола, на котрім заставлено всякі права для них, всі народи користають з тих прав, лиш одних Русинів там невидко. Поляки мають в раді корони аж двох міністрів, Чехи одного, а з посеред всіх народів кличуть людей на висшій становищах, чи то у Відні чи в краю. З Русинів ще ніхто не був намісником, ні президентом суду апеляційного. А і в раді шкільній краєвій неподобеш відповідного числа Русинів. Другі народи мають в Відні своїх послів в раді державній, своїх речників в палаті панів, з котрими правительство мусить числитись, з котрими оно торгується, на котрих зважає і дивиться. На нас ніхто незважає, про нас ніхто небає, за нас радять другі і то наші противники. Они то промовляють в имени краю і народу нашого, пишуть для нас устами. В соймі краєвім, на 142 послів з міст сел і дворів маємо лиш 8 вибраних руским комітетом, хотя руского народу в Галичині єсть майже тільки що і польского. (В буковинським соймі немають Русини ані одного Русина, а в Буковині живе найбільше народу руского. Ред.), Рідна мова наша всюди упереджена: в уряді, суді, школі. Всюди чути лиш польський язык. Всі уряди автономичні суть виключно польські. Доперва перед кількома роками дїждались ми тої ласки (!) що до виділу краєвого покликали одного Русина. (У нас нема навіть посла-Русина. Ред.). Ба навіть і до церкви нашої, того посліднього прибіжника рускости, вдерлись недавно Єзуїти польські... (У нас церков найбільша румунізація! Ред.)

А прецінь той край руский, край Романа, край короля Данила. А Львів то чейже город руского князя. Ми тут споконвіку господарі, ми гасди в своїй хаті.

Коли по паденю Польщі Австрія прилучила Галичину до себе, то прилучила край руский, не польський, ревіндикувала его на тій основі, що колись тут правили королі угорські. За нами єсть своє історичне право, котрого ми незреклись. Але і конституція австрійська, даючи всім народам свободи національні, дала і нам повне право до плекання і розвою своєї народности. Се нам запоручено основними законами державними, котрі кажуть, що кождою народности повинна датись можливість до розвою національного і средства до такого розвою. А деж наші права? Чому лиш нам Русинам їх не дано? Вина лежить в тім, що до §. XIX основних державних законів невидано відповідних устав о народностях, необезпечено прав так званих меншостей національних в краях о мішанім населеню. Нас кривдить до того статут краєвий, котрим нас за-суджено на вічну меншість в соймі краєвім. Міністерство знов неспильнує, щоб уряди і суди виконували всі ті розпорядження, котрі колись видано в користь языка руского яко языка сторін. Навіть нашого письма руского не уважають ніхто, а натомість в письмах руских уживають власти латинських букв. Коротко кажучи, ми на кождім поли упереджені і для того визнаю вас, зібрані тут панове, щоб ви одноголосно прийняли ті резолюції, які вам подаються до ухвали.

„ДОПИСИ БУКОВИНИ.“

(ІЗ ЧЕРНІВЦІВ.): [Румунізація-нелюбність]. Сего літа виїхав один з Черновецьких право-славних Вірменів-Румунів на прогулю в лісок Горецький, що коло Чернівців. В ліску подирав він хлопчину, з котрим мав ось яку розмову. «А відки ти, хлопчику?» почав пан по румунськи. Хлопець відповів по руски: «Не розумію.» Обиватель повторив своє запитанє по руски й довідався, що хлопець з Люди-Горечі та що ходить до тамошньої школи. «А вмієш ти молитися?» спитав пан. — «Умію відповів хлопчина й став говорити «Отчечаш» по румунськи. Здивований дідич запитав: «Відкиж ти навчився по румунськи молитися, коли говорити не вмієш?» — «Мене у школі навчили», сказав хлопчина. — «А чи розумієш ти румунську молитву?» спитав пан дальше. — «Ні, нерозумію, я й так ледво навчився.» — «Чиж вам нетолкували значіння молитви?» — «Толкують мабуть по румунськи, та ми нерозуміємо.» — «Кількож у Вашій школі руских, а кілько румунських дітей?» було дальше запитанє. — «У нас самі рускі діти», відповів школяр. — А читати й числити як вас учать?» питав все більше задивований Вірменин. — «Все учать по румунськи.» — «Но а вмієтеж ви читати?» — «Уміємо по трохи.» — «А й розумієте то, що читаєте?» — «Ні, прошу пана, бо у нас усі лиш по руски говорять.» — «А по руски вчать вас?» — «Ні, не вчать.»

Отсю пригоду оновідав в публичнім льокалі той сам пан і неміг надивуватись таким непорядком, такий

несправедливості в 19. століттю в Австрії при існуючій §. 19. основних законів ще й під час правління графа Тафого.

Подіємо сей факт обурюючий не тільки Русина але й кожного, хто має хоть крихту почуття справедливості. Русини звертали на се непедагогічне ба нелюдке трактоване руских дітей в сій і многих інших школах Черновецького заміського повіту увагу краєвої ради шкільної й самої міністерії через нашу газету ба й через особне писмо. На наш жаль і нашу шкоду, а на диво цілому світові остає ся нелюдка установа бл. п. інспектора Стефановича і «комісаря» Неделка мимо заповідженої «справедливості» нового інспектора п. Жанковського ще й доси. Запишемо одже ще раз: „Quousque...?“ Чи незнайде ся в радї шкільній краєвій ніхто, хто би обізвався про сю руску кривду? Чи мають Русини ще раз удаватись до міністерії?

(З НАД БУГА) [Читальня в Утішкові]. В Золочівщині (в Галичині), над самою рікою Бугом простерлось довгим рядом село: Утішків. Околиця прегарна, природне положене дуже користне, бо по одній стороні ріка, за рікою просторі сіножати — по другій знов пасовиска громадські, а там за пасовисками лани плодovitого поля, що ледви оком зглянути зможеш, гарна церков, повіщина неначе двір, порядні будинки господарські, білі, просторі хати, школа, дім громадський і т. д., — все то каже надіятись, що просвіта, самовіжа, почуте обовязків горожанських стоїт на високому степені. Та на лихо: «не все золото, що ся світит!» Нігде правди діти: грамотних людей досить, бо школа ту вже від 1854. р. читати вміє мало не кожний гадка, але чи попровадив хто просвіту народа відповідною дорогою, чи знайшовся чоловік, щоб надав напрям до ширшого образования. Та навіть великий процент інтелігенції видали з поміж себе ті світлом забуті селяне! Справді небуло случаю, щоб спроневіривсь Утішківці в справах народних. Вони при виборах стояли все кріпко при своїх кандидатах. Майже у всіх народних вічах у Львові брали участь, а помимо сего читальні, сего розсадника просвіти небуло у них до недавна. Справді вже 1885. р. в червні отворили селяне з власної ініціативи читальню, однак полишені всякого проводу, недобачаючи на разі користей з читальні відказались від участі. Немало причинилась до упадку читальні і ся обставина що оден з виділових почав господарити на власну руку та мабуть і для власного інтересу. Нехай сим разом ся публична згадка послужит ему за пересторогу, бо еслиб інтерес особистий і на дальше брав гору над інтересом загалу, то ми будемо змушені публично імя его назвати. Бл. п. о. декан К. Білевич, чоловік дуже честний і великий патріот неміг кермовати читальнею задля свої хронічної хвороби. Небуло чоловіка, щоб попровадив розумно почате діло і се головні причини всюди упадку читальні. Доперва сего року спровадився до нас о. Карпо

Винтоняк, чоловік, що горячо посвятився для народних справ і вже по кілька тижневім пожитю між нами відновив читальню головними зборами дня 28. жовтня с. р. До виділу ввійшли: о. К. Винтоняк, голова, учитель І. Чорниш, заступник голови, І. Квасниця, секретарь, управитель дібр, К. Валеский, касієр, М. Дідух, бібліотекар. — До виділу вибрані: П. Іванців і М. Борейко, начальник громади. — Читальня числит 40. членів і вже заперенумерувала «Буковину», а «Діло» дає о. Винтоняк, «Батьківщину» М. Дідух. Здавалосьби, що відновлене діло, аж тепер піде властивою дорогою, здавалосьби, що наші громадяне горнутися будут до читальні, як пчолы до меду, аж ту вже в самих початках проявивсь опозиція. А смішна опозиція, смішна, що аж встид сказати. Старі гадки, що то нажились вже різних урядів і почестей в громаді, розумієсь, без хісна найменшого для громади, стали окунем против виділу, що складаєсь виключно з молодих, здібних, робучих сил. Вони сердешні нерозуміють справи, їм здаєсь, що се лиш почести без трудів і вони патентовані урядники громадські малиб їх зречися? Се здаєсь лиш хоробливий хвилиний прояв, що повстав з невіжи справи, котрий енергічний о. Винтоняк зуміє вилічити і поучивши їх, пояснивши їм в чім діло, попровадит читальню до розвитку і сили. Сей чоловік, то примір священника-народолюбця. Добро народу, просвіта его се девіза, се провідна гадка, від котрої він через 18. літ ні на хвилю невідлучив. — При помочи учителя п. М. Чорниша, що ціле своє здоровля вложив в виховане молодого покоління, що без уніну працює над сим сирим матеріалом, при помочи півця церковного п. М. Дідуха, чоловіка інтелігентного, що власними заходами і коштом завів хор і тим робом причинився до піднесеня нашого величавого обряду, зможе о. Винтоняк зробити село першим в нашій глухій Золочівщині. Так як читальня конечно в селі то годї заперечити, що і крамниця непослідне місце займає. Почин до сего діла подав наш загально люблений і поважаний дідич п. К. Обертинський Сей великодушний добродій прогнав з корчми жиди, віддав оренду такі нашому чоловікови, сам спроваджує товари, котрі при великій контролі продаються. Се однак діло менчої вати сего пана. Він виратував вже не раз громаду з клопотів податкових, виратував не одного гадку з рук славного банку рустикального, та навіть подарував місце на дім громадський, а сего року вписався в члени читальні з вкладкою 2 зол. подаривши при тім шафу на книжки і стіс дров. Справді нехочєсь вірити чуючи про таке діло пана-шляхтича. Ми вже так зжились з тою правдивою гадкою, що пани все суть противні нашим інтересам, що чуючи про таке мусимо дивоватись і високо цінити сю великодушність тай і не маловажити сей відрадный прояв наших краєвих відносин, хотьби вони ограничались лиш на одиницях. Ся так феноминальна рідкість наказує нам зложити публичну подяку п. Обертинському з надією, що прийде час, а шляхта проча зрозуміє, що гаразд єї лежить в гаразді

народа і лиш в купі з народом мож стати против, ворогів щоз під ніг нам видають, батьківскою кровю орошену землю. Час еще зарадити злому, бо невдовзі і за пізно буде!

Надвідний.

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСКИ.

На «Руский Дім Народний» в Чернівцях зібрав Вл. пан Вишньовский, обиватель черновецький, суму 50 зол. 34 кр., за що виділ товариства ласкавому щирому збирателеви й щедрим дателям складає прилюдно сердечну подяку. Колиб то у нас таких ревних збирателів більше, то «Народний Дім» був би вже нині прибіжищем рускої молодіжи, сеї одинокої надії руского народа.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(С. В. Цісарь) наш заявив, що небажає собі, аби сороклітні роковини его правління обходити коштовними парадами, но щоби весь гріш на то призначений обернути на добродійні ціли. По височайшій волі заказано одже всякі церковні, шкільні і т. п. торжества, висилане депутатій, ігратуляцій і т. д. Сій височайшій волі добротливого Монарха нашого завдячити належит, що мільони грошей зужиткуються на добро люцке. Слезі радості, які засіяют в той день в очах мільонів бідних, будут найкрасшим блескомь цісарского празника.

(Проф. Д-ра Стефана Смаля-Стоцкого) затвердила ц. к. міністерія просвіти яко сталого професора університету.

(Баварський князь Максиміліянъ Іосифъ), батько нашої Цісареві упокоївся 2, с. м. в 80. році жита свого.

(Повітовими судіями) іменовані: П. Стефанелі в Кимполунзі, В. Ваня в Селетині а А. Ель в Сереті.

(Бук. краєва рада шкільна) призначила 3150 зол. на ремунерації і запомоги для учителів, котру суму маот розділити оба краєві інспектори шкільні.

(«Союз»), товариство руских академиків в Чернівцях урядило тамтої неділі товариський вечерок з танцями, котрий удався добре. Особливо задоволені були дами з великого числа танцюючих мушин. Від сеї суботи за тиждень празнує «Союз» 14. роковини свого заснованя. Належит надіятись, що запрошені старші Русини черновецькі й поблизкі являться — вже хоть з огляду на представителів чужих товариств — що до одного.

(Тов. «Академія ортодокса») вибрало до нового виділу слідуючих Румунів найчистішої крови, ось їх імена: Захаровский, Григоривич, Петрюк, Мальчинський, Черлінський і Вольчинський. Не знати лише, чи се «ромъні славизаці» чи зрумунощені Славяне. Поручаємо розсліджене сего професорам славянської і романської філології.

(«Армонія»), румунське(!) товариство співоче училося співати руский(!) імн на празник румунизаторський. Навчила бачите, біда й Румунизаторів по руски. Імн руский написаний латинськими(!) буквами, навіть для самого господина професора Кириловича. От вам два дива нараз: Румуни, що цура-

ються навіть церковної мови славянської, співають по руски, а г. Кириловичъ, найтвердший «этимологъ», пристав яко комітетовий „Türk“ на латинську азбуку!

(«Руска Школа») пригадує своїм членам ще раз про головні збори свої, що будут 9. л. Грудня о 11. год. в Черновецькім «Народнім Домі».

(Е. Е. п. Президент краю) повернув назад до Чернівців.

(Читальня) «Руского Дому Народного» в Чернівцях знаходиться від тепер в головнім будинку.

(Румунське воспиталище дівоче) задумували черновецькі Румунизатори консисторські оснувати на кошт православного фонду релігійного в пам'ять 40-літнього правління С. В. Цісаря. Як зачуваємо ряд незгодився на такий патріотичний замір.

(Др. Василь Волян), директор краєвого шпиталю в Чернівцях получив рицарський хрест ордену Франц Іосифа. Черновецькі Русини прийняи вість про відзначене поважаного родимця з радостію.

(Др. Ісидор Ончул), проф. теології іменований на місци бл. п. проф. о. Митрофановича членом бук. краєвої ради шкільної.

(До Черновецької ради міської) вибраний ще другий Русин Др. Василь Волян. Так одже засідають тут два радні-Русини.

(Староста) П. барон Гормузакі пішов на пенсію. Щирій жаль всіх товаришит сему достойному мужови.

(В раді державній) у Відні радят тепер над важними для селян справами. Перше: щоби господарства середньої величини невільно ділити, но щоби они переходили всеціло з батька на сина; друге: то новий закін войсковий відмінний від теперішнього, а третє то злекшіня для господарських кас позичкових. Про всі єї закони поговоримо з осібна й обшарніше на другий раз.

(Народні учителі) Кіцманського повіту виставили у Кіцмані власним коштом величезний обеліск в пам'ять 40-літнього правління Цісаря з руским і німецьким написом. Відкрите й посвячене сего памятника відбулося в сю неділю.

(В справі «кредитового банку мейсєкего») у Львові, котре збанкрутувало й чинаєсь і до наших людей, завязався для охорони членів у Львові комітет, до котрого належит і п. Белей, редактор «Діла». Комітет заступати буде всіх безплатно, крім звернення власних коштів на друки, штемпілї й писанину. Кого з наших людей чинають за сей банк, най припше звичайне (печатане) повномочіє (Vollmacht) підписане при 2 свідках, стемпльоване (50 кр.) на руки п. Белей, редактора «Діла» у Львові.

ДЛЯ НАУКИ І ЗАБАВИ.

ПА Н Щ И Н А.

(Буковинська піснь народна.)

Ой кувала зазулечка, кувала, кувала,
Як панщина з Буковини втікала, втікала.
Та як вона утікала всі гори здвиглися,
Не вернула хоть кричали підпанки: вернися! —
Ой не було людей бити, та не катувати,
Ой не було із них шкіру за живота драти.
Вже небудем вам косити, а жінки вам жати,
Вже небудут снопи наші в поли зимувати.
Та дай, Боже здоровечко нашому Цареві,
Що Він зробив полекшіне нашому краєви.

Та дай, Боже, здоровечко та й нашій Царівні,
Що ми стали вже на віки від панщини вільні.
Та дай, Боже, здоровечко Цісарській родині,
Що гаразд і вільно стало всім на Буковині. —
Ой кувала зазучка на дули, на дули,
Поки світа про панщину щоб ми непочули.

ЗАЩОЖ?

(Оповідане Данила Мордовця.)

I.

Трапилося отсе недавно, — як раз на весні, ліпше було, колиб таке нетраплялося.

Незнаю — можеб сего й не слід було нагадувати; так ніж! гріх на душі лежати ме; та й на серці тяжко; а як росповідаеш, то наче в великому гріху покався.

Так ото, кажу я, було недавно. Весняне сонечко вже сідало, та немов червоним розтопленим золотом бризкало по молодому зеленому листю на березах, і по грабовому гайку за Богом і на чорній ролі на косогорі, і на білих дівочих сорочках, та по червоних і зелених суков'ях, що біліли, червоніли та зеленіли по взгірю на березі Бога.

То дівчата в «короля» грають.

«Короля, короля, пустіт на вій воювати!»

Гукають молодими голосами, так що аж луна коїтиса і по гаю і понад Богом. А инчі з тих инче грають, наче передражнюють їх, та своє вигукують: «Непустимо, непустимо, мости поломити.

А он там старі бабусі, та молоді молодіці про своє розмовляють.

«Бач! зазуля ще до Юрія заковала.»

«Еге! до Юрія се добра прикмета.

«А вжеж, дидино, добра.»

«Деб то й недобра: від святого Юрія усе добре; кажут він до коров милостивий, а Микола до коней.»

«Еге, кажу, то так; воно й правда.»

«А то, голубонько, старі люде ще й таке повідають, що св. Юрій по полю ходит, хліб-жито робит. Коли на Юрія ворона сховається в житі, то й люде будут з хлібом, а коли жито воробцю по коліна, то людем тяжка година. А коли дощ на Юрія, то буде хліб і в дурня.»

А вечірня луна несе по полю гарну мелодію:

«А ми мости помостимо, помостимо....

А ми мости поломимо, поломимо...»

Чогож то на селі такий гомін? що воно гуде там, немов вода на весні, порвавши греблю?

Гомін і крик все більш і більш, реве, вие, стогне, наче вітер в гаю; і здається наче хто плаче, — голосит по мертвому.

«Ой, матінки! що воно там таке?»

«Господи, чи не пожежа?»

«Ні, диму нігде невидко.»

«Матінки, що же воно таке?»

«Побіжім швидче, дівчата, до дому, може й справді пожежа.»

Ні не пожежа, гірше. Он тікають з села діти, матерок шукають; а инчі плачут, та що сили є, кричат: «Мамо, мамо, жидів бють!»

«Хати руйнують! жидівське добро, подушки рвуть!»

«А пуху, шіря на улици яка сила! наче сніг...»

«А жидівки й жидинята голосят.»

От вам і нова Гайдамаччина... нема лише Зелізняка, та Гонта... Відний, темний люд!

Алеж хто ото біжит по березі Бога і не своїм голосом, що сили є, ренете: «Ратуйте, хто в Бога вірує, ратуйте!!»

То біжит з села дівчина, молоденька жидівочка. Біленька сукня розпанахана (роздерта) на ній від ший по самі п'яти; довга чорна коса розплетена, волосе так і вкриває її, аж бігти зупиняє. А за жидівочкою женетса, стежит (ловит) її хтось такий високий, високий, рудий... Чи не жид? Може батько за донькою?

«Ратуйте, ратуйте, хто в Бога вірує!!»

«Ах, ти пархата! Бач ще вигадала кричати!... Ось я тебе!... Стій! прокляте кодро!»

Ні се не жид. Він московською мовою гукає, москалем виглядає. А вона біжит, біжит, втікає. Аж ось круча; ні куди далше втікати, он під кручею вода, та яка темна, темна; наче могила.

А там позаду на селі така сутанія, що аж земля стогне...

Зупинилася жидівочка, глянула в низ, подивилася на темну глибоку воду, озирнулася кругом; тремтить уся; зблідла мов полотно. А з себе така прехороша, що й сказати не можна! Очи такі великі, превеликі; чорні такі, наче терен спілий; а личенько біленьке, ніжне, наче яблучко; а брівоньки чорні та довгі, — довгі... А коса! просто диво!

А Кацап за нею... от от дожене; от — от вхопит її, вже й руки до неї простигає ще з далеку, та аж скиглит, наче пес від злості лютує.

Дівчина підвела білі рученята до неба, до Него Самого, до Єгови, до Бога Ізраїлевого, до Бога її батьків. Підвела й несамого щось крикнула, крикнула голосом повним розпучки! Ні, Він нечує, неспасе безталанної дитини свого вибраного народу. Ні! Бог Ізраїлів відвернувся від свого народу.

«А що, пархата, невтекла!»

Бух! Шубовсть! щось біле, неначе птиця з розпущеними крилами, стрімголов полетіло з кручі. То вона полетіла в свою могилу, в оту темну, холодну безодню... Тільки її бачили... На воді повиступали баньки — одна, друга, третя, — вода зрівнялася... а там і сліду нема.

Ізза хмари визирнув місяць, полив сріблом на те місце, де погинула жидівочка під водою, та й знов заховався за хмари. Кацап постояв над кручею, чекав чи не винирне, Ні, невинирнула. «Ех!» подумав він, «а гарна була пархата...»

(Дальше буде.)

Від видавництва „Буковини“.

З сям числом перебирає редакцію і адміністрацію «Буковини» п. Сільвестер Дашкевич. Щоби запровадити конечний лад в адміністрації, зазначимо на адресах **23.** числа всім довжникам нашим скільки хто винен за «Буковину» до кінця сего року. Хто не пришле означену належитість найдалше до тижня, тому вишлемо приказ почтовий. Можливі похибки в означеню довгу просимо спростувати кореспонденційною карткою. Надіємось, що п. т. довжники наші сповнят свій обовязок і неприневолят нас ужити висше заповідженого способу нам немилого, а для них коштовнішого.

Переписка Редакції і Адміністрації.

II. «НИКІФОРОВИЧ» В МАМАЇВЦЯХ. Жаль нам, но Вашу довжину мішанину язиків і путанину мисли годї друкувати. Коли маєте яку здорову гадку, то вискажіть її по лючки, по руски, тогди й буде она напечатана. Прочитайте стихи такогуж, як Ви пишете, «простого мужика», но світлого чоловіка Павла Думки в попереднім числі «Буковини», а будете мати віір, як Русинови писати належит — Про руску мову й правонисє писали ми вже доста, перечитайте все щиро і з розвагою, а будете мати відповідь на ваші запитання.

XV. ЧИТАЛЬНЯ В ГЛУБІЧКУ. За що прислали ви 50 кр? Незнаємо де записати.

VI. П. НАДВІДНИЙ У ЛЬВОВІ. За допись дякуємо, за дальші і за ширене нашої газети, вдячні будемо. Здорови будьте!

БУКОВИНСЬКИЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рѣкѣ 1889.

выданемъ товариства „Руска Бесѣда“,

уложивъ Омелянъ Поповичъ

уже выйшовъ и продаеся въ „Руской Бесѣдѣ“ и по всѣхъ книгарняхъ.

Цѣна 60 кр.

(Зъ почтовою пересылкою 65 кр.)

БУКОВИНСЬКИЙ

Альманах „Союза“,

що на 12 печатаних аркушах великои 8^{ми} жѣстит в собі значне число поезій и повѣстей продає за третину первної цѣни: 50 кр. (з пересылкою 55 кр.)

Редакція «Буковини»

Запросини до предплати
на

РУСКИ ЧАСОПИСИ.

I. БУКОВИНСЬКІ.

„РУСКА ШКОЛА“,

часопись науково-педагогична виходит що кварталу по 2 аркуші. Редактор Др. Ст. Смаль-Стоцкий. Предплата 1 зол. на рік. — Адреса: Чернівці, Улиця Петровича ч. 4.

„БІБЛІОТЕКА для МОЛОДѢЖИ“,

виходяча під редакцією Омеляна Поповича, II, III, и IV. рочник. Кождий рочник по 12 книжочок куштує з пересилкою 1 зол. 20 кр., кожда книжочка з осібно 10 кр.

„ДОБРИ РАДЫ“,

часопись господарска виходит що місяця. Редактор Иван Данилевичъ. Ціна 1 зол. 50 кр. на рік. Адреса: Рогізна (почта Садагура.)

II. ГАЛИЦЬКІ.

„ДѢЛО“,

часопись політична, рочник X., виходит що дня Редактор Иван Белей. Літ. додаток «Дѣла» «Бібліотека найзнаменитшихъ повѣстей» виходит, 6 раз на місяць. Предплата на місяць 1 зол. 50 кр. Адреса: Львів, Улиця Баторі: ч. 24.

„БАТЬКОВЩИНА“,

часопись політична для народа, виходит що Пятницї, редактор Нагірний, предплата 1 зол. на чверть року. Адреса: Львів, Улиця академична ч. 8.

„ШКОЛЬНА ЧАСОПИСЬ“,

письмо педагогично-наукове. Рік X. виходит два рази на місяць. Редактор Григорій Врецьона. Ціна на третину року 1 зол. Адреса: Львів, улиця крива ч. 15.

„ЗОРЯ“,

письмо літературно наукове для русских родин. Рочник X. виходит два рази на місяць по 2—2½ аркуша. Предплата на чверть року 1 зол. 25 кр. Адреса: Львів, улиця академична, ч. 8.

„ПРАВДА“,

місячник політики, науки і письменства виходит випусками в 5—6 аркушів. Редактор Др. Евґ. Олесницький. Предплата на чверть року 1 зол. 50 кр. Адреса: Львів, улиця Академична, ч. 8.

„ТОВАРИШ“,

письмо літературно-наукове виходит 2 рази на місяць по 2 аркуші. Редактор Ст. Козловский. Предплата 1 зол. 50 кр. за ¼ року. Адреса: Львів, улиця Збликевича ч. 10.

III. АМЕРИКАНСЬКУ.

„АМЕРИКА“,

газета політична і наукова виходит що тижня. Ціна 1 зол. на чверть року. Адреса: „Amerika“, Printing Office P. O. box. 104 Schenandoah Pa.

Важне для П. Т. управителів шкіл і учителів народних!

Припоручаємо при надходячій шкільній році багато надбану всяких приборів до писання і книжок шкільних

КНИГАРНЮ

Г. ПАРДІНЬОГО

в Чернівцях в ринку,

єдину книгарню, де можуть Русини дістати або замовляти всякі рускі книжки наукові і беллетристичні. Мусимо зазначити, що книгарня Пардінього докладає всяких трудів і коштів, щоб завше задоволити П. Т. Публіку і старається всіма силами ширити наші рускі видання книжок, тож поручаємо як найгорячіше сю книгарню котра гідна того, щоб Русини лиш туди зі всіма своїми орудками відносилися. Залагоджувати всякі замовлення мож і в язиці рускім.

СТАТУТИ затвердженого в. ц. к. правительством товариства

„ВЛАСНА ПОМІЧ“,

(каси позичкової і книжлярської) продає по 30 кр. (за 5 примірників разом з прозбою.)

Редакція «Буковини.»

КНИЖКИ

КАСОВІ, ШПИХЛЯРСКІ, ДОВЖНИКІВ

СКРИПТИ ДОВЖНІ

для товариств

„ВЛАСНА ПОМІЧ“,

продає по 50 кр. за лібру (25 аркушів),

(на поштову пересилку треба долучити 10 кр.)

„Руска Бесіда“

в Чернівцях

Улиця Петровича, ч. 4.

„ЗЕРНА“,

літературно-науковий додаток до «Буковини» за рік 1887, що на 4 аркушах друку містить в собі причинки до історії Буковини, повісті і поезії продає по 20 кр. від примірника

Редакція „Буковини.“

ТОВАРИШ,

письмо літературно-наукове, видаване кружком молодіжкы львівської під редакцією Ст. Козловського, почало виходити у Львові. Перше число видане 15. липня в збільшенім обемі (7½ аркушів друку) візначає ся богатим добром праць літературних і наукових, з котрих назвемо: «Домашній промисл», оповідане Ів. Франка, «Науковий метод в етнографії» М. Драгоманова, «Русини в Америці» М. Павлика, «Наша публіка» Н. Франка, «Первістні форми семі» З. Северина, вірші К. Попович, О. Маковея і др.; рецензії, справоздане з руху наукового товариств студентських і т. д. Число становить цілість і коштує 50 кр.

Предплата на «Товариша» до кінця сего року виносить 1 зол. 50 кр.

Часопись тую витаємо ми дуже сердечно а припоручаючи її нашим читателям сподіваємося, що наша публічність неменше горячо її прийме. Віддавна бо давалася відчувати конечна потреба такої літературно-наукової часописи як власне „Товариш“.

Поодинокі випуски можна дістати або і дальші замовляти через нашу редакцію.

ВАТРА,

літературний Збірник Василя Лукича, виданий коштом членів руского касина в Стрию на дохід того-ж, вже появилася в розпродажи.

Ціна 1 прим. з пересилкою реком. 1 зол. Замовляти можна через часописи рускі або відносячись впрям до виділу касина.

Літературне Товариство

„РУСКА БЕСѢДА“

в Чернівцях (Улиця Петровича, ч. 2.)

має на складі:

Ілюстровану

„ПРОСКУРКУ“

подарунчик для чемних діточок, написав Ю. Федькович, по 10 кр. за книжочку.

„Жовнярські пісні“

з нотами і образками, уложив Ю. Федькович, ціна 20 кр.

„НАУКА ЧИТАНЯ і ПИСАННЯ“

Методика Омеляна Поповича по 25 кр.

«Буковина» виходить
1. (13) і 16. (28.) кожного
місяця.

ПРЕНУМЕРАТА

платна в Чернівцях
виносить:

на цілий рік 3 зол. — кр.
" пів року 1 " 50 "
" третину " 1 " — "

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежить.

Всі предплатителі
дістануть з 12. числом без-
платний літ. додаток 4 ар-
кушів.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Від видавництва „Буковини“.

Слідуючим числом кінчиться 4. рік «Буковини». Всім довжникам нашим висилаємо особними кореспонденційними картками викази, кільки хто винен за «Буковину» і за котрий час. Єсть се останнє напіннене з нашої сторони, а хто найдалше до кінця сего року непоповнить свій довг, тот вибачит коли ужиємо інших мір, котрі сим наперед заповідаємо і ніяк незалишимо. Доста з нас труду, який жертвуємо на видавництво газети, котра щиро й совістно служить просвіті і поступови, а тим то й добру нашого народа; докладати на конечні кошта газети з нашої небогатої кишені й висилати газету заможним людям даром, сего не повинен загал від нас вимогати. Хто побирає газету нашу, не повинен жалувати того жебрачого гроша, який коштує она. Особливо наші світліщі люде повинни почуватись до обовязку точної предплати. Ще раз звертаємо увагу всіх довжників наших на то, що наступила крайна пора вичікування й напominання, та що ми поза сей рік нікому, а нікому ждати небудемо, а ужиємо хотьби й немилих способів, щоби стягнути належитости, як то вчинилисьмо вже з тими, що свої давні залежлости ще й доси неуплатили, котрим ми одже 2, 3 ба й 4 роки надармо ждали. З такими байдужними людьми годі вже дальше мати обачіння. Тим менше заслугоють они на то, коли поберавши нашу газету 2 і 3 роки, неуплатили і доси нічого, а на наші напominання получені з трудом і видатком, ще розгнівалися. Надзвичайно великі

видатки, які малисьмо сего року, приневоляють нас стягати всі залежлости, а то ще тим більше, що можливу надвишку призначилисьмо на кавцію, котру при помочи щирих патріотів в топі 1889. року надіємось зібрати, щоби «Буковина» найдалше з 1890. роком виходила щотижня. Ся ціль і почуте обовязку, яке мусять мати кождий чоловік з характером, не то вже Русин-патріот, се все, надіємось, спонукає наших довжників вирівнати свої залежлости і не привести нас і себе в прикре положене примусового стягання належитостей.

На другий рік будемо висилати нашу газету тільки тим, що зложат передплату з гори та і дотеперішним совісним абонентам нашим, котрі показали на ділі, що зрозуміли потребу щирої рускої газети на Буковині в теперішню важну для бук. Русинів хвилю.

В новім 1889. році виходити буде «Буковина» що другого четверга кожного місяця. З того вийде предплатителям нашим двояка користь: по першім буде «Буковина» правильно кождої другої суботи і на найдалшій почті, відки єї, коли почта не в місци, післанець що другої суботи напевно відобрати може. Друга користь то та, що замість дотеперішних 24 буде річно 26 чисел «Буковини», одже о два аркуші більше.

Хто заплатит, чи то на раз, чи в ратах, цілорічну предплату дістане по цілій уплаті будь котрий рочник „Бібліотеки для молодіжи“ за доплатою 30 кр. або буковинський ілюстрований календарь на рік 1889. (10 аркушів друку) за половину ціни, то є за 30 кр. без пересилки

почтової, а за 35 з пересилкою, — або Федьковича «Жовнярські пісні» з нотами і його ілюстровану «Проскурку» зовсім безплатно.

Подаючи се до загальної відомости про симо умильно всіх наших довжників о безпроволочне вирівнане залеглостей, приятелів нашого видавництва о ласкаве ширене нашої газети, а поважані Редакції всіх руских часописей о ласкаве повторене хотя послідного уступу сеї відозви.

Цісарський ювілей

стався во истину днем радости, а то й для тих, до котрих радість майже ніколи незагощас, для бідних. І то не тільки сего року, а по віки і віки буде сей день днинною многоожиданою для тисячів а тисячів народу; бо що рік то нові плоди виростати мут з того доброго зерна, яке по волі Монархи нашого поспалося по широкій ниві нашої вітчизни.

І буковинські Русини, найбідніші в земні добра зі всіх австрійських народів, не пропустили сего дня без сліду, а й свою вдовину ленту положили на жертвеник любови для свого Монархи, а то ось як:

Черновецькі товариства рускі видали «Памятну книжочку» й роздали велике число примірників даром.

Кіцманська громада заложила підвалину під будинок дівочої школи, встала пам'ятну таблицю на громадськ. домі й ухвалила що року розділювати одіжки вартости 50 зол. межи шкільну молодіж; а народні учителі сего повіту поставили Цісареві гарний пам'ятник.

Вацківська громада роздавати ме що року межи шкільних дітей одіж за 62 зол.

Берегомїт над Серетом вчинив так само.

Кіцманський повіт (всі громади) призначили на таку саму ціль 894 зол. річно.

Сторожинецький повіт зложив 2140 зол. на фонд краєвий для запомоги бідних дітей шкіл народних.

Вижницькі громади зложили 415 зол. на шпиталь у Вижниці.

Нові Мамаївці роздали 20 зол. межи убогих школярів.

Путилівська громада заложила новий будинок шкільний.

Василів, Кулівці, Ренужинці, Онуті Цадиківці виставили пам'ятні таблиці.

Брідок, Вікно і Борівці здвигли камінний пам'ятник.

Самушинська громада справила олійний портрет цісаря.

Добринівська громада зложила капітал (доси 245 зол.), з котрого процентів одягати мут бідних школярів.

Стільки доси оголошено.

„ДОПИСИ БУКОВИНИ.“

(З КІЦМАНЯ.) (Відслонене пам'ятника і засноване дівочої школи.) відбулось тут 2. лат. Грудня, яко в день празника сороклітнього правління Є. В. Цісаря. По богослуженню в обох церквах і в костелі, та посвященню пам'ятника й угольного каміння під будинок дівочої школи, відбулось в присутности ц. к. старости ц. Захара, ц. к. інспектора шкіл о. Мартиновича і численної публіки відслонене пам'ятника, поставленого коштом і заходом народних учителів Кіцманського повіту. По відповідній німецькій і рускій промові уч. п. Бігарія зі сторони учителів і відповіді начальника громади г. Снятинчука упала заслона при звуках гимну народного й вистрілах з моздрів. Пам'ятник складається з підстави, на ній стоїть широкий камінний слуп з-на 4м. з німецькою і рускою озолоченою написею, а на вершці слупа красується прегарний бюст Цісаря з білого мармуру.

По відслоненню пам'ятника зібрались о. інспектор Мартинович, черновецькі гості-Русини, кіцманський начальник з відділом громадським і учителі кіцманецького повіту в школі на перекуску. Перший тост підніс голова комітету кіцм. учителів п. Мандичевский на Монарху, присутні відспівали «многая літа.» Другий тост підніс п. уч. Бігарій на п. старосту Захара, а третій на о. Мартиновича. О. Мартинович винив здорове кіцманського учительства. П. уч. Радик нив здорове присутних черновецьких Русинів, на що відповів проф. Др. Стоцький тостом на взаємність учителів-Русинів всіх шкіл, проф. Пігуляк Єротея на учителів-народолюбців, а надуч. Попович Омелян на новку пожертвована діяльність учителів-Русинів в користь народу. Дальше пив о. Мартинович здорове начальника й відділу кіцманецької громади, що не жалус видатків на школи. Голова кіцманської читальні знов підніс здорове світлич Русинів-патріотів. Сі й многі дальші промови, як також гарний спів Черновецьких Русинів, що викликав зі сторони о. Мартиновича тост в честь нашого кобзаря Ісидора (Воробкевича), вчинили присутнім кілька приятних годин. Одного тільки не доставало, а то ініціатора сего празника п. надучителя Івана Микитовича, котрого давний тяжкий недуг день перед тим призубав до ложа. Щирий жаль присутних висказало сердечне многолітствіє відспіване ему.

(З ВИЖНИЦІ.) (Отворене читальні.) І в наше віконце засвітило вже сонце, бо в суботу дня 26. Листопада 1888. зібрались християне числено в православній церкві на св. соборну службу, котру торжественно відслужили в.п. Оо. Томюк, Осташик і Семанюк, а по окінченню відправили парастас за усопших буковинських патріотів Русинів, по тім виголосив о. Семанюк красну проповідь, в котрій доказав, що тільки праця і просвіта можуть наш руский темний народ на рівний ступень з другими народами поставити. Завідав нас по окінченню слова до дому Івана Боберського, де комната була украшена зеленими вінками і де на

середині висів серед красних вінків образ нашого доброго і примилостивого Цісаря Франц Йосифа I., котрий відти як щирий отец на своїх дітей поглядав, і тішися тим, що его спни до просвіти із глибокого сну збудилися. Потім вибралим на председателя зборів щирого приятеля нашого народа вп. п. Ясеницького, начальника суду, котрий нам статуту читальні обяснив, нас до любви і згоди завізвав, нам на всегда свою підпору для читальні прирік і всіх завізвав, щоби піднесли трикратне многая літа на нашого Монарху, підчас чого з моздірів стрілино. Мало у нас таких приятелів народа як вп. пан Ясеницький, дай Боже, аби сей пан з своєю родиною многих і щасливих літ прожив! Промовляли еще до нас вп. п. алюкети: Лучаковский і Коралевич, котрі завше при таких народних торжествах охотно знаходяться, і нас до праці, просвіти і згоди красними словами завзивають. П. Коралевич і тепер до нашої читальні заходять, дають нам всякі добрі ради, подарували нам тим часом 10 книжочок, і заохочують нас, щобим устроїли в пам'ят 40-літнього ювілею нашого найяснішого Монарха вечерок декламаторский, за що ми сему панове за его раду і підпору руске Спасибіг яко подяку виражаємо. Потому приступилим до вибору виділу, до котрого слідуєчі вибрані зістали: о. Семанюк, яко голова читальні, Петро Кременицький, заступник голови, Александер Малирчук бібліотекарем, Лев Тарновецький секретарем і Стефан Лазорак касієром а на заступників: Івана Пердейчука Василевого і Александра Семанюка.

Тепер посипалися добровільні дари для читальні і то: п. Ясеницький 5 зол., п. Лучаковский 1 зол., п. Коралевич 1 зол., о. Осташек 1 зол., о. Томюк 1 зол., о. Семанюк 1 зол., п. Стратичук 1 зол., господарь Семанюк Федор 1 зол., Федор Андрюк 1 зол., п. Петро Кременицький 1 зол., п. Стефан Лазорак 50 кр., п. Лев Тарновецький 1 зол.; так що всіх грошей було 18 зол. 90 кр., за котрі дари сим сердечно дякуємо. О. Семанюк подарував для нашої читальні 95 книжочок: «Просвіти», «Бібліотеки для молодіжи», «Качковського», цілий рочник газети «Буковини», а п. Стратичук дає нам «Діло»; за що ми сим добродіям щирим серцем благодаримо. Потім наступила спільна перекуска, де всі: міщане, селяне і руска інтелігенція при однім столі сиділи і дуже мило забавилися; бо то руска пісня нас до діла збудила; при столі угостила нас добродійка о. Семанюка, котра в правді на то имя заслугує, бо она своїх людей любить і з ними так, як мати з своїми рідними дітьми обходиться; честь і слава їй за то. Найбільші заслуги около відкриття нашої читальні положив о. Семанюк, котрий завсїгди красними науками нас до просвіти і отворення читальні заохочував, і в кінци свою ціль осягнув. Ми тепер маємо красну хату, бо Марія, вдова по Якові Мастиєвичу, відступила нам даром свою комнату, і там ми тепер сходимося, читаємо красні книжки, і маємо надію на лучшу будучність. Лев Тарновецький, секретарь читальні.

(ІЗ ЧЕРНІВЦІВ.) [О румунизаторскім празнику], який відбувся в черновецькій резиденції, неприхили ще вісти. Черновецька газета „Bukowinaer Nachrichten“, орган німецької ліберальної партії, написала на сей темат поважну й об'єктивну статтю, засуджуючи румунизаторську політику керманців бук. прав. церкви й підносячи справедливість протесту прав. Русинів. — Віденьська „Deutsche Zeitung“ вияснила світові ложну вість подану „Press-ом“ в сій справі, о котрій ми в попереднім числі згадували. Найцікавійшу вість подала однак Сучавська «Ревіста політик». В дрібних вісгях спомінає она кількома словами про празник румунизаторский, а на иншим знов місци розбирає статтю Віденьської газети „Wiener Tagblatt“ і каже дословно: «Митрополит Морарь-Андрієвич лїпний Москаль (Рус) як Румун.» (Примічаємо, що «Ревіста» все робить ріжницю межі Русин (Rutean) і Москаль (Рус). По сім обясненню «Ревісти», котрій Митрополит Морарь ще за слабій Румунизатор, не дивуємось чому на празник румунизаторский наспіли благожелання «Науки», «Русской Правды» и «Букавіни». Обединителям московским придаєсь румунизація, бо й она спомогає перекинчництво, бо хто перейшов з руского на румунське, піде ще лекше з румунського на московське, як тільки повіє вітер з опівночи. Тому й не дивно, що навіть маститий професор о. уніят-обдинитель глагольствував оногди проти бунтівників-Русинів; сарака він незнає ще мабуть, що его «роптание» присутним на тімже «пїршествованїї» православним священникам цілком неприпало до серця. Гратуляція одної віденьської «Букавіни» спонукала репортера нашої любезнійшої «Черновіцерки» занотувати ложну вість, що майже всі (!) рускі (ruthenische) товариства Австрії (!) поспішили з гратуляціями на румунизаторский празник, наколи навіть черновецька „Букавіна“ мимо „настоїванія“ старших уніятских голов не пішла в гратулянти. — Еще один цікавий епізод з румунизаторского празника! Ото председатель місцевої ради шкільної в Р., довідавшись, мабуть, що підвладний учитель прилучився до протесту черновецьких православних Русинів, увільнив дітей від науки на день празника і змусив таким способом заклопотаного учителя взяти участь в «шестїї» до резиденції. — Еще щось з тогож поводу. «Ревіста» каже, що незнає котрі суть провідники черновецьких Русинів і именує зі свої сторони г. Кириловича, ставляючи его на чолі звїсних 3 членів комітету. Ми православні Русини дякуємо за превелику честь і просимо світлий ряд румунизаторский затримати собі г. Кириловича яко «Русского від паради» на можливі дальші празники, як н. пр. 70-літні роковини уродин о. Калінескула і т. п. добродіїв. В кінци запримічу, що й ческа праса озвчалась оногди про нашу борбу з румунизаторами. „Politik“, розбираючи утопії обединителя Ламаньського, пише: «Відомо чейже, що вже від літ лютує на Буковині завзята борба межі православною ерархією румунською (румунизаторскою! Ред.) а руским населенем. Богато руских громад, а остатним ча-

сом Раранче, переступило задля того до унії, а в новітнім часі усунулись Русини буковинські відучасти в ювілейнім обході архієп. Мораря.

Православний.

(З ПІД ВИЖНИЦІ.) (Латинський «поп») В чернівській газеті польській вичиталим, що латинський «поп» нам заборонив читальню в трупарни отворити, желеє нам однакож до сего діла „*szczęść Boże*“. Ото собі раз зарозумілий «поп», коли гадає, що має право такі заклази видавати, миж знаємо, що трупарня належит до політичного уряду. Сему добродієви, котрий — мимоходом сказавши — недавно тому знов одну жінку із Черногузів на дорозі батогом побив і їй потому 2 зол. заплатив, щоби она свою скаргу із суду відтягнула — дякуємо ему за его щире(?) „*szczęść Boże*“. Ми на читальню малисьмо більше комнат від чесних газдів задармо, як і нам навіть і в гадку неприходило в трупарни читальню отворювати, о чім можна із нашого протоколу предложеного в. ц. к. старостві переконатися. Но сей лат. «поп» дуже воює; бо хоче в нашій трупарни пастуха для своєї корови, котра в цвинтари через ціле літо паслася, тримати, позволяє на цвинтари кучу для безрог будувати, так що нам годі до нашої св. церкви йти, бо мусимо коло свиней, переходити і при тім із тої кучі всякий смід зносити, о чім ми політичну власть сим увідомляємо, і просимо, щоби сему злу зарадила. Поп латинський добре знає, що ані латинська ані міска громада на вибудоване нашого дому Божого й одного крейцара недала, однакож сей чоловіколюбєць хоче в нашій хаті панувати, розказувати, і гадає що кождий мусит его слухати; бо то ось! я собі пан і баста. Ми дякуємо вам, латинський попе, за опікуєство в нашій хаті, бо Богу дякувати нам вже 24 роки давно минуло.

к.

Що нового в світі?

На чудо та диво цілого світа загоріла була в послідних днях газетярська борба межи Австрією а Німеччиною. Молоденька австрійська газета „Schwarz-Gelb“ мала дати до того повід напавши на заграничну німецьку прасу. В слід за тим посипались з обох сторін такі громи, що всякий мусів спитатися, що се значити має. На щастє скінчилось на самих газетярських погромах, а все зведено на то, що заграничним Німцям не в лад політика графа Тафого, на що обурились австрійські газети, що Німці мішаються до нашої внутрішньої політи. Та, як уже сказано, буря проминула, а сердечна ґратуляція німецького цїсаря вислана нашому Монархови в день его ювілею виявила світови, що австрійско-німецький союз тісний, як і перше. Більше нового майже й нема; бо все нові та нові видатки ріжних монарств на узброєня та стара вже річ, а чн і коли діждємось новини о розброєню, хіба Бог знає. Росія, кажут, нерозпустит війська на заході, бо боїт-

ся, а ті на заході так само тому розброюватись неможут. В Сербії вибирати мают наново виборців скупщини, бо люди скаржутся, що ряд непошанував слова короля а мішався до виборів. В Болгарії, з відки вся біда на Европу пішла, тихо хоть мак сій. Черногорцям, чути, буде Росія кораблі. В Румунії вибрали нових міністрів, як кажут, прихильних Росії. На границі російско-румунській буде Росія мости на чайках, а збороняє Румунії будувати кріпости граничні. Оттаке пишут газети, скілько на тім певного, хто май знає. Тільки напевно певно, що теперішній час все ще непевний, тим більше, що Росії удалося затигнути у Франції велику позичку, та що Франція з Росією дуже братаєсь. Що з того буде, Бог знає, та, що Бог дасть, то й буде.

БУКОВИНЬСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСЬКІ.

Головний збір тов. «Руска Школа» відбувся минувшої неділі. Із справоздання виділу записуємо: число членів виносит доси 60; каса виказує по відтрученю видатків 37 зол. 15 кр. Виділ держав 11 засідань, предложив меморіал в справі руского шкільництва С. Е. міністри просвіти, видав один випуск часописи «Руска Школа», виклонотав на ціли товариства запомогу у краєвого сойму на р. 1888 і 1889. по 50 зол. — Збір ухвалив, щоби виділ завізав членів залягаючих з вкладками за минувший рік до уплати, аби видавав дальше часопись «Руска Школа» правильно що кварталу, і старався о заснованє філій. — До центрального виділу увійшли п. т. сов. Винницький, проф. о. Воробкевич, конц. Гулка, уч. Кайндль, уч. Никорович, проф. Пігуляк Єротей і Юстин, надуч. Попович, уч. Руснак, проф. Др. Смаль-Стоцкий і уч. Шкуртан; а яко заступники: уч. Войновский, надуч. Зугаєвич і уч. Пігуляк Дарій. — Збір закрито подякою членам замісцевим за їх присутність.

Жертви на „Народний Дім“ в Чернівцях: 3 попередних виказів 498 зол. 60 кр. Дальше жертвували п. т. нанове: Юліан Суховерский на руки Созаньского 1 зол., Лучаковский зібрав на однім весілі і прислав через редакцію „Діла“ 8 зол. 50 кр., Директор Теодор Білоус з Коломиї 3 зол., Зібрано на вечерку „Союза“ дня 8. (12.) 7 зол. 11 кр., Н. Н. півец церковний в Садагурі 1 зол., дрібними датами зібрав п. Кирчів в Вашківцях над Черем. 17 зол. 33 кр., в Каранчеві 1 зол. 53 кр., в Руськім Банилові 7 зол. 14 кр., в Мілієві 5 зол., 37 кр., в Іспасі 4 зол. 48 кр., в Черногузах 8 зол. 75 кр., в Стебни 2 зол., в Довгополи 2 зол., в Дихтинци-Путилові 5 зол. 50 кр. Разом 54 зол. 10 кр., всего разом 573 зол. 31 кр. За що маєм честь висказати сердечним датами і ревним збирателям щиро руске „Спасибі“.

XIV. роковини «Союза», тов. руских академиків в Чернівцях устроєні минувшої суботи випали дуже світло. Просторна зала гостинниць „Russie“ на-

повнилась битком гостями, іменно явились: ректор університету проф. о. Попович Константин, всі тямущі Русини черновецькі і скілька замісцевих, представителі рускої міщанської читальні в Чернівцях і многих товариств академічних. Крім того взяли многі посередню участь в сім празнику, о чім посвідчили численні привітні письма й телеграми. Зборови проводив дуже поважно і уміло акад. Семака Ілія, котрий на вступі виголосив слідуючу шумними окликами многократно переривану промову.

Світлий Зборе!

Як перед XIII. роками попередники наші, так зібралисьмося і ми, щоби грімким словом прилюдно заявити, що жие „Союз“ наш стародавній і не зівянули руки молодечі, що високо держат народну хоругов!

Разом з заснованем Черновецького університету з'явивсь і „Союз“ на світ Божий, він першим і найстаршим академічним товариством! XIV. рік, як тямущі рускі студенти, ведені любовію до народа заснували огнище для себе, щоби попри фахові свої науки навчитись і усталитись до труду в користь руского народа, усовершитись на колишних достойних провідників і зашитників рідних своїх братів. І виправді вийшли з „Союза“ люде, що сегодня займають поважні становиска в людській суспільности і щиро працюють в хосен свого народа.

Надто неуходит оминуті, що молодіж наша перенята яснійше і сильнійше як ніколи передом народною свідомостею іде сміливо з духом часу і являесь грімким речником нових думок, перенявших народно-руську суспільність. Плекати свій народно-руський язык, — будити почуте щиро-руське між молодіжею і нести просвіту під сільску стріху; се наша задача — се наша ціль! До осягнення своїх цілей удержує „Союз“ читальню і бібліотеку, устроює вечерки з співами і відчитами, уладжує вандрівки і висилає відпоручників на відтворене читальне, щоб познакомилась молодіж з своїм народом, щоби милозвучнов піснев і сердечним словом заіграти братів селянів до просвіти!

Свідомість народна, котру засівати по Буковині „Союжане“ не мало причинились, запалахтіла на всіх кінцях краю. Се бо обняли ми в любови найменшого брата, зближившись до него яко щирі свояки!

Ми народа держимось! Держимось его не яко патентовані авторітети, що цвіт-самодур садят на ниві плідній, но показуємо світови наш руский народ з его орігінальними звичаями і обичаями з его мовою і піснею і стараємся по силам, щоби поважно і достойно наш народ явився на всесвітній шахівниці!

Не есьмо такими песімістами, щоби всякий новий прояв на поли письменства уважати за зраду, поповнену на святощах народних, як і не есьмо такими ігнорантами, щоби не віддати приналежного узнання сердечним личностям, попровадившим безлад в письменстві о крок наперед до ясности.

Темноту і нелад боронити непристойт принаймій молодечій груди!

Об землю з реакціов і мнимим консерватизмом, поступ наш оклик!

Він не вмер, він ще жие

І о власній силі йде

І простуєся — міцніє

І снішит туди, де дніє.

Словом сильним мов трубою

Міліони зве з собою!

Се задача наша, се бажання наші, се порив найглубшої нашої душі. Не оглядаємось за апостатами, не журимось о слабодухів, не зважаємо на обчорнювання і крики народних крутарів і ворожбитів.

Хто хоче волі і правди для всіх, той милим взором погляне на наш „Союз“.

Витай нам Світлий Зборе товаришів і приклонників „Союза!“ —

Не менше хорошо і з чутем промовив в честь С. В. Цісаря ак. Костецкий Михайло слідуючими словами:

Високоповажані гості і любимі товариші комітони!

„В своїй хаті своя правда і сила і воля!“

Хтож в стані заперечити правду словам тим, похопленим із уст поета Шевченка, пробудителя життя нашого 20-мільонового руского народа! Сама вже природа кладе ті милозвучні слова в серце чоловіка любячого свій край, свій нарід.

Суть однак люде слабого духа, несталого характеру, котрі заваблені фатаморганними надіями своїх псевдоприятелів кидаються в рамена ворогів, в тій гадці — що знайдут в чужій хаті правду, силу і волю!

Над такими людьми мусимо лиш боліти і жаль нас збирає, коли зважимо, що і наша Русь мати видала таких слабодухів, котрі даються ловити в сіти того велита, мнимого обединителя Славян.

Правдиві однак Русини патріоти, котрі любят рідну матір, плекают в честний спосіб свою думу і свою пісню. На то можемо бути ми певно горді, бож і не починали Русини, одномішленники наші нічого такого, що стоялоби в суперечности з інтенціями Династії і интересами монархії Австрійської. Ми не сумнівалися ніколи о прихильности нашого Монарха для руского народу. Вже від самого вступлення Его Величества Франц Іосифа I. на престол, завсїгди гляділи Русини народовці, як на щирого покровителя свого і опікуна, в кожній потребі і все були о тім пересвідчені, що кілько разів наша народність одержала що небудь з гори для свого розвою, то за се має дякувати не кому иншому, як тільки своему Монархови, котрий памятає на особливі заслуги „Тирольців Входу“, для корони і держави.

Вдячностею ведені для того щирого покровителя і опікуна руского народу взношу сей пугар в имени моїх товаришів з окликом: Его Величество Франц Іосиф I. най жие многая літа!

Монарше «многая літа» співав з одушевленням цілий збір.

Третю бесіду в честь „almae mater Francisco-Josephinae“ держав по німецьки акад. Дашкевич; на що відповів ректор університету тоаством на молодіж руску, що придержуєсь вірно свого рідного народу.

Сов. Винницький, голова «Народного Дому» в Чернівцях пив здорове патріотичної молодіж рускої, котра має даліше будувати й хоронити «Народний Дім», під котрий старші Русини положили вже підвалину, но котру відступники народа руского раді би розвалити.

Проф. Др. Стоцкий пив на успіване серйозної глибокої науки межи рускою молодіжею, котра одна спосібна привести їх до людей і спасти від блудної дороги.

Проф. Пігуляк Єротеї пожелав, щоби старшим Русинам судилось побачити й натішитись ще плодами рускої весни, котра тільки що пробуджуєсь.

Заступники ак. тов. «Ак. Читальня» і «Рігієа» пили здорове старих любих товаришів «Союзанів». Тільки одна промова представителя польського «Огніска» на темат сумної бувальщини і о «чужих людях» зробила немиле вражене й лиш гостинности рускій має бесідник завдячити, що обійшлося без належної відповіді.

П. Тиміньский пив здорове молодіж, що буде будучність не на „великах“, а о своїх силах.

Подякою прибувшим гостям закінчилась часть офіційальна, а іменованем д-ра Стоцкого на предсідателя розпочалась друга весела часть в присутности всіх гостей. На завізане говорив надуч. Попович на темат: „в началі бі один „Союз“, а послі настав ще й „Заздорь“. Веселими розмовами й піснями продовжено забаву даліше під проводом надуч. Поповича, а закінчив її в „Russie“ конц. Штоклев, коли закінчилась она в загалі годі нам сказати, бо оставилисьмо ще о 4. рано многих в добрім гуморі. Що й всі промови офіційальної части переплітувано хорошо відспіваними піснями, про се у Русинів злишно й споминати.

Ще раз зазначуємо, що вечерок „Союза“ удався вповні, се най буде ему довід о приклонности щирих Русинів і многих поважаних чужих мужів, а заразом і захоотою держати все в гору рускі народні ідеали.

Один з гостей.

ДРІВНІ ВІСТІ.

(Е. Е. п. президент краю) продовжає зазнайомлюватись з народним руским язиком і письмом і покликав до помочи надучителя Омеляна Поповича.

(Читальня в Вижиці) устроє в сю Неділю 4. (16.) с. м. вечериці з співами і деклямаціями і запрошає на них всіх щирих Русинів, особливо з околиці. Чистий дохід призначений по половині на чернівський «Народний Дім» і на Вижицьку «читальню».

(Старостою) черновецького заміського повіту (на місци барона Гормузакія) іменований дотеперішній комісарь сего староства п. Штокера.

(Катихитуря руска) для гр. ор. учеників Черновецької гімназії на жаль ще й доси необсаджена; а ученики рускі приневолені ходити на румунські виклади, котрих они нерозуміють, а румунський катихит не може їм помочи, бо знов по руски незнає. Як зачуваємо, краєва рада шкільна хоче іменувати священника-Русина, се справедливе намірене ради шкільної утішило довгопокривджених прав. бук. Русинів, коби се тільки чим скорше наступило; щоби хоть другий шкільний піврік не пропав марно!

(Президентом) окружного суду в Сочаві іменовано совітника черновецького краєвого суду барона Д-ра Гната Шимоновича.

(Богатий жид), барон Гірш записав проценти з 12 міліонів франків на просвіту галицьких і буковинських жидів. На наших жидів припадає з 30 тисяч річних відсотків. Отак то дбають багаті жида о просвіту бідних братів своїх; а у нас жалують досить заможні люди скільки левів на «Народний Дім». Ой бідні ми, бо мало у нас, та не так гроша, як доброї волі.

(Черновецький магістрат а руска мова.) В память ювілею цісарського ухвалено виставити на черновецькім будинку магістратскім памятку таблицю з німецькою, румунською і рускою написею. В день ювілею й відслонено сю таблицю з німецькою, румунською і московською написею, тай то ще з грубою ошибкою в самім імені Цісаря; бо замість Франца Іосифа написано Франци Іосифа. Незнаємо, чому магістрат, а властиво п. бурмистр Кохановский мимо виразного жаданя навіть радних Німців, щоби напись на новій таблиці була руска, а не московська, як на таблиці о 25-літнім ювілею, невдоволив справедливому бажанню, невіднісся, куди слідє, ба навіть не сказав поправити грубу ошибку у височайшім імені Монархи, що дуже легко і конечно зробити ще й тепер. Дивно, що під начальством бурмистра-Славинина, котрий знає, що руска а що московська мова, одна і друга таблиця носить московську напись, наколи під час несвідомого рускої мови був. бурмистра Амброса написи на таблицях улиць виготовлені по руски. На ще одну дивовижну руску напись звертаємо увагу радних-Русинів, а то на таблицю виставлену на „шіфі“, де замість: „Гальмуй колесо!“ красуєсь напись: „Колисо галувати!“ Ніякий селянин з Ставчан та ні з цілої Буковини незрозуміє написей ніби-русских на черновецькім магістраті і на „шіфі“, онж від і для бук. Русинів, а не Новоселецьких купців, тай краєвий азик руский, а не московский.

(Рада державна) у Відні ухвалила закон о неподільности господарств середньої величини й приступила до наради над новим законом войсковим. Посол Рігер провідник Старочехів держав довшу бесіду, в котрій зазначив, що ні Чехи, ні ніодин инший австрійський нарід славянський в своїм власнім інтересі не може бажати прилученя до Росії, а що тільки в Австрії видят Славяне свою будучність. Молодецьх Греґр бажає величної й сильної Австрії при совістнім рівноуправленню всіх народів, що наступити мусят.

(Хто підпирає католицизм на Буковині?) Чи наша газета, що перша звернула увагу на раранецку справу і на сотки діл нинішних керманичів бук. прав. церкви, котрі як раз відвертають від православної церкви? Сей закид проти нашої газети можуть підносити тільки засліплені вороги наші; бо ми стояли, стоїмо і стояти будемо в справах релігійних на становиску нейтральнім, о скільки через то ненарушуєсь добро нашого руского народа. Затомість мусит кождий безсторонний і правдолюбивий признати, що найбільше

пошкодили до нині православію ті, котрих задачею єсть стояти на сторожі сеї церкви. Румунізація засліпила їх та ще й других. Ті другі, то православні (!) бук. посла до ради державної. За миску румунізаторської сочавиці причинились п. Зота, пок. о. Митрофанович і барон Стирча своїми 3 голосами до того, що рада державна більшістю сих 3 голосів прийняла новелю шкільну, котрою віддано всі бук. школи міські в руки католицьких, коли не жидівських, управителів. Перший плід новелі лежить перед нами, ото конкурс на місце управителя 4-кл. школи міської в Чернівцях потребує від управителя кваліфікації з католицької релігії. Як довго обовязувати буде новела шкільна, так довго nebude православний учитель управителем нїдної бук. школи міської. Чи ж наші румунізаторські політикани не могли за прикладом галицьких дідичів виняти Буковину з під новелі? Аджеж посла Др. Томащук і Вагнер булиб їх підперли. Так щож румунізація заставляє бук. прав. консисторію і православних послів підпірати й католицизм, хіба тому, що Рим, майка романа, католицький?

ДЛЯ НАУКИ І ЗАБАВИ.

ЗА ЩО Ж?

(Оповіданє Данила Мордовця.)

П.

Тихий, теплий, та ясний ранок. Сонечко тільки що вишло ізза зеленого бору, але не пече; а наче ластиться до всего, на що гляне. Високо, високо, десь в небі жайворонок щебече. А ізза вигону тихий вітрець дине, та осокою понад Богом шелестит. А вдовш берега Бога йдуть молодички, волок (сітку) тягнут, рибу ловлять.

— »Тихше, тихше, серденько, нехлопоцись так; неподохай рибу!«

— »Та я-ж тихисенько.«

— »Он, у тому куточку може раків добудемо.«

— »Поможи, Боже, на раків!«

Забрили в куточок. Дівча з відром на рибу на березі йде, торбу на раків несе, та весело підлигує (підскакує), немов козеня до матери.

— »Тихше бо, Химцю! нелякай риби!«

— »Та я, дядинько, нелякаю.«

— »Ану забродь швидче, та до берега тягни!«

— »Зараз, зараз. — Оце який великий!«

— »І гаразд, що великий; поможи Боже! Може чи не сом наймався.«

— »Колиб, Господи! — тягне, тягни!

Витягли сома.... з чорною косою, та з білим личеньком, та з чорними бровами...

— »Ох, матінко, царице небесна!«

— »Богородице, помилуй нас!«

Витягли утоплена. Довгі мокрі коси поприлипали до білих плечей, до білої сукні. На мертве личенько, трохи вже синє, поприлипала инде зелена ряска. А очі незамкнені, дивляться на те синє небо, де той Бог Ізраїля страшний та правдивий... Вонаж молилася до него, прохала; нічого невимолила, опріч зеленої ряски

на дівочу косу, та чорного рака, що вже заліз за пазуху, та впився в молоді білі груди...

Наловили молодички раків! Наче божевільні кинули вони і волок і рибу і прожогом (без пам'яті) побігли до села, наче хто окропом облив їх...

Прийшов сотський з людьми. Назбігались баби, дівчата, паробки, дїтвора, видимо, невидимо. Здалека стоять, та дивляться: бояться близько підійти. Діте туються до матерей; ховаються, яке за дівчатами, а яке за паробками. Усі стоять такі бліді, перелякані; пошіднирали щокі кулаками, та хитають головами; коли не та, то инча важко зітхне, та на небо до Бога гляне.

А утоплена лежить наче жива; тільки бліде личенько немов крейдою припало, рожеві губоньки наче від холоду трошки посинїли. Білі тоненькі рученята вповдовж тіла витяглися. Сонечко світит, як і вчора і позавчора світило; але вона вже небажит его і воно вже негріє її.

— »Ой матінки, вона ще жива!«

— »Чи вже ли, жива?«

— Жива, он глянтьте, груди під сорочкою колишуться, піднімаються.«

Мати Божа! і справді піднімаються: вона дине.. Ні! даремна річ, вона не дине; то не груди піднімаються.

— »То рак, рак! от дурні баби аж налякали.«

— »Рак! рак! ато вигадали, дине!«

— »Де вже дине; другий день під водою.«

Рак виліз зза пазухи і поліз далі по утоплений, чипаючись за її мокрі коси. Та чогож ви стоїте, витрішки ловите? Чому невіднімете тіло?... Суду боїтеся?.. Ба!... А тоді, як били, грабовали жидівське добро, та ногами топтали, тоді, мабуть, не боялися суду? Підніміт же! се ваша справа! Чуєте! Чи може позакладало, може недочувасте, як ніби з неба голос обзивається за неї.

Ні, ніхто не посміє й доторкнутися до мертвої... Ще нехай становий приїде, що то він скаже.

— »А якаж вона гарна! неначе намальована!«

— »Шкода!... та се не з нашого села; у нас такої красавиці жидівки небуло.«

— »Хіба се не Рівка?«

— »Яка Рівка? Аврумкова донька?«

— »А може се Гершківна або Мошківна.«

— »Ні се якась зайзжа, кажут, з батьком, з богатим, пребогатим жидом з Бердичева приїхала.«

— »Матінко, он під сукнею щось ворухнеться!«

— »Не що, як раки!«

— »Повну торбу раків набравби, паробки шуткують. »Звістно жидівка і тоне, а раків ловит... ха, ха!«

»Чого ви над мертвою гогочетесь! дурні!« озався сотський.

— »Становий! становий їде!... тікаймо люде звідсіля! втікаймо!«

— »Дівчата! швидче побіжимо! втікаймо!«

— »Мамо! мамо! сховай мене де від станового,

щоб він непобачив, та невзяв до себе. Я жидів небив...
то Опанаско бив жидинят.

— »Цить, гаспиде!«

От і становий. А хто же то за ним біжить, та
пейси на собі рве? Хто же як не батько утопленої...
Ой, якже він, старий, убивається за нею!.. Усі розсту-
пилися немов віви від чорної собаки.

— »Ой вей, ой вей! сеж моя дитина!.. Сара!..
Боже мій!«

Сива голова так і припала до мертвого тіла,
руки вчепилися за мокру сукню, та так і задеревеніли..
(Конець буде.)

Н о в і к н и ж к и.

„БІБЛІОТЕКИ для МОЛОДЬЖИ“ 7. книжочка
містить в собі життєпис Цісаря Францъ Іосифа І. з 12
прегарними образками з життя Монархи.

„БІБЛІОТЕКИ для МОЛОДЬЖИ“ книжочка 8.
містить в собі: 1) Св. О. Николай. (Изъ „Руского
Лѣтника“ Юрія Федьковича.) — 2) Андрѣи Бого-
любскій (Изъ Ол. Барвінського перекладу Косто-
маровою „Історію Руси.“) — 3) Куропатва. (Стати
Молодченка). — 4) Чому Юрко Гарбузенко
ставъ начальникомъ села Темносвѣтки?
(Переповѣвъ Данило Млака). — 5) Зъ цѣсарско-
го ювілею: 2 образки города Вѣдня зъ року 1858
и 1888. 6) Вѣль и жаба. (Байка.) 7) Послови-
цѣ. (Изъ збѣрника Данила Млаки). — 8) Дещо для
дѣточокъ: Шануйте старшихъ! (Повѣсточка Евгеніи
Ярошиньскою) — Старіи и новіи предилатники „Бібліо-
теки“ получаютъ зъ слѣдующими книжочками 8 портретів
славнихъ Русинів. Предилата по 1 зол. на рік прийма-
єсь ще.

БУКОВИНСЬКИЙ

Альманах „Союза“,

щоб на 12 печатаних аркушах великою 8^{ми} жѣстит в собі
значне число поезій и повѣстей продає за третину первісної
цѣни: 50 кр. (з пересилкою 55 кр.)

Редакція «Буковини.»

В А Т Р А,

літературний Збірник Василя Лукича,
виданий коштом членів руского касина
в Стрию на дохід того-ж, вже появилася
в розпродажи.

Ціна 1 прим, з пересилкою реком. 1 зол.
Замовляти можна через часописи рускі або
відносячись впрост до виділу касина.

БУКОВИНСЬКИЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рік 1889.

виданомъ товариства „Руска Бесѣда“,
уложивъ Омелянъ Поповичъ
вже вийшовъ и продаєся въ „Руской
Бесѣдѣ“ и по всѣхъ книгарняхъ.

Цѣна 60 кр.

(Зъ почтовою пересилкою 65 кр.)

ПЕЧАТНЯ

Г. ЧОППА

В ЧЕРНІВЦЯХ, улица божницѣ ч. 8.
поручаєсь к скорому і елегантному виготовленю

ВСЯКИХ ДРУКІВ

и:

ТВОРІВ, БРОШУР і ЧАСОПИСЕЙ

на всѣхъ языкахъ:

оповіщень, табель, цѣнників, циркулярів, адрес-
нихъ і визитовихъ карт, увѣдомлень о заручинахъ,
запрошень весільнихъ, листовихъ паперів і об-
верток зъ фірмою і проч.

і забезпечує дуже умірені цѣни.

СКЛАД ДРУКІВ ВСЯКОГО РОДУ

для п. к. войска і жандармеріи, для п. т. уря-
дѣвъ, громад, колектантів, приватнихъ і т. д.

ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ.

Папір і прибори до писання продаються
гуртом і подрібно.

Літературне Товариство

„РУСКА БЕСѢДА“

в Чернівцях (Улиця Петровича, ч. 2.)

мас на складі:

Ілюстровану

„ПРОСКУРКУ“

подарунчик для чемнихъ дѣточокъ, написавъ
Ю. Федьковичъ, по 10 кр. за книжочку.

„Жовнярскі піснї“

з нотами і образками, уложивъ Ю. Федьковичъ,
цѣна 20 кр.

«Буковина» виходить
1. (13.) і 16. (28.) кожного
місяця.

ПРЕНУМЕРАТА

платна в Чернівцях
виносить:

на цілий рік 3 зол. — кр.
" пів року 1 " 50 "
" третину " 1 " — "

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Найдінго і
в трафії Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі донеси адресувати на-
лежит.

Всі предплатителі
дистанут з 12. числом без-
платний літ. додаток 4 ар-
кушів.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Від видавництва „Буковини“.

Сим числом кінчимо 4. рочник «Буковини» і дякуємо всім, хто доси спирав наше видавництво й допоміг ему мимо різних не-
втомимих заходів ворогів руского народа щасливо перебути і сей рік в борбі за долю-волю, просвіту і поступ нашого народа. «Ми не лукавили, ми просто йшли, у нас нема і зерна неправди за собою», се було доси, та буде й надаліше гаслом нашого видавництва. З сим окликом запрошаємо всіх щирих і самосвідомих Русинів до обновлення предплати на 5. рочник «Буковини».

В новім 1889. році виходити буде «Буковина» що другого четверга кожного місяця. З того вийде предплатителям нашим двояка користь: по першім буде «Буковина» правильно кожної другої суботи і на найдалішій почті, відки єї, коли почта не в місці, післанець що другої суботи напевно

оже. Друга користь то та, що за-
рішних 24 буде річно 26 чисел
одже о два аркуші більше.

платит, чи то на раз, чи в ратах,
ціло річ у предплату, дистане по цілій
уплаті будь котрий рочник «Бібліотеки
для молодіжи» за доплатою 80 кр. або
буковинський ілюстрований календарь на
рік 1889. (10 аркушів друку) за половину
ціни, то є за 30 кр. без пересилки поштової,
а за 35 з пересилкою, — або Федьковича
«Жовнярські пісні» з нотами і егож ілюстро-
вану «Проскурку», або дві чотириаркушові літе-
ратурні книжочки «Зерна» із 1887 і 1888. р.
зовсім безплатно.

Подаючи се до загальної відомости про-
симо умильно в сїх наших довжників о без-
проволочне вирівняне залеглостей, приятелів
нашого видавництва о ласкаве ширене нашої
газети, а поважані Редакції всіх руских часо-
писей о ласкаве повторене сеї відозви.

З КІНЦЕМ РОКУ.

Рік 1888. був для буковинської Руси дуже тяжкий. Несподівана скоростигна смерть нашого бояна
бл. п. Юрія Федьковича була наче віщуном лихолітя
для буковинської Руси й тяжко двигала она хрест,
який з початком сего року положила смерть незабут-
ного нашого бояна на нашу «Буковину» а тим то й
на цілу буковинську Русь. Сегож року підняли різні
вороги Русинів свої голови вище чим коли небудь
взялись за спинюване й півечіне всяких діл піднятих
громадкою буковинських руских патріотів в користь
народу. Проти «Буковини» повстає Купчанкова «Русска
Правда» і в негідний і безстидний спосіб баламутит
она несвідомий наш нарід. Проти руских товариств
засновують черновецькі десперати-обединителі общество
«Букавіну» на збаламучене рускої молодіжи а тим то
й народу руского. Проти просвіти і двигнення руского
народу підносять ненаситні обдирачі нашого народу
руку і клевети до самого суду на патріотів-Русинів, а
у всім тім допомагають їм румунізатори всякими спосо-
бами. Завязуване нових а діяльність заснованих чита-
лень спинає тьма павок людських в кожний можливий
спосіб. Всякий поступ, кожде вияснене й упорядковане
запутанин і неладу в руских ділах спинає горстка де-
сператів «русских». Всяку нагоду вихиснують вороги-
Румунізатори, щоби ухати усюди людей, котрі слу-
жат просто або хоть посередно їх цілям. А проти
всіх сих ворожих затій стояла громадка щирих Руси-
нів-патріотів без всякої помочи о своїх власних си-
лах, видавала «Буковину» і другі письма для просвіти
темного народа, жертвувала час, гріш і труд свій,

щоби удержати і прибільшити то, що вже придбане, боролась відважно і бодро за правду і силу і волю свого народу, непустивши і одної справи мимо. Справоздання поодиноких товариств і видавництв руских на Буковині покажут се докладніше; а кожний з буковинських руских патріотів-діятелів може з кінцем року сказати сміло, що не пробув марно і сей тяжкий рік; сего, незаперечит також ніхто чесний і справедливий. «Буковина», «Народний Дім», «Руска Бесіда», «Союз» «Читальні» і т. п. рускі інституції стоять нині на сильних підвалинах помімо всяких підлх ворожих забігів вимічених на знищення їх. Одно тільки удалось ворогам нашим, а то спинити гарніший розвій рускої народної справи на Буковині, кидаючи підозріня на бук. труженників руских, забираючи їм дорогий час на відкриті цілої підлости ворожих затій, на вияснене нікчемних цілей ворогів. Давши їм належиту відправу невідозвемося ми більше і словечком про них, най їм вірит, хто хоче, ми поклинаємось на наші діла й ті одні говорять і говорити мут про нас, орозумлят нерозумних, просвітят незрячих, усправедливлят нас перед історією. Не удасть ся ворогам нашим звернути нас з дороги, на яку ступилисьмо й котрою йти будемо до єдиної нашої цілі: добра нашого народу. Хто сего бажає, піде з нами, ми сильно уповаємо на здоровий розум нашого хлібороба-селянина, що й він небавом пізнаєть, хто єму брат, а хто чужому рад. Ся надія додає нам сили й охоти до дальшої праці для нашого народу, котрому від серця желаємо ліпшого нового року, як сей був, що дай, Боже!

НОВА КРИВДА.

Дрожачою від безмежного обурення рукою приходиться вам записати новий факт безгядного, ба умисного обидження найсвятійших чувств руского народу. Ото як довідуємось, мала буковинська рада шкільна поручити релігійне й моральне веденє рускої молодіжи на черновецькій гімназії чужому чоловікови, котрий живучи з руского хліба стоїт на чолі ворожого Русинам табору, котрий, ми о сім переконані, один з присутних Румунів донести міг до «Ревісти» ложну вість о прийнятю рускої депутатії через Є. В. Архикнязя, вкладаючи Єго Високости в уста слова просто обиджаючи руску народність. Рада шкільна мала поставити на пастиря ніжного стада руского вовка, що при різних нагодах словом і ділом показався загорілим румунизатором. Рада шкільна мала, таку розсіяно вість, іменувати проповідника Прокоповича тимчасовим катихитом православної рускої молодіжи на Черновецькій гімназії. Недивує нас, що консисторія проти кандидатів-Русинів замітила нісенітницю, що они за молоді; недивує нас навіть то, що консисторія неспробувала раді шкільній зовсім подання старшого і заслуженого убігателя-Русина. Недивує нас все то; бо консисторія, то гніздо

всіх ворожих затій проти всего, що руске. Консисторія очевидно рада би невидіти рускої катихитурн зовсім, а коли їй се неудалось за помічю такого Чунтуляка, тихого румунизатора, то бажає она мати на тім становищі отвертого й голосного фанатика свого. Дивує нас, ба нам годі повірити, що вже й краєва рада шкільна пустилась тою самою дорогою. Ті самі люди, що нехотіли іменувати Русина інспектором в чисто рускім повіті тому, що він Русин(!), ті самі люди іменуют нині отвертого румунизатора душпастирем, провідником, учителем, духовним вітцем рускої молодіжи? Се вже перевищує все лихо, яке коли небудь Русинам заподіяно. Чи вже й нинішня ліберальна більшість бук. краєвої ради шкільної пішла на услуги ворогів наших? Сего ми ніколи не надіялись, а тим менше в останнім часі, в часі сполучення всіх справедливих і здорово мислячих мужів проти зфанатизованого ворога. Від представителів румунизаторської консисторії, впрочім дуже поважних і правих мужів, тяжко було в сім разі сподіватись справедливости для нас, від заступника румунського віділу краєвого, так само від покровителя і спомогателя всяких руских перекиньчиків, нинішнього директора уч. семінарії, котрий яко за першу прикмету й рекомендацію своїх креатур уважає то, щоби они неналежали до жадного товариства руского, а хіба до москальовського, як уже не румунизаторського; на безсторонність сих двох ми ніколи нечислили. Но деж другі радії-Німці? Чи й они бажають нашого винародовлення? На що й по що? Чи се лібералізм? Забуваєте, панове, що ослабляючи нас Русинів в користь Румунизаторів, прийде на вас в Буковині скорше лихо, як на нас. Ми Русини відносимось щиро і приязно проти всіх справедливих здобутків кожної народности, бажаємо жити з всіма в згоді, ба й в приязні. Від Німців найменше сподівали ми ся такого ворожого нам кроку, та й певно, що незаслужили на него. Тим прикрійше нам дізнати від них такої кривди. Щож дало їм повід до сего діла? Не вжеж споводував се новий директор гімназії черновецької, котрий зараз в першій хвили опорожнення рускої катихитурн мав приречи свою підмогу першому, що вліз в єго канцелярію з сєю прозьбою, се є Прокоповичови, котрий від тогди дуже часто загощав до гімназії мов би вже належав до неї. Коли справді директор гімназії, яко перша інстанція, споводував таке рішенє ради шкільної, то справді дуже сумний се обяв. Всікромі одних румунизаторів повитали з радісною надією именоване п. Вірфеля директором гімназії; бо надіялись від него яко чужого, одже й безсторонного мужа лучшого порядку. На превеликий наш жаль мусимо нині записати наше розчарованє. Поводом до сего нашого жалю є отсе именованє румунизатора на руского катихиту і многе инше, що доводить о ляхій інформації, яку зачерпнув п. Вірфель, здаєсь, у своїх «русских профессоров». Сій інформації належит завдячити, що руским гімназіястам тогді заборонено участвовати в рускім співі хоральнім, щоби мабуть нестискались з людьми,

котрі би могли їм показати «наставлення лжепророков» в світлі правди. За то сміють гімназісти заходити до об'єднательної «Буковини» ба й учасувачи в її вечереках, за то сміє вештатись майже що дня по коритарях гімназії аґент об'єднання з резиденції, за то можуть голови об'єднання відібрати у дітей-гімназістів присягу на їх вороже для Русинів політичне віроісповідане, за то сміють ті самі голови в присутности своїх учеників голосити ідею об'єднання (читай: задалення) всіх Славян в об'ятках лівничного велита. А мабуть щоби й православних учеників руских, котрі об'єднителям менше приступні, винародовити, має Прокопович, звісна повага з студентських «кнайп», стати руским(!) катихитом.

Повертаючи до нашого властивого предмету, питаємося всіх свідомих родичів руских студентів черновецької гімназії, чи будут они рівнодушно дивитись на то, щоби духовним провідником їх дітей став знову чужий чоловік з ворожого табору. Ні, панове братя, сего ми допустити неможемо, неспіємо. Скоро би справдилась чутка о именованю не-Русина катихитом дітей наших, зберемось разом і поради́мось, що нам діяти з таким ворожим нам поступком. Заговоримо самі, коли немаємо нігде свого заступника, ужи́ємо і найскрайні́йших правних способів, щоби показати світові, що наші діти хочемо мати надію нашого власного народу, та що ми їх ніколи невіддамо на ору́же проти їх рідної крові і кости. Лучше «одного просвіченого Русина, ніж таких обаламучених, які вийти мусят із рук таких учите́лів, яких нам за наш піт податок накидують. Ми їх году́ем, і за то хочемо мати щирих учите́лів-добродіїв, приятелів молоді́жці нашої, будучности народу нашого. З сим твердим поставо́ленем викидаймо поки що рі́шення, на підставі котрого станемо боротись о наше святе право, за наше потомство.

„ДОПИСИ БУКОВИНИ.“

ІЗ РОСІЇ. (Кому служит «Русска Правда?»)
Високоповажний Добродію! Прочитавши в числі 30-му «Батьківщини» звістку про дуже радісну новинку: фонетичну правопись в «Буковині» Черновецькій, поспішаюся просить Вас «Добродію», висилать мені «Буковину» поки що на борг, бо незнаю кілька потрібно вислати грошей. Коли неодмовите в моїй покорній прозьбі, то неодмовте вже звістити мене карточкою, з якого числа почнете висилать, а то може цензура перехопить, а Ви лаяти мете мене, що гроші невисилаю. «Батьківщина» й не фонетикою друкується, а багато чисел недоходе. От вже «Русска Правда», то инша річ — точнісе́нько російська газета, доходе без усякої перешкоди, хоть вонаж й нужна Русинам, як п'яте колесо до воза, такі теребені розводиться наймичка. Та вже як і бреше без со́рома! І як тільки може вийти з нашого гар-

ного народу таке нещечко, як той Купчанко? Се воно, мабуть вештаючись по чужих краях так крі́пко поспувалось! Не вжеж у Вас там є і ще такіж, як він? Борони, Боже, від такого лиха! — Бувайте здоровенькі!

Що нового в світі?

Найцікавіші новини доходят до нас із Сербії. Тамашна рада-скупштина вибрана і складається майже з самих тільки радикалів, правдивих представителів сербского народу. Вчора розпочала она наради над новою конституцією, що має відновити й скріпити Сербію. Радикали недуже любят короля Міляна, а газети розтрубили зараз вість, що коли вийшла така сила радикальних послів, то недобре буде з самим королем, та що він буде мусів зречься трону в користь свого сина. Так скоро се може й ненастане, однак щось нового почуємо мабуть небавом, коби лиш щось доброго для сербского народу! — І з Болгарії доходят цікаві вісти, ото Туреччина, на котру немало будувала Росія, мала погодитись з теперішнім станом Болгарії і признати Фердинанда князем Болгарії. Коли се правда, то болгарска справа йти ме поволи своїм ходом вперед. — З других частей світа мало що нового чувати. У Франції гаркаються люде, як і доси; з Німеччини нічого нечувати, хіба що лагодяться до походу проти торговельників невольниками; Ангільчики маю́т свій клопіт в Африці, Росія, знов з Персами в Азії, і з морозами, через що мало устати дальше збиране й посуване войск російских на нашу границу. Румунія мала знов розпочати годитись з Австрією о отворене границі, та тяжко надіятись на скору згоду.

Богу дякувати, що всюди тихо, одно лиш лихо, що теперішній су́покій з'їдає тільки гроша, якби й війна.

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСКІ.

Головні збори тов. «Руский Дім Народний» в Чернівцях, будут в Неділю 8. (20.) Січня 1889. року о 3. годині пополудни, о чім п. т. членів повідомляється. Дневний порядок, справоздане касове і з діяльности виділу оголосится в слі́дуючім числі «Буковини». Членів залягаючих з вкладками просит виді́л о надси́лане грошей.

Виді́л тов. «Руска Школа» ви́брав на голову проф. Д-ра Стоцкого, на 1. заступника сов. Винницького, на 2. заступника надуч. Поповича, на секретаря уч. Шкургана, на касієра, проф. Цігуляка Юстина а на контролора уч. Руснака.

ДРІВНІ ВІСТІ.

З святим божеством, з Божим Рождеством вітаємо Вас, поважані читателі! Сі свята мирно опровадити, а других щасливо діждати, даруй Боже!

(Рада державна) закінчила 19. л. Грудня наради ухваливши новий закон військовий. Нова сесія розпочнеться аж з кінцем Січня.

(Нову Читальню) отворили чесні господарі з Слобозії-Раранча. Боже, їм помогай!

(Барон Гормузакий), бувший староста, властитель Веренчанки (кіцманського повіту) засновує у своїм селі шпихлр і касу позичкову на статутах тов. «Власна Поміч.» Помогай Біг доброму ділу!

(Григорій Никорович) именованний підучителем міської школи в Монастирську. Ся ухвала черновецької ради міської задовольня не тільки Русинів, але й всіх справедливих учителів Черновецьких. позаяк з одної сторони, котру доси за справедливу уважано, непередложено зовсім сего найздібнійшого убігателя а передположено ему о много слабших Румунів.

(Промисловий музей) відкрито 23. с. м. в Черновецькій промисловій школі. Збір предметів вже тепер численний і хороший. Музей містить в собі різні образці виробів з дерева, металю, скла, глини, шкери, паперу і тканини. Промисловцям вступ вільний, для прочих в неділі і свята 0 кр. від особи. Головна заслуга около музею належить Е. Е. президентови краю, директорови пром. школи і промислового товариству «Згода.»

(Володимир Михальський), ц. к. ад'юнкт в Чернівцях именованний управителем повітового суду міського в Чернівцях.

(Височайшого признання) Монархи й подарунку в дукатах удостоївся о. Олександр Манастирський, парох в Паньській Долині за ювілейні два стихи (руський і німецький) предложені Цісареві.

(О заведене висших румунських паралельок) при Сучавській гімназії упоминався посол Лукул в бюджетовій комісії ради державної, на що відповів міністер просвіти, що ще нема румунських учебників для висших шкіл. Про руску гімназію, для котрої давно є всі учебники, неупімянувся ні руско-румунський посол п. Лукул, ні руский посол п. Зота. Чи панове забули, що нові вибори недалеко? Чей хоть рускі виборці не забудут мовчання своїх заступників.

(В Гаврилівцях) наробив о. Янош такий колот межі людми, що одна, і то лучша часть громади засновує собі нову особну читальню. Се вже третій випадок, що через ніби просвічених людей засновують по дві собі ворожі читальні в однім селі. Сумно!

(Проф. Глібовицький) поражений апоплексією лежить тяжко хорий. Нещасте сего ізза своєї доброти загально любленого мужа викликало у всіх щире співчуте.

(Г. Марков), редактор «Червоної Руси» «прежде Нового Пролома» а ще давнішого «Пролома» загостив в день оперед св. Николая до Чернівців і провадив разом з п. Климом, пуїлом д. Існескула, депутацию «Букавіни» до тутешнього гр. к. о. Николая Огоновського, складати сему «маститому сотрудинові русському» благожелания. На другий день відбулось таке ж шестіє до «оберпрокурора руского собранища» о. Гермогена Пономарева-Шанковского, яко в день его «тезоименства». О обох «піршествованіях» і зді произ-

несених глаголствованіях» нереферовав еще г. Киселевский в «Червоній» хотьби «с пропущенієм компрометирующих уступов.» Неоконченого гімназіста мала «академическая маладж» привітствовать на «вокалі» і вручити ему грамоту на покровителя «всех благодѣющих Русских».

(XIV. роковини «Союза») почтили з Русинів своєю присутністю п. т. О. Воробкевич Ісидор, сов. Винницький Ісидор, проф. Др. Смаль-Стоцкий, проф. Пігуляк Єротеї, ад'юнкт Левіцький, контролор Влад, конц. Тиміньський Іван, начальник суду повітового Михальський Володимир, катихит о. Каратинський, учт. Шкурган Николай, надуч. Попович Омелян, Амануєнзіс Ронґуш, авск. Лукашевич, конц. Гулка, учт. Руснак, Никорович і Войновський, ас. Григорович; з 14 дійствительних членів «Союза», більшого одже як «Букавіни», явилось 11. — На «вечеринках» черновецької «Букавіни» участвовали крім горсточки черновецьких «обединителів»: о. Ис. Воробкевич, котрий, як сам заявив, думав, що се вечерок «Союза», дальше ново «ізобрітений русский» патріот о. Козак з Мамаївців, з котрого патріотической діяльности знаєм хіба, що провадит парохіяльну канцелярію по румунськи (!) і ново звербовані: проф. Чеховський і практ. Кобилянський і Мандичевський. В справозданю о «Букавінском коммерсе» опущені розумієсь, всі московські вибрики речників о могутій державі, що стоїт за «Букавиною» і т. п.

(О. Стефан Качала) записав на народні рускі товариства у Львові 20.000 зол. — Коли подумає хто й о руских інституціях на Буковині, котрим матеріальна поміч ще потрібніша?

(Помер) сего тижня в Чернівцях: в Середу р. к. пралат і декан Ігнатій Корницький.

ДЛЯ НАУКИ і ЗАБАВИ.

ЗАЩОЖ?

(Оповідане Данила Мордовця.)

III. і ковець.

На широкому, наче та улица, ліжку наверхано, немов гора, подушок. На сій горі-постелі спочиває московський крамарь Сила Парамонович Наглецов. Спит він і золоті сии мріють ему. — Чи тож давно пришов він з пахмурної «Рассей» в отсю ясну-прекрасну «хахлацкую» земельку; пришов пішки, з коробкою за плечима. Попід віконьми ходив, та з голоду викрикував, неначе сірома вие перед зачищеною кошарою.

А от тепер він має вже свій власний будинок, та й неоден ще, має крамницю з московским крамом; надбав і грошей, та й неодну тисячу рублів. І сам він — отсей Наглецов виглядає вигодованим медведем. Алеж всего сего ему ще замало! Заздрими жменями він радійший б загребти ще де-чого... аби більше... утроба у него велика!.. Пелька (горло) безодня; він жадає наживатися, а тут пархата жидова вноперек до роги ему стає, у жидови свої крамниці, свій крам, та ще, Иродове кодро! і ціну збиває нінащо!

О, требаб їх пархатих помацати! треба на них «хахликов» набаламутити.

Ну, і набаламутив! нацьковав, але нацьковав не прямо, а вмійючи, по московски, натякнув: «жиди з вас, наче п'явки, кров вашу ссуть, а ви їх, знаєте... тее.»...

Воно й загуло, а тепер хочби тобі одна жидівська крамничка або корчма уціліла, все зруйнували; піре і пух з перин та з подушок за вітром пустили. Заціліла крамниця тільки у одного Сили Парамоновича Наглецова; бо его Бог помиловав, заступив его своєю десницею, он, у Наглецова на вікнах і над дверми сама Богородиця у золотій шаті стереже его. А над дверми у крамниці Наглецова висит образ Спасителя у терновому вінку: Спаситель так жалістно, так приязно дивиться, що йдучи повз (коло) Его жидам страшно й подивитися на ту крамницю! Їх діди-предки колись положили на голову Спасителя терновий вінок, на хресті росіяли.

А Наглецов не такий, він Христа нероспинав, і его діди-предки нероспинали... та вони тоді, як Христос жив на землі, ще і в Бога невірили... Та і тепер оті Наглецови, скільки їх не єсть, хоч і до церкви ходят і пудові ставники перед Богородицею становлять, а в истинного Бога невірять, Мамону кланяються...

Ото і сниться Силі Наглецову, що буцїм то він понад Бугом їде, та йдучи співає на radoщах, що жидів потропили. — Глянув Сила, щось біле лежить на траві. «Еге! та сеж та сама жидівочка, що тоді, як били жидів, втікаючи, дурна з переляку кинулася з кручі в воду... от дурна! непослухала Кацана... він «шутковав», а вона думала, що він справді.» —

Так! се вона та сама. Тай прехорошаж яка, пархата. Ай, яка прехороша!

Дивиться Наглецов, аж хтось їде берегом на зустріч его, та йдучи сам з собою розмовляє... Хтож би се такий? гадає Наглецов: «Ат, хтож як не жид...»

Зближається до Сили. Сила, як глянув на него, так і затремтів увесь, наче в осени лист на осні. Перед ним стояв жид, та тільки в образі Спасителя і терновий вінок на голові. Такий саміський, як той, що намальований висит у Сили над дверми... Глянув Спаситель на утоплену, глянув так жалібно, так жалібно, що й неприведи, Господи! Потім глянув в очи Наглецову, та так глянув, що в саму душу зазирнув й головою так докірливо похитав... —

За щож? спитав Его отой погляд: за що?

А потім так тяжко зітхнув, ще раз глянув на утоплену, глянув на небо і пішов собі кудись берегом Бога.

Передожив О. В.

Руский нарід — руска мова.

Все ще у нас особливо серед рускої інтелігенції подібуються люди, для котрих неясна руска справа, для котрих навіть наше питане національне ще непо-

рішене. Вони не цілком свідомі того, що то за нарід, до котрого вони належат, яка его мова, яке его имя, де его границі...; одним словом вони незнають, куди себе причислити, та чим їм бути. Хочь нераз говорять про се письменні між собою і сперечаються день і ніч, хочь вже чимало паперу записано і задруковано на то, хочь і наука з свого боку забиралася сказати деяке слово; все ще невидати кінця супереччі, що мов черви точить і роз'їдає наше народне нутро, і незгода все неустає. Виправді не без того, щоби такі суперечки між письменними і ученими неприносили якоїсь користі, але понайбільше замість влучати в саме ядро вони ведуться над самими маловажними і ні до чого непридатними дрібницями, і тоді аж бридь бере слухаючи їх. Ще-ж би було пів біди-лиха, коли-б се так і лишилося між письменними та ученими, а не втягалось до сеї сварні силоміць простого народу, котрий такою лайкою лише деморалізується, а пізнавши всю ту марницю, тратит віру, що ему хтось може і добра бажати. А вже-ж простому народови така колотнеча між письменними ніякого хісна неприносить! Чи писати „буковинський“, чи „буковинскій“, чи „буковинський“, чи „русский“, чи „рускій“ чи „русский“, чи „руський“, чи его зачислят до 100-мільйонного велита, чи лиш до 20-мільйонного народу, — такі і інші подібні питання для мужика цілком байдужні, від їх сякого або такого порішення він певно не стане ситий; коли его майно мають продати, то вже ему все одно, чи продадуть его на підставі руского чи німецького чи польского засуду. Ліпше-б, видється, показати мужикови спосіб і навчити его, як праїдну землю зберегти та ще єї більше придбати, як самому в гаразді прожити і діточок до розуму, до людей та до хліба привести, як ему охоронитися перед визискуванням від різних п'явок, як не попадати в різні поланки, що на него заставлені, як дбати про себе і своє добро, як бути чесним чоловіком, як користуватись правами, що рівні для всіх, як помагати ближньому... а тоді, маючи доволі доброї землі під ногами, він і сам скаже всім і всі его нехотючи почують, хто він, чи він сякий чи такий нарід, і так без сварні рішиться питане національне.

Тай дійсно якось аж дивно видається і сміх людям сказати, що ось то може бути суперечка про се: хто ми? чий сини? яких батьків? — і що можна сего і незнати! Коли хто Німець, то Німець; коли Поляк, то вже Поляк; а коли Чех, Француз, так таки Чех і Француз!... Кождий письменний Німець, чи Поляк, чи Чех, чи Француз знає ясно і докладно, що то таке німецький, чи польський, чи чеський, чи французкий нарід; що то таке рідна мова і яка вона; і що тільки оден є рідний нарід, одна рідна мова, так як оден рідний батько і одна рідна мати! — І так всі вони про себе і другі про них знають, бо се-ж цілком природна і розумна річ. А пренїнь у Русинів инакше діється. Коли хто признаєся Русином, то ще зовсім незнати, який той его руский нарід, яка та его руска мова: чи мова Шевченка, Шашкевича, Федько-

вичи; чи (для щоденної потреби) мова книжочок то-варства ім. Качковського і (для інших потреб) Єро-пима Анопима або „Червоної Русі“; чи може аж мова Пушкіна і Тургєнева? — Чому-ж се так?

Що серед письменних Русинів на питане: хто ми? — можливі ще різні відповіді, — хоть розум вимогає, щоби всі однаково відповідали, і хоть всі того одного й бажають — причина сему лежить в тім, що нарід руский невитворив ще в собі одної одпо-цільної культурної одиниці, що письменники і учені народу руского, котрі повинні давати провід в культурній праці народу, невитворили ще одпо-цільних народних ідеалів, до котрих би звернені були очі всіх, неспромоглися ще висвободитися зіпд чужих впливів, стати цілком на власні ноги, бути о власних силах і що руский нарід неподає ще всім, що до него належать, безпечного захисту. Чи-ж дивно, що серед таких обставин, де навіть передові Русини не все вміють і можуть ясно і докладно сказати, куда вони змагають, куда ведуть свій нарід, а все то не раз лиш більше сер-цем відчують, що їм так збо с'як робити, аби воно вийшло на пожиток народу, — чи дивно, кажу, що подибується і такі письменники, що невірять у всі ті висказані або навіть лиш серцем відчуті пляни, називають їх „мріями“, і радше придержуються готових, окріплених і доспілих національних, культурних і політичних ідеалів; хоть ті ідеали цілком не рускі а чужі, витворені иншим народом і для себе?! — Чи-ж дивно, що до народу безсильного, що нестоїть ще на власних ногах, о власних силах, недає безпечного захисту і ледви чи дасть в протягу життя одного покоління, — не всі письменники мають охоту признаватися?! — Чи дивно, що один або другий письменник рад свій біт забезпечити на всякі випадки, та в потребі в наших непевних часах признав якусь ідею за народну, котра цілком ненародна?!

Коли руский нарід був могутий і славний, коли культурним трудом витворив в собі державні цілости, як за великих князів Київських і князів королів Галицьких, або от хоть би за Богдана Хмельницького, — чи-ж соромно було тоді признаватися всім до руского роду? — Тоді певно всі знали Русинів, хто вони, а кождий Русин чув в собі на стілько людського достоїнства і рускої думи, що величався руским родом! Но про сі часи свідчать лиш дрібні останки по різних музеях зберегаючих старину. Культурні здобутки руского народу з тих славних часів прикрасили другий нарід, бо коли Русь київська і галицька утратила свою політичну самостійність, тоді то по якимсь часі двигателі рускої культури, рускі письменники, учені і пани спроневірившись рускому народові і церкві а перейшовши на сторону побідителів руского народу, принесли їм всю богату, віками вироблену культуру руску в дарунку. Так розронились наші культурні ідеали, а наші культурні здобутки послужили до величчя і слави другим народам; і вся праця культурна руских мужів ішла опісля більше

в позичок другого ніж свого народу, становила окрасу другого не руского народу. Без пересадки можемо сказати, що на величчя і силу давньої Польщі і польського народу, а опісля Росії і Москалів причинилися по половині Русини! Через довгий час цілих віків працював руский нарід на чужих, а сам оставав нетілько в культурнім застою, але всякі его культурні пориви находили все і всюди завзяту і тверду перепону. В тім безперестаннім змаганню до висших цілей людскости і в борбі з перепонами знемігся руский нарід зовсім і мов заумер; він став рабом культурних народів, а руска мова, сей безпосередний вираз культурної праці народу, затихла.... Одним словом: у руского народу завмерло культурне жите, бо він остав без інтелігенції, без діятелів і двигателів культури, котрі би ему вірно служили і свої духові сили ему посвятили; яку інтелігенцію він з себе лиш видавав, — вся вона ішла на службу чужим народам — Поляків, Москалів (навіть Волохів), ненаходячи серед свого народу тих вигід, які подавали чужі. Руский нарід попав та в цілковиту і тяжку культурну (духову і матеріальну) неволю, почав жити з дня на день, без всяких висших цілей життя, без ідеалів....

Но саме тоді, коли здавалося, що серед народу руского устає майже всяка культурна праця, всяке культурне жите, в ту саме пору світове заворушене, що вийшло з западу і вивісило на своїм прапорі оклик: права чоловіка, покликало і Русь наново до нового культурного життя. Але рознайованим на кілька частин поміж ріжні держави з осібним культурним житем і осібними культурними вимогами, без спільного осередка, без спільних традицій, ба навіть без одного спільного імя — бо і се в протягу віків затратилось — не зберігши одже майже нічого з давньої своєї культури, треба було Русинам розпочинати культурну будову від самих підвалин і фундаментів. А може зовсім не розпочинати?! — Може залишити всяке культурне змагане, бо культурна праця, витворене національних ідеалів а з сим і піддвижене народу з духового і матеріального рабства і поставлене его на рівні з другими культурними народами — се дуже а дуже повільна і тяжка праця! — Але-ж чи можна се залишити?! — Зречися сеї праці, значило-б заперечити в собі істоту людську, бо-ж кождий чоловік з осібно і так само і весь нарід рад скинути з себе всяке ярмо, висвободитися з неволі і стати на власних ногах; кождий безперечно волить бути свободним ніж рабом, кождий носить в своїх грудях якусь іскру святого огню, що его немов зневоляє стреміти-змагати до висших цілей життя, до досконалости, а вжеж коли почує в собі силу до того, то-ж і наложит праці. Зречися сеї праці, значило-б заявити волю і охоту, остати і на дальше добровільно в культурнім (духовім і матеріальнім) ярмі, — а се протівиться простому мужицкому розумови. — Чи може така праця шкідлива і нерозумна?! — Так одже в силу тих людських самооборонних інстинктів, в

силу своєї людської натури розпочав руский нарід, бо мусів її розпочати, культурну будову і нелякався культурної праці, а будучи від природи випосаженим великими духовними спосібностями, вів він її спірно наперед і був би до тепер вже певно звів її величаво і красно, коли-б не лиходійні перепони.

Запирімітили се давні пани руского народу, що ось то 20-мільоновий мужицький велит (chiłopski kolos) хоче двигнутися, ворохнутися, встати; що ось то він вже збираєсь до купи, піднімаєсь, що ось то тії „люди“^{*)} почали збирати і виробляти собі одностайні ідеали тай вже дібрались до думки, що тільки „в своїй хаті своя правда і сила і воля“, — і нуз давай нас у всім і всюди в культурній праці зупиняти. Що ви — „люди“ мовляв, дієте? Якоїсь нової нечуваної письменної мови вам захочуєсь?! Якийсь новий самостійний нарід вдумуєте?! (От в тім то й ба, що самостійний! Налякались сараки, що нестане їм рабів!..) Пуста ваша робота, кажут. Тай пощо то ділитися? Чи нелучше належати до великого народу, що числит 100 мільонів? Та-ж от Німці, от Французи, тільки їх нарічій, а один нарід, одна мова!.... Оттак Москалі і Поляки говорили та вговорювали руску інтелігенцію, а інтелігенція та непереставала тепер разом з простим народом, котрий її з себе видав, вироблювати сзою власну рідну письменну руску мову, що має служити средством до ширення культури, непереставала зводити гадки руского народу до одного спільно-осередка, будити гадку національної єдності визволяти нарід з економ. неволі.... От сего було вже могучому покровителеви, братови за богато, і коли непомогли нічого вговорювання і представлявання — і погрози, так от загадав він силою удержати руский нарід в культурних кайданах і видав указ (1876), що ось то Русинам невільно по руску писати. Оттакими способами вдержували нас в неволі і невинускали на волю, оттаким розумованем спиняли наш розвій роз'єдиняли нашу інтелігенцію. Оттому то недовершена культурна праця руского народу, тому то руский нарід все ще безсильний, без спільних національних ідеалів, бо его інтелігенція невизволялась ще від посторонних впливів, і то свідомо то несвідомо в найліпшій вірі служит чужим. Тут то лежить і початок тих причин, що одна часть нашої інтелігенції непішла зглянувшись за голосом „братів“, і раз налякавшись може тяжкої праці або утративши віру чи така мозольна праця може принесе який хосен і назвавши все, до чого стремить та праця... мріями, ненаходячи захисту, а по друге повіривши на слово незваним „учителям“, „учителям, що звали їх до себе в імя великих ідей, величч, могучости і слави, стала вірно служити тим ідеям обєдинення, не счувивши, що лишила тим свій нарід, а дійсно стала служити на славу і велич чужому. Тим засіяно у нас сімя борби і незгоди, тим спинено наш культурний розвій — але незнищено і незастановлено его, бо не знищено ще

руского народу, і доки его стане, буде він все таки хотіти і дійсно жити своїм життям, як се дієсь і тепер. Нарід все остає тим самим народом — а друге питанє, чи сей або той письменник, що вийшов з него, хоче ему служити, ему свої духові сили посвяти, над розвитком его культури над піддвигненем его працювати — чи ні. Сам же нарід руский неперестас видавати з себе нових борців для себе неслухаючи ні Поляків ні Москалів неоглядаючи ні на Поляків, ні на Німців, ні на Французів.... своїм нитимим і дійсним життям заявляє протест против поступків такої своєї інтелігенції, він сам в собі находит силу до життя і та життєва сила дає ему і всім голосну відповідь, що тим ему бути, чим він сам хоче. —

Отсе треба було конечно сказати, щоби мож відповісти на письмо, котре написано до нас і котре ось тут поміщаємо.

„Благородный Господине!

„Познавши Васъ изъ Вашихъ бесѣдъ отъ 2. 12. „ближе, прийшовъ я не къ дуже лихому убѣдженію; „а если хотите мою совѣсть цѣлкомъ чистою сдѣлать, „то извольте менѣ на слѣдующіи точки отвѣтити, а „тогда буду и я ревнымъ сторонникомъ Вашей идеи: „1) Чому поляки такъ не пишуть, якъ простий народъ говорить; 2) чому французы иначе говорятъ а „иначи пишуть; 3) чому нѣмцы при многихъ діалектахъ одну литературну бесѣду мають. — Съ почтениемъ В. И.“

(Дальше буде.)

Переписка Редакції і Адміністрації.

ВН. ДОПИСУВАТЕЛЯМЪ із Садагури, Вижниці і Боянчука: Задля недостатку місця в сім числі прийдуть Вамі дописи, за котрі красенько дякуємо, до слідуєчого числа. Просимо, не прогнїватись.

ЗВЕРТАЄМО УВАГУ п. т. довжників наших на викази залеглостей вислані всім кореспонденційними картками; на вирівнанє залеглостей ждемо найдальше до слідуєчого числа.

Нові книжки.

„БІБЛОТЕКИ для МОЛОДЬЖИ“ вийшла книжочка **9**. Зміст: 1) Марія. (Пісня въ честь Пречистой Дѣвы, склав Юрій Федьковичъ), 2) Славный Русины (зъ двома портретами), 3) Рускі воды. (Пісня Р. Заклинського), 4) Страхи. (Оновданє Ивана Иванова), 5) Гѣрская желѣзница (образокъ), 6) Де що для дѣточокъ: а) Не мучте звѣрятъ, б) Зъ новымъ рокомъ. — Цілі роčníки з 1886., 1887. і 1888. року продаються ще по **1** зол.

ПРАВДИ місячника політики, науки і письменства вийшов уже випуск **2**. і містить на 5 аркушах много добірних статей. Ціна випуску **50** кр.

^{*)} Наші мужики говорят: «Були там пани, жида... тай були люди». Під тим «люди» розуміють вони самих себе.

Запросини до предилати

на

РУСКІ ЧАСОПИСИ.

I. БУКОВИНСКІ.

„РУСКА ШКОЛА“,

часопись науково-педагогічна виходит що кварталу по 2 аркуші. Редактор Др. Ст. Смаль-Стоцкий. Предплата 1 зол. на рік. — Адреса: Чернівці. Улиця Петровича ч. 4.

„БІБЛІОТЕКА для МОЛОДЪЖИ“,

виходяча під редакцією Омеляна Поповича, II., III., IV. и V. рочник. Кождий рочник по 12 книжочок куштує з пересилкою 1 зол. кожда книжочка з осібно 10 кр.

„ДОБРІ РАДЫ“,

часопись господарска виходит що місяця. Редактор Иван Данилевич. Ціна 1 зол. 50 кр. на рік. Адреса: Рогізна (почта Садагура.)

II. ГАЛИЦКІ.

„ДЪЛО“,

часопись політична, рочник X., виходит що дня. Редактор Иван Белей. Літ. додаток „Дѣла“ „Бібліотека найзнаменитшихъ повѣстей“ виходит, 6 раз на місяць. Предплата на місяць 1 зол. 50 кр. Адреса: Львів, Улиця Баторія ч. 24.

„БАТЬКОВЩИНА“,

часопись політична для народа, виходит що Пятниці, редактор Нагірний, предплата 1 зол. на чверть року. Адреса: Львів, Улиця академична ч. 8.

„ШКОЛЬНА ЧАСОПИСЬ“,

письмо педагогічно-наукове. Рік X. виходит два рази на місяць. Редактор Григорій Врецьона. Ціна на третину року 1 зол. Адреса: Львів, улиця крива ч. 15.

„З О Р Я“,

письмо літературно наукове для руских родин. Рочник X. виходит два рази на місяць по 2—2½ аркуша. Предплата на чверть року 1 зол. 25 кр. Адреса: Львів, улиця академична, ч. 8.

„ПРАВДА“,

місачник політики, науки і письменства виходит випусками в 5—6 аркушів. Редактор Др. Евґ. Олесницький. Предплата на чверть року 1 зол. 50 кр. Адреса: Львів, улиця Академична, ч. 8.

„ТОВАРИШ“,

письмо літературно-наукове виходит 2 рази на місяць по 2 аркуші. Редактор Ст. Козловский. Предплата 1 зол. 50 кр. за ¼ року. Адреса: Львів, улиця Зелликевича ч. 10.

III. АМЕРИКАНСКУ.

„АМЕРИКА“,

газета політична і наукова виходит що тижня. Ціна 1 зол. на чверть року. Адреса: „Amerika“, Printing Office P. O. box. 104 Schenandoah Pa.

ПЕЧАТНЯ

Г. ЧОППА

В ЧЕРНІВЦЯХ, улиця божницї ч. 8.
поручаєсь к скорому і елеганцкому виготовленю

ВСЯКИХ ДРУКІВ

як:

ТВОРІВ, БРОШУР і ЧАСОПИСЕЙ

на всіх языках:

оповіщень, табель, цінників, циркулярів, адресних і визитових карт, увідомлень о заручинах, запрошень весільних, листових паперів і обверток з фірмою і проч.

і заобезпечує дуже умірені ціни.

СКЛАД ДРУКІВ ВСЯКОГО РОДУ

для ц. к. войска і жандармерії, для п. т. урядів, громад, колектантів, приватних і т. д.

ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ.

Папір і прибори до писання продаються гуртом і подрібно.

БУКОВИНСКІЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рѣкъ 1889.

видаємъ товариства „Руска Бесѣда“,

уложивъ Омелянъ Поповичъ

вже вийшовъ и продаєся въ „

Бесѣдѣ“ и по всѣхъ книгаръ

Цѣна 60 кр.

(Зъ почтовою пересилкою 65

Літературне Товариство

„РУСКА БЕСѢДА“

в Чернівцях (Улиця Петровича, ч. 2.)

має на складі:

Ілюстровану

„ПРОСКУРКУ“

подарунчик для чемних діточок, написав Ю. Федькович, по 10 кр. за книжочку.

„Жовнярські пісні“

з нотами і образками, уложив Ю. Федькович, ціна 20 кр.

Перше число 5. рочн

ини“ вийде 5. (17.) Січня 1889. р. — П. Т. Читателів наших просимо о надісла не а
он можна вислати перше число на показ.

Видає і за редакцію відповідає: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чоппа.

